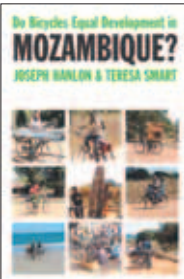


### 'NYTTESLØS NGO-BISTAND'

Den britiske journalist, forfatter og Mozambique-kender Joseph Hanlon retter en nådesløs kritik mod donorerne i ny bog. Læs side 22-23.



### NU ER VON HORNSLETH-GRISENE DØDE

Der er ikke mange synlige spor efter provo-kunstneren Kristian von Hornsleths 'mit-navn-for-et-husdyr'-projekt i Uganda. Selv kalder han projektet en succes, fordi det satte gang i en vigtig debat. Læs side 18-19.



# ud>ikling

NYHEDER OG DEBAT OM  
**UDVIKLINGSSAMARBEJDE**

Februar nr. 1/2009



Hun bliver en mangelvare om få år. For hver 118-135 drengebørn der fødes i Vietnam, fødes kun 100 piger. Her Temple of Literature i Hanoi, et populært sted til bryllupsbilleder. Foto: Stefan Katić.

## VIETNAM: ROMANTIK – OG ABORT-REKORD

Med 60 aborter pr. 100 fødsler har Vietnam en dyster verdensrekord. Det høje tal skyldes ikke blot ringe viden om prævention. Også landets to-barns politik betyder, at mange gravide vælger at få en abort, hvis scanningen viser et pigefoster. For hver 100 piger, der fødes, bliver der født 118-135 drengebørn. På sigt vil det betyde mangel på brude i Vietnam – som i Kina og Indien.

Den danske NGO Sex & Samfund arbejder med oplysning om seksualitet, prævention og hiv/aids i Vietnam. *Udvikling* har besøgt tre danske NGO'er, som alle arbejder med Vietnams spirende civilsamfund. Læs **TEMA om NGO'er i Vietnam** side 12-17.

/sk



## HUSK AT LÆSE:

### ET VALG EFTER BOGEN

Ikke alle afrikanske valg går op i hat og briller – eller det, der er meget værre. Da Ghanas nye præsident John Atta Mills for nylig blev valgt, skete det, ifølge valgobservatører, uden korrupsion, vold, pression og andre klassiske hjælpemidler, som blandt andre Kenya har været plaget af.



Læs artiklen side 9.



### KOSMETOLOG FOR LIGESTILLING

I et land, hvor meget få kvinder slipper gennem nåleøjet til politisk indflydelse, har maliske Oumou Sall Seck sat sig tungt på en borgmesterpost, som hun aktivt bruger i sin kamp mod undertrykkelse og omskæring. Men kampen har bestemt også kostet sine ofre.

Læs portrættet side 27.

### KAN U-LANDSNØRDER SPÅ?

Hvad skete der egentlig på udviklingsfronten i 2008? Hvem vandt African Cup og blev Chavez væltet af pinden? Vi gennemgår læsernes forudsigelser fra sidste år og finder ud af, om *Udviklings* læsere har en fremtid som sandsigersker.



Læs artiklen side 25.

## ud>ikling

Udgives af Danida, Udenrigsministeriet

Asiatisk Plads 2, 1448 København K

Telefon 3392 0000, Fax 3392 0710

35. årgang. Udkommer otte gange om året. Trykoplæg: 13.200

ISBN nr. 978-87-7087-092-4 (print)

ISBN nr. 978-87-7087-093-1 (web)

ISSN nr. 0106-0570

Adresseændringer, abonnement (Gratis) og udsendelse:

www.udvikling.dk eller kontakt Schultz Distribution på

telefon 43 22 73 00, schultz@schultz-grafisk.dk

### Redaktion

Redaktør: Stefan Katić (sk) (stekat@um.dk) 2526 7637

Journalist: Morten Østervang (mø) (morost@um.dk)

Journalistpraktikanter:

Charlotte Lund Dideriksen (cd) (chadid@um.dk) 3392 0066

Jakob Østergaard Nøhr (jøn) (jaknoh@um.dk) 3392 0052

Ansvarshavende iflg. presseloven: Kontorchef Eva Egesborg Hansen (PDK)

Redaktionen afsluttet den 28. januar 2009

**Annoncesalg:** Christian Irgens (chirig@um.dk) 2276 1075

**Nyt om navne:** avisenuvikling@um.dk

**Layout:** Og Jensen

**Tryk:** Skive Folkeblad. Trykt på svanemærket papir med miljøvenlige farver.

**www.udvikling.dk.** Her findes blandt andet tidligere numre og artikelbibliotek.

Tidligere numre på tryk kan rekvireres fra Netboghandelen på:

www.danida-publikationer.dk eller hos DBK Logistik Service på telefon 3269 7788.

Artikler i *Udvikling* udtrykker ikke nødvendigvis Udenrigsministeriets synspunkter.

Danida



### PRIS FOR KRITISK U-LANDSJOURNALISTIK

Timbuktu Fonden uddeler i samarbejde med Nairobi-klubben en pris for kritisk u-landsjournalistik. Prisen er på 100.000 kr. Den uddeles for første gang og gives til en journalist eller et kritisk journalistisk projekt med udviklings- og samfundsrelevans. Prisen belønner et journalistisk kvalitetsprojekt, og hensigten er samtidig at bidrage til finansiering af fremadrettede kritiske journalistiske u-landsrelaterede opgaver. Prisen kan ikke søges, men alle kan indstille kandidater. Det kan være en person eller et projekt. Fristen for indstillinger er 1. april 2009. Send max. én A4-side.

**Overordnede kriterier for vurderingen af indstillinger vil være:**

- Kritisk/undersøgende u-landsjournalistik.
- Fokus på u-lande i bred forstand.
- Relation til Danmark eller Vesten/EU.
- Grundig research/forarbejde.

Der stilles ingen formelle betingelser til det medieprodukt, der udløser prisen, men man vil se positivt på produktioner og projekter, der formidler journalistik på flere medieplatforme

[Læs mere på www.timbuktufonden.dk](http://www.timbuktufonden.dk)



**timbuktu**  
FONDEN GLOBAL JOURNALISTIK OG OPLYSNING

Indstillinger sendes elektronisk eller pr. post til: [as@dca.dk](mailto:as@dca.dk) eller TIMBUKTU FONDEN  
c/o Folkekirkens Nødhjælp, Nørregade 15, 1165 København K, att. Anni Skov



## International Baccalaureate

på Grenaa Gymnasium: STX, HF, IB og Kostafdeling

Tilmelding 15. marts · Tilmeldingsblanketter findes på [www.grenaa-gym.dk](http://www.grenaa-gym.dk)

### AFRIKA – UDVIKLINGS-FILOSOFISK SET

Kan man overhovedet skyde genvej til bæredygtig udvikling? (med udviklingsprogrammer og bistand gennem solidarisk projektarbejde). Med det tema afholder Seniorer Uden Grænser debatseminar på Roskilde Universitet **fredag den 27. februar fra 9-16** i bygning 45's auditorium.

Videre information:

Seniorer uden Grænser, tlf. 4636 0698

### UAFHÆNGIG U-LANDSJOURNALISTIK?

Hvor tæt kan man som journalist binde sig til Danida uden at miste troværdighed – og kan Danida tåle at slippe muligheden for kontrol med sine kernebudskaber? Journalist Peter Tygesen, der tidligere har samarbejdet med Danida om bogen *De gode Menneskers Land*, og chefen for Danidas Evalueringskontor, Ole Winckler Andersen, diskuterer samarbejdet mellem journalister og Danida. Mødet er åbent for alle og finder sted **torsdag den 26. februar kl. 15.30-17.30** i MS's nye lokaler på Fælledvej 12 i København.

Tilmelding til [per@oesterlund.com](mailto:per@oesterlund.com)

Læs mere på [www.nairobi-klubben.dk](http://www.nairobi-klubben.dk)

### HAR DU EN U-LANDSOPLYSER I MAVEN?

#### DANIDAS OPLYSNINGSBEVILLING

ANSØGNINGSFRIST for 2. fordelingsrunde 2009 vedrørende **oplysningsprojekter** og **U-lands-tv-puljen** er mandag den 2. marts 2009.  
ANSØGNINGSFRIST for 2. fordelingsrunde 2009 vedrørende **rejsestipendier** og **omvendte rejsestipendier** er mandag den 16. marts 2009.  
ANSØGNINGSFRIST for **U-lands-tv-puljens 3. fordelingsrunde** 2009 er mandag den 4. maj 2009.

#### COP15-KLIMAOPLYSNING 2009

ANSØGNINGSFRIST for 2009-puljen vedrørende støtte til oplysningsprojekter, herunder tv-film, er mandag den 2. marts 2009.  
ANSØGNINGSFRIST for 2009-puljen vedrørende rejsestipendier og omvendte rejsestipendier er mandag den 16. marts 2009.

Ansøgningerne indsendes på [www.oplysningsbevillingen.dk](http://www.oplysningsbevillingen.dk)

Danida



## OVERSÆTTELSER – TOLKNING

Alle sprog, kort leveringstid, etabl. 1976.  
98 udlændinge oversætter til deres modersmål.

SES Erhvervs-Service ApS  
Blichersvej 15A 7800 Skive  
tel 9752 2911 fax 9751 2900  
[tekst@abc-ses.dk](mailto:tekst@abc-ses.dk) [www.abc-ses.dk](http://www.abc-ses.dk)

**Siden 2005 har der været otte større udbrud af kamphandlinger i Gaza. Hver gang må dansk bistand sættes på standby. Alligevel nytter bistanden, og man når langt for pengene i Gaza, siger Udenrigsministeriets mand i området, Rolf Holmboe.**

Af Gunnar Willum, Jerusalem

Rolf Holmboe bliver afbrudt midt i en sætning af en af sine mobiltelefoner.

– Jeg er nødt til at tage denne her, undskylder han.

– Vi har en evakuering igang.

De palæstinensere, der er så heldige at have udenlandske pas, kan få lov til at forlade Gazastriben med hjælp fra deres ambassader. Men Holmboes femten palæstinensiske medarbejdere i Gaza må ligesom områdets øvrige halvanden million indbyggere søge ly for de israelske bomber, som bedst de kan.

Det danske projektkontor i det centrale Gaza er lukket. Alting ligger stille. De femten medarbejdere sendt hjem. En slags tvungen krigsferie.

For chefen for Det danske Repræsentationskontor, Rolf Holmboe er der ikke andet at gøre end at vente. På at den seneste krig i Gaza er forbi. På at høre at alle femten medarbejdere i Gaza er i god behold.

Det sidste Rolf Holmboe har hørt fra sine medarbejdere er, at alle har det godt. Bortset fra to som han ikke har kunnet komme i kontakt med.

– Normalt ville det være et meget dårligt tegn, hvis folk ikke tager telefonen.

Men i disse dage, hvor telefonnetværket i Gaza næsten er brudt sammen, er det ikke til at vide.

Senere viste det sig, at de havde været nødt til at forlade deres hus og søge tilflugt hos noget familie.

### Projekterne ligger i stuerne

Men nyhederne fra Gaza er sjældent gode i disse tider. Hver dag bringer nye beretninger om død og ødelæggelse.

– Inden vi sendte medarbejderne hjem, fik vi dem til at tage kopier af alle planer og dokumenter i vores projekter og opbevare dem hjemme hos sig selv på tre forskellige steder. Hvis kontoret bliver bombet, mister vi i det mindste ikke hele projektet.

Det er endnu ikke sket. Men når man laver udviklingsarbejde i en krigszone, må man være forberedt på det værste.

Både det danske Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre og Folkekirkens Nødhjælp har fået deres projekter i Gaza bombet.

I sine tre et halvt år som Danmarks repræsentant i det Palæstinensiske Selvstyre har Holmboe både set israelerne trække deres bosættelse og soldater ud af Gaza i sensommeren 2005. Set israelerne bombe Gazastriben i kølvandet på Hamas' bortførelse af den israelske soldat Gilad Shalit i sommeren 2006. Oplevet den palæstinensiske borgerkrig året efter, hvor Hamas' fordrev den provestlige Fatah-bevægelse fra Gazastriben og gennem-



En mand går ned ad en ødelagt gade i den sydlige del af Gaza-striben. Foto: Ben Curtis/Polfoto.

## BISTAND I EN KAMPZONE

levet en opstand over tegninger i en dansk avis, der gjorde danskere til mål for voldelige demonstrationer. Den lille forarmede og overbefolkede stribe land har i årevis befundet sig i en slags permanent undtagelsestilstand.

### Man værner sig til det

– Man værner sig til det, forklarer Holmboe om at bo og arbejde i et område, der jævnligt forvandles til en kampzone.

Men det er ikke kun kugler og kampvogne, der besværliggør Rolf Holmboes arbejde med at forbedre levevilkårene for befolkningen i fire palæstinensiske flygtningelejre i det cen-

”

*Man kommer meget langt med meget få penge i Gaza.*

Rolf Holmboe om at lave bistand i Gaza.

trale Gaza.

Også Mellemostens komplicerede politik kommer på tværs.

Efter at den islamistiske bevægelse Hamas vandt det palæstinensiske parlamentsvalg i januar 2006, blev den nye regering underlagt en donorblokade i protest mod, at gruppen ikke vil anerkende dødsfjenden Israel og afsværgede den voldelige modstandskamp.

Så den danske støtte, hvoraf en del hidtil var gået gennem de palæstinensiske ministerier, blev omdirigeret.

– Det er blevet til et helt klassisk bistands-samarbejde, som vi kender det fra 70'erne og 80'erne, hvor Danida-ansatte gennemfører projekterne direkte *on the ground* uden de lokale myndigheder.

– Det er på mange måder et brud med god bistandspraksis på en række områder såsom at sikre bæredygtighed og at integrere indsatsen i de lokale strukturer.

Men det er prisen for, at Danmark ligesom de andre EU lande og USA ikke vil røre

Hamas-regeringen med en ildtang.

En del af Danidas støtte går til at opbygge små, lokale 'industrizoner', der skal afhjælpe den enorme arbejdsløshed. Men også her er konflikten mellem Israel og Hamas kommet på tværs.

Det seneste halvandet år er den i forvejen udpinte stribe land, der er en halv gang større end Langeland, blevet yderligere forarmet, efter at Israel har indført en blokade mod området i et forsøg på at vælte Hamas-regimet.

– Den eneste form for industriproduktion i Gaza er raketfabrikkerne. Alt andet ligger stille, da de hverken kan importere eller eksportere på grund af blokaden, siger Rolf Holmboe.

### Bistand midt i krigszone

Men giver det overhovedet mening at lave bistandsarbejde i en krigszone, hvor man end ikke vil have noget med regeringsmyndighederne at gøre?

Holmboe erkender, at udviklingsarbejde i en så ekstrem situation som den i Gaza, gør at det langsigtede perspektiv ofte træder i baggrunden til fordel for kortsigtede lappeløsninger og feberredninger i forsøg på udbedre akutte problemer opstået efter de mange krige.

Alligevel mener han, det er vigtigt, at verden ikke overlader Gazas halvanden million palæstinensiske indbyggere til Hamas alene.

– For børn og unge foregår de eneste fritidstilbud ofte i Hamas regi. Her er hovedindholdet indoktrinering og forberedelse til væbnet kamp.

– Derfor er det vigtigt, at vi hjælper den halvdel af befolkningen, som ikke støtter Hamas, herunder især kvinder og unge.

Derfor er en del af de danske projektaktiviteter i Gaza rettet særligt mod dem i form af sportsklubber, ungdomscentre og kvindeforeninger.

– Mange sekulære oplevede Hamas' magt-overtagelse som et nederlag, forklarer Holmboe. At overlade dem til sig selv ville være at give dem endnu et nederlag.

Og på trods af de mange vanskeligheder er

der også lyspunkter ved at arbejde i Gaza, fremhæver Rolf Holmboe.

– Man kommer meget langt med meget få penge i Gaza. Når vi laver et projekt, leverer vi ofte kun materialerne. Selve arbejdskraften leveres gratis af brugerne i flygtningelejrene.

Den veluddannede NGO-elite på Vestbredden forlanger derimod skyhøje lønninger og tillæg for at lave selv de mindste ting. Det er en af de ting, der gør det taknemmeligt at arbejde i Gaza, forklarer Holmboe.

Det danske projekt med at forbedre infrastrukturen ved at bygge veje og kloakering i flygtningelejrene i det centrale Gaza er enormt populært blandt indbyggerne, fordi det netop kommer dem direkte til gode i modsætning til de mange penge, der flyder gennem ministerierne i hovedsædet i Ramallah på Vestbredden. Det danske projektkontor i Gaza slap således uskadt gennem Muhammedkrisen i 2006, hvad Holmboe tilskriver dets lokale forankring og popularitet.

Gunnar Willum er freelancejournalist.



Udenrigsministeriets repræsentant i Gaza Rolf Holmboe. Artiklen er skrevet medio januar. Foto: Gunnar Willum.

### BOMBER MOD RCT-CENTER

Ødelæggelserne af den civile infrastruktur under den seneste krig, hvor kampene har været koncentreret i Gaza By, et af verdens allertættest befolkede områder, vil være særdeles voldsom.

Hverken hospitaler, FN-skoler eller FN's hovedkvarter er gået ram forbi. I hvor stort omfang de danske projektaktiviteter i det centrale Gaza er blevet berørt vides ikke endnu. Indtil videre er der kendskab til at to dansk-støttede projekter er blevet beskadiget. Det drejer sig om *Gaza Mental Health Community Programme*, der støttes via Rehabiliteringscentret for Torturofre og en klinik, støttet af Folkekirkens Nødhjælp. I begge tilfælde skete der dog kun materiel skade, da folk var blevet evakueret inden.

# NYE INDGANGE TIL BEDRE UDGANGE

**Donorerne er verdensmestre, når det gælder om at afdække bistandsbehov, udvikle projekter og evaluere resultater. Men hvad med den anden ende: Når vi trækker os ud af et land og skal overdrage aktiviteterne til modtagerlandet? Ny evaluering giver ris, men også ros til de danske exit'er gennem tiden.**

Af Jeppe Villadsen

Det gik stærkt, da Danmark trak sig ud af Eritrea. Måske også for stærkt. Pludselig og uden forudgående planlægning skulle Danmark afvikle det meste af sit bistandsbudget på 115 millioner kr., da Eritrea i januar 2002 blev opgivet som programsamarbejdsland.

Mens landbrugsstøtten og ambassaden i Eritrea blev lukket ned i løbet af få måneder, betød juridiske bindinger, at den danske støtte til uddannelses- og retssektoeren fik en langsommere udfasning frem til 2005.

For Eritrea kom beslutningen som et lyn fra en klar himmel. Regeringen i den lille afrikanske stat betragtede det bilaterale samarbejde med Danmark som forbilledligt – et eksempel på rigtigt partnerskab – og var ikke

blevet advaret om, at Danmark overvejede at trække sig ud af landet.

Den danske exit fik alvorlige konsekvenser for udviklingen af Eritreas landbrug. Med en dansk andel på over 40 pct. af landbrugsministeriets budget betød det pludselige ophør af danske bistandsmidler et betydeligt tilbageslag i landets bestræbelser på at opnå fødevareresikkerhed.

Sagen er beskrevet i en ny fælles donorevaluering af exit-strategier som et blandt flere eksempler på, at donorlandenes exit'er fra samarbejdslandene ikke altid forløber optimalt. I hvert fald ikke, hvis man vil give gode betingelser for, at udviklingsaktiviteterne bliver bæredygtige og kan fortsætte, efter at donorlandet har trukket sig ud.

## Flere exit'er på vej

Beslutningen om at droppe Eritrea som programsamarbejdsland blev taget kort tid efter, at VK-regeringen i 2001 havde overtaget regeringsmagten, blandt andet på løfter om at spare på u-landsbistanden og luge ud i korrupte modtagerlande. Især Eritreas problemer med demokrati og menneskerettigheder var baggrund for, at landet havnede blandt de tre lande, der mistede deres status som programsamarbejdslande.

Historien om Eritrea-exit'en bliver gennemgået sammen med 13 andre cases i evalueringsrapporten. Undersøgelsen, der blev igangsat i 2005, er baseret på landestudier af

Malawi, Botswana, Eritrea, Sydafrika og Indien og omfatter fire donorlande, nemlig Danmark, Nederlandene, Norge og Sverige, som også har bestilt den fælles evaluering.

Exit'en fra Eritrea er et eksempel på det, der er rapportens hovedkonklusion: At en veltilrettelagt exit og overdragelse af projekter med fokus på fremtidig bæredygtighed hører til undtagelserne snarere end reglen. Selv om udviklingsbistand i sin natur er midlertidig, har donorernes exit hidtil fået meget lille opmærksomhed, fremhæver rapporten.

Udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) siger om evalueringen til *Udvikling*:

– Den bygger på nogle eksempler på udfasning, som er nogle år gamle. Bedre planlægning af udfasning af udviklingsbistanden til lande og sektorer er et område, der i dag gives langt højere prioritet, forklarer hun og tilføjer:

– Den planlagte udfasning af den danske udviklingsbistand til Bhutan, Egypten, Vietnam og Sydafrika er således baseret på principper, der svarer til evalueringens anbefalinger. I forbindelse med udarbejdelse af fælles landestrategier, hvor der indføres en klarere arbejdsdeling mellem donorerne, foregår der ligeledes en omhyggelig planlægning, så man undgår, at udviklingsbistanden til enkelte sektorer pludselig ændrer sig markant, siger Ulla Tørnæs.

## 'Ærlighed er vigtigst'

Antallet af exit'er forventes at stige i de kommende år, i takt med at mange donorlande

## EXIT-ANBEFALINGER

■ Lav landespecifikke før-exit-vurderinger. Bilaterale donorer er vant til at lave den slags vurderinger når bistanden sættes i gang. Nu skal det også ske, før bistanden trækkes ud.

■ Udvikl retningslinjer, der er opmærksomme på exit-forløb i forskellige kontekster og som afspejler forskellige håndteringsudfordringer: exit som krisestyring, bæredygtigt exit og exit som et led i en transformation af relationen.

■ Lav en skræddersyet tilgang til hver force majeure-exit.

■ Indtag en mere forretningsmæssig indstilling til bistands-exit'er og formuler retningslinjer for godt donorskab ved exit'er, der bygger på principperne om gensidig ansvarlighed fra Paris Erklæringen.

■ Sondér mulighederne for at diskutere exit-strategier allerede ved programmets start.

Kilde: *Managing Aid Exit and Transformation. Lessons from Botswana, Eritrea, India, Malawi and South Africa. Synthesis Report.*

koncentrerer den bilaterale hjælp om færre lande og sektorer, samtidig med at flere udviklingslande løfter sig fri af afhængigheden af udviklingshjælp.

Som hovedingredienser i en vellykket exit nævner rapporten realistiske tidsplaner, grundig og gensidig planlægning af forløbet,

# MS FLYTTER TIL NØRREBRO

**Mellemfolkeligt Samvirke arbejder i disse år på at vende tilbage til (græs-) rødderne, og det har medført en række ændringer i organisationen. Seneste skud på stammen er et nyt og aktivist-orienteret hovedkvarter.**

Af Charlotte Lund Dideriksen

Først blev de langvarige udsendelser af udviklingsarbejdere nedtonet til fordel for at sende især unge mennesker ud i verden i et kortere tidsrum igennem det, MS kalder *global contact*. Nu er landekontorerne også på vej til at blive nedlagt. I stedet vil organisationen kunne øge sin internationale indflydelse ved

at blive en del af det globale netværk *Action Aid*.

Mellemfolkeligt Samvirke (MS) er for alvor ved at skifte ham, og nu er turen så kommet til næregeografien.

## Fra Borgergade til 2200 N

En manden placering midt mellem Amalienborg og Kongens Have er nu skiftet ud med et kæmpestort nedlagt VUC-center på Fælledvej i hjertet af Nørrebro – med kollegerne Care og Ibis som naboer. Adressevalget repræsenterer i øvrigt også en tilbagevenden til rødderne, eftersom organisationen tidligere har haft til huse i Nordvest. Og det er bestemt ingen tilfældighed, at valget af det nye MS-hovedkvarter er faldet på netop denne københavnske bydel.

– Vi passer meget bedre ind her. Det skærper vores profil som en folkelig organisation

at blive del af multietnisk og dynamisk område som Nørrebro. Her i bydelen er der mange kulturelle tilbud og en lang tradition for aktivisme og frivilligt arbejde, så det er jo her, vi skal ligge, siger generalsekretær for MS, Frans Mikael Jansen, der samtidig påpeger, at området også giver organisationen den fornødne plads til aktiviteter og events, som i mange år har været en mangelvare.

## Plads til aktivisme

De mange kvadratmeter skal efter planen danne ramme om diverse aktivistorienterede arrangementer – noget, der ikke var meget plads til i de gamle trange lokaler i Borgergade.

– Vi er jo baseret på vores medlemmer, men det var svært at integrere et frivilligt miljø. For eksempel var vores unge aktivister nødt til at klemme sig sammen og sove i kantinen,

når der var arbejdslejr. Her er der ideelle rammer for at lave en masse arrangementer, fortæller Frans Mikael Jansen fra sit kontor i den stadig noget indflytningsramte bygning, hvor flyttekasserne stadig fylder op på gangene og loftpladerne venter på at blive sat op.

Han betegner selv organisationens forvandling som en tilbagevenden til organisations folkelige rødder. Den nedlagte skole giver rum til mødelokaler, store sale, gårdarealer og en sovesal for aktivister der kommer udenbys fra. Tanken er, at lokalerne både skal bruges af MS' egne folk og andre NGO'er, der kan leje sig ind og afholde kurser og arrangementer. Men der er også større planer på bedding. MS håber, at klimaorienterede NGO'er verden over kan holde deres eget topmøde i det gamle VUC-center i forbindelse med statsledernes klimakonference i december.

– Huset er et økonomisk sats for MS, men vi tror på, at det kan bringe en masse godt med sig og bliver en gevinst for hele bistandsområdet, fastslår han.



Generelt får indkøringen af programmer langt mere opmærksomhed end udfasningen, fastslår en ny evalueringsrapport af fire landes exit-strategier. Her skole i Eritrea. Foto: Jørgen Schytte.

rådslagning og fleksibilitet mellem parterne.

– Evalueringen viser, at der er gode og mindre gode måder at forlade en samarbejdspartner på. Det gælder om at finde en model, som sikrer en lykkelig skilsmisse, siger Erik Rasmussen, souschef i Udenrigsministeriets udviklingspolitiske kontor, og tilføjer:

– Men det vigtigste er måske ærlighed mellem de to parter, dels om hvorfor man vil skilles, dels om processen, som skilsmissen så skal gennemløbe. Det vil sige tidshorisonten, på hvilke vilkår man trækker sig ud og hvad der kommer i stedet, siger Erik Rasmussen.

For de involverede personer og institutioner har konsekvenserne af de hastige og dårligt planlagte exit'er i en del situationer været alvorlige, i nogle tilfælde ligefrem katastrofale, skriver rapporten og sætter spørgsmålstegn ved, om exit-praksis altid har været i overensstemmelse med de aftalte principper om partnerskab og gensidighed i udviklings-samarbejdet.

Alle exit'er, som er undersøgt i evalueringsrapporten, har været besluttet unilateralt – og kun i tilfældet Danmark ud af Indien af modtagerlandet – uanset principperne om partnerskab og gensidighed, der er formuleret i Paris-Erklæringen. Ligesom der sjældent er givet tidlige advarsler fra donoren, og i de fleste tilfælde er exit'en blevet kommunikeret og

opfattet som en afgjort sag uden for diskussion, hedder det i rapporten.

– Det siger noget om, at uanset hvor meget man snakker partnerskab og ligeværdighed, så er det dybest set donorerne, som bestemmer, siger udviklingsekspert og journalist Knud Vilby, der i en årrække har fulgt og kritiseret den danske exit-praksis.

#### At lukke og slukke

Rapporten hæfter sig ved, at beslutningerne om at trække sig ud har været politisk motiverede og kun i få tilfælde har involveret en vurdering af den fremtidige bæredygtighed for de støttede aktiviteter. Ligesom donorerne sjældent har gjort meget ud af at afsøge mulighederne for, om andre donorer kunne overtage.

– Jeg tror, det hænger sammen med, at man trækker sig helt ud af landet. Der er flere eksempler på, at Danida har forladt enkelte sektorer, og man så – i god tid inden man har trukket sig ud af sektoren – har forhandlet sig til rette med andre donorer. Det skete for eksempel omkring uddannelse i Tanzania. Det skyldes vel, at hvis man i øvrigt fortsætter, så er ambassaden til stede med fuld bemanning, og så har man tid til i god ro og orden at føre forhandlinger, både med modtagerlandets regering og med de andre donorer, siger Knud Vilby og tilføjer:

– Men i de tilfælde, hvor det som i Malawi og Eritrea mere skyldes en dansk politisk beslutning, rykker man også typisk ud af landet. Derfor bliver tidshorisonten dels meget kort, dels bliver kapaciteten til at forhandle ordentligt med partnerne meget ringere, end den hidtil har været. Så bliver det noget med at lukke og slukke, så det gør mindst skade.

#### Vi har lært af fejlene

Rapporten opregner fire forskellige begrundelser, som donorlandene har anvendt, når de har besluttet sig for at trække sig ud af et samarbejdsland: At modtageren er i stand til at klare sig uden hjælp, at modtageren har forbrudt sig mod standarderne for god regeringsførelse, at modtageren har misbrugt bistandsmidlerne, eller at donorlandet har revideret sine kriterier for, hvordan det udvælger partnerlande.

Tre af de undersøgte lande – Indien, Botswana og Sydafrika – har løftet sig eller er ved at løfte sig ud af bistandsafhængigheden. Og det er netop i lande, som ikke længere er afhængige af udviklingshjælp og selv har kapacitet til at tage over, at man finder de fleste vellykkede eksempler på exit'er. I Botswana og Indien rapporteres der f.eks. om en række positive konsekvenser af exit'erne, fordi staten i stor udstrækning har været i

stand til at overtage aktiviteterne. I nogle tilfælde har exit'en ligefrem bidraget til øget lokalt ejerskab og udvidet de aktiviteter, der blev sat i gang af donoren.

Men i fattige, bistandsafhængige lande er billedet mindre positivt, med den danske exit fra Malawi som det mest markante eksempel.

– Når man kigger på evalueringen, får Danmark både ros og ris. Vi hæfter os især ved anbefalingerne i rapporten, for det allervigtigste er at være opmærksom på, om vi har taget skridt til at indarbejde både gode og mindre gode erfaringer. Har vi lært af det? Og det mener jeg, at vi fra dansk side i høj grad har gjort, siger Erik Rasmussen og uddyber:

– Vi har blandt andet taget erfaringerne med ind i EU-samarbejdet, hvor vi har sat markante fodaftryk i nogle af de nyere dokumenter om arbejdsdeling, som netop handler om, hvordan man fremadrettet vil skulle trække sig ud af, ikke bare lande, men også sektorer for at fremme en bedre arbejdsdeling mellem donorerne. Og det skal efter vores opfattelse ske med udfasningsplaner og strategier, så man kommer ud på en god måde.

Rapporten 'Managing Aid Exit and Transformation. Lessons from Botswana, Eritrea, India, Malawi and South Africa' kan downloades fra [www.sida.se/exitevaluation](http://www.sida.se/exitevaluation)

# FORSVARET OPRETTER TASK FORCE FOR AFRIKA

**Forsvarsministeriet opretter særlig Afrika Task Force, som skal klæde kontinentets ledere på til at 'ordne problemerne i deres eget køkken'. Målet er muliggøre afrikansk ledende FN-missioner.**

Af Ingrid Pedersen

Landene i Afrika skal være bedre til selv at lede fredsskabende missioner – og danske officerer skal være dygtigere til at arbejde i Afrika. Derfor opretter Forsvarsministeriet nu en Task Force Afrika, så forsvarets samarbejde med Afrika bliver styrket. Der bliver tale om en fast stab på tre personer og et tilknyttet netværk på cirka ti personer.

Oberst Kurt Mosgaard, chef for Jyske Dragonregiment i Holstebro, er udpeget som chef og tiltræder i midten af februar. Han mener, danske militærfolk har gode chancer for at gøre en forskel i Afrika.

– Forsvaret er rimeligt vellidt i Afrika, vi kommer fra et lille land, og vi har ikke nogen 'second agenda', for vi har ikke nogen fortid som kolonimagt i Afrika (bortset fra Guldkysten, red.). Derfor tror jeg, nogle afrikanske lande er lidt trygtere ved os, mener han.

En del af hans job bliver også at forberede



**Kurt Mosgaard** skal stå i spidsen for forsvarets Task Force Afrika. Der er tale om en soldat, der kender afrikanske forhold. Her ses han som chef for den fredsbevarende styrke i Vestsahara. Foto: Ingrid Petersen.

danske officerer til at arbejde i fredsskabende og fredsbevarende missioner i Afrika. Det har der hidtil ikke været den store interesse for.

– Nogle har et lidt forvrænget billede af Afrika og ser det som ét land – ikke som 52 forskellige lande, siger han.

Kurt Mosgaard har i forvejen længere erfaring med arbejde i Afrika. Senest har han undervist på et *Senior Mission Leader* kursus i Den Afrikanske Union (AU). Kurset, som 25 højtstående afrikanske ledere – ambassadører, militærpersoner og politichefer deltog i,

skal gøre dem bedre egnede som fremtidige ledere af FN-missioner i Afrika. Kurset fandt stedet i Botswanas hovedstad Gaborone i efteråret og var finansieret af Danida. Fem officerer fra det danske forsvar bidrog til kurset.

Major Niels Ebbe Lundholt, Forsvarskommandoen, siger, at kurset var en del af Danmarks strategi for at hjælpe de afrikanske lande med at 'ordne problemerne i deres eget køkken'.

Han forventer, at bidrag til kapacitetsop-

bygning i Afrika også bliver en del af kommende forsvarsforlig.

## Erfaring fra Afrika

Oberst Kurt Mosgaard har selv erfaring fra FN-missioner. Indtil september 2007 var han militær chef for FN's mission i Vestsahara (MINURSO), og han har flere gange tidligere beskæftiget sig med Afrika. Blandt andet ledede han fra 1997 til 2000 et uddannelsesprogram i fredsbevarelse i Zimbabwe. Et projekt der var iværksat af Danida og 14 lande i det sydlige Afrika.

Han forklarer, at Danmark har en interesse i, at Afrika udvikler sig godt.

– Hovedidéen er 'ingen udvikling uden fred. Ingen fred uden udvikling,' siger han og tilføjer, at formålet med kurset i Den Afrikanske Union var at uddanne afrikanere til selv at stå i spidsen for FN-missioner, så Afrika bliver i stand til selv at løse kontinentets problemer.

Obersten tilføjer, at en FN- eller AU-mission er en kompliceret affære, hvor mange forhold spiller sammen. Der er mange forskellige opgaver, der også kan omfatte afholdelse af valg, minerydning og genopbygning af civilsamfundet.

## Modvilje mod afrikanske ledere

Kursets deltagerne satser enten selv på en chefpost i en FN-mission eller har job, hvor de er med til at udvælge personer, der skal udsendes til missioner.

Obersten fremhæver, at de europæiske lande har erfaringer med FN-missioner siden 1948. Det har de afrikanske ikke, og blandt andet derfor er der ofte blandt europæere en modvilje mod afrikansk ledede missioner.

En del af undervisernes opgave var da også at spotte egnede kandidater til at lede missioner i fremtiden, for der har været eksempler på, at de, der har været udpeget til at lede mis-

# FORSVARET SMIDER BERØRINGSANGSTEN

**Hidtil har forsvaret haft en vis berøringsangst i forhold til Afrika. Det skal ændres.**

Af Ingrid Pedersen

Dansk militær har ikke tidligere været særligt engageret i Afrika. Dels har der været et kapa-

## FORSVARET I AFRIKA

Danmark har for nylig udpeget militærattachéer i **Cairo** og **Addis Ababa** (hvor Den Afrikanske Union har sit hovedkontor). Desuden arbejder den danske officer, Kim Kisbye, på *Ecole de Maintien de la Paix* i **Mali**, og en dansk officer er rådgiver for EASBRICOM i **Nairobi**.

Desuden har der været danske militærfolk ved UNMEE (konflikten mellem Etiopien og Eritrea), og der er for tiden udstationeret danske officerer ved FN-missionerne i **Congo**, **Sudan** og **Liberia**. På grund af det danske EU-forbehold over for forsvarssamarbejde kan Danmark ikke deltage i EU-missioner som i fx DR Congo. Det gør Sverige.

citetsproblem – der har været opgaver nok andre steder i verden, men internt i forsvaret har der heller ikke været den store interesse for Afrika.

– Det er min oplevelse, at der har været en vis berøringsangst, siger major Nicolai Møller, Institut for Strategi på Forsvarsakademiet.

Han mener, at det både skyldes frygten for sygdomme, manglende forsyningsikkerhed og frygten for at bidrage til konfliktoptrapning. Det sidste kunne ske, hvis man hjalp et land med at opbygge sit militær og et naboland dermed følte sig truet.

– Man har følt, at engagementet kunne skabe et sikkerhedsdilemma, forklarer han.

Men også frygten for at få ebola eller andre alvorlige sygdomme har spillet en rolle – ligesom problemer med sikkerhed, skolegang for børnene og mangel på grundlæggende sikkerhed har gjort det mindre attraktivt for forsvaret at interessere sig for Afrika, hvis der skal udsendes personel med familier.

– Hvis man skal medvirke til kapacitetsopbygning bør der være tale om udstationeringer på tre til fire år, og så er sådanne spørgsmål vigtige, siger Nicolai Møller.

Det er ved at ændre sig. Blandt andet har en

gruppe kommende chefer i forsvaret for første gang nogensinde deltaget i en studierejse til Afrika, hvor 50 elever blandt andet besøgte Den Afrikanske Unions (AU) hovedkvarter

”

*Efter vi deltog i Kosovo, tror jeg, at det politiske niveau for alvor har indset, at dansk sikkerhed ikke længere starter i Køge Bugt og ved den tyske grænse.*

Major Nicolai Møller, Institut for Strategi på Forsvarsakademiet.

og EASBRIG (Eastern African Stand by Brigade).

– Forsvaret har skam også tænkt 'vi må gøre noget med Afrika.' Det ligger der mange rapporter om, men det er først nu, de bliver

realiseret, og det skyldes nok den generelle samfundsudvikling, hvor der er mere fokus på Afrika, mener Nicolai Møller.

Han vurderer, at Danmark ikke kan være med til at løse 'skarpe' militære operationer i Afrikas jungleområder og tætte skove, men godt vil kunne bidrage til FN-missioner i savanne og ørkenområder.

## Studietur

Danmark kan dog især bidrage med uddannelse og kapacitetsopbygning, og han mener, støtteskibet Absalons deltagelse i piratjagt ved Somalias kyst er et godt eksempel på, hvad militæret kan gøre i Afrika. Det er ikke kun et spørgsmål om at beskytte vestlige handelsskibe, men også om at hjælpe med at håndhæve de afrikanske landes suverænitet over havet.

– På samme måde kan vi være med til at træne de afrikanske lande i at sikre deres fiskerettigheder, der tit bliver krænket, eller hjælpe med at forhindre kokaintransporter gennem Vestafrika, siger han og tilføjer, at der er tale om en stor forandring for det danske forsvar.

– Efter vi deltog i Kosovo, tror jeg, at det politiske niveau for alvor har indset, at dansk sikkerhed ikke længere starter i Køge Bugt og

## DANMARK MED FOR FØRSTE GANG

Senior Mission Leader kurset, der kvalificerer afrikanske ledere til selv at stå i spidsen for FN-missioner, har været holdt før, men det var første gang, Danmark bidrog med finansiering og undervisere. Kurset var et led i projektet 'Africa for Peace', og det har stor betydning i FN. Generalsekretær Ban Ki-moon har fremhævet, at Danmark har betalt udgifterne på 500.000 dollars.

sioner, har været for dårligt uddannede.

– Vi skal undgå, at nogen bliver udpeget, fordi de er venner med de rigtige, fremhæver Kurt Mosgaard.

### Forbud mod prostituerede

Men først og fremmest skulle kurset indarbejde værktøjer og principper, så alle har det samme udgangspunkt, så de kommende ledere blev undervist i emner som FN's Charter, integreret planlægning, samarbejde mellem civile og militære komponenter og øvrige partnere, menneskerettigheder samt presse og information.

– Desuden skulle vi indarbejde en moral, der tager hensyn til emner som ligestilling og sikre, at alle har forståelse for begreber som 'opførsel og diciplin'. Der har jo været beskyldninger om, at FN-soldater benytter prostituerede. Lederne skal være klar over, at den slags kan man ikke se gennem fingre med, understreger Kurt Mosgaard og tilføjer, at en del af undervisningen drejede sig mere om holdningsbearbejdning end om militære discipliner.

Ingrid Pedersen er freelancejournalist.

## HER HAR FORSVARET UDSENDTE:

Her har det danske forsvar soldater udstationeret på operationer under FN, NATO og koalitioner (pr. 8. december 2008)

Afghanistan	738
Kosovo	320
Task Force 150 (Piratjagt - Absalon)	154
Irak (Ude pr. 28-1-09)	53
Sudan	14
Øvrige Mellemøsten	9
Georgien	6
Eritrea	4
Kashmir	4
Congo	2
Liberia	2
<b>I alt</b>	<b>1.307</b>
heraf i Afrika	186

Kilde: [www.forsvaret.dk](http://www.forsvaret.dk)

ved den tyske grænse, siger Nicolai Møller.

– Derfor har vi også siden Kosovo set øgede krav til det danske forsvar om at kunne anvendes til en bredere vifte af opgaver i et langt større geografisk område, siger majoren.

### Politikerne må prioritere

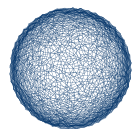
Forsvaret forventer selv, at der i det kommen-

# FARLIGT KUN AT TILPASSE SIG

**Godt hjulpet af international bistand har udviklingslandene indtil nu satset på at tilpasse sig klimaforandringerne. Men de fattigste lande risikerer at gå glip af store økonomiske gevinster og miljøvenlig teknologi, hvis ikke de kommer med i front for selv at begrænse klimaændringerne.**

Af Anna Mogensen

PÅ VEJ MOD COP15



COP15 COPENHAGEN

Udviklingslandene har travlt med at tilpasse sig klimaforandringerne, for eksempel ved at bygge diger og etablere varslingsystemer.

Men CO<sub>2</sub>-udledningen vokser, og energiforbruget stiger – også i verdens fattigste lande. Derfor skal u-landene med helt i front, når det gælder om at begrænse klimaforandringerne ved at udvikle effektive, miljøvenlige teknologier inden for energi, landbrug og skov.

Og internationale donorer må ikke overse at støtte den såkaldte lavkarbon-udvikling – det vil sige økonomiske og miljøvenlige teknologiske løsninger, der minimerer udledningen af drivhusgasser. Ellers risikerer klimabistanden nemlig at bremse for u-landenes muligheder for selv at udvikle miljøvenlige teknologier og derved gå glip af de besparelser, der ligger i grønne, effektive energiløsninger.

Det var et af de centrale budskaber på en konference om klima og udvikling, arrangeret af Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) i København i midten af januar.

– Bistanden til klimaarbejdet risikerer at få utilsigtede konsekvenser for udviklingslandenes økonomier og befolkning. Der er brug for et skifte væk fra det ensidige fokus på at hjælpe landene med at tilpasse sig til klimaforandringerne, som mange donorer har i dag, siger Jacob Fjalland, forsker på DIIS, og uddyber:

– I stedet for at støtte en positiv og langsigt-

tet indsats kan klimabistand, der kun fokuserer på tilpasning, ende med at begrænse landenes muligheder for at udnytte effektive og miljøvenlige teknologier. Udviklingslandene risikerer at gå glip af de store samfundsmæssige besparelser, der ligger i mere effektiv energiproduktion- og forbrug.

Konklusionerne fra konferencen skal bruges i en helt ny redegørelse for Danida, der kortlægger de konkrete muligheder for at kombinere lavkarbon-udvikling med fattigdomsbekæmpelse. Samtidig skal redegørelsen give nogle bud på, hvilke krav det stiller til dansk og international klimabistand i fremtiden.

### Hård satsning på tilpasning

Klimadebatten er først for nylig kommet på den politiske dagsorden i udviklingslandene, hvor økonomien er stram og fattigdomsproblemerne vigtige her og nu. Men det bør ikke stoppe langsigtede initiativer, der reducerer klimaforandringer, lyder altså budskabet.

– Det er misforstået hensyn, hvis ikke udviklingslandene forpligtes på at reducere udledningen af drivhusgasser. Især fordi udledningen af CO<sub>2</sub> stiger dramatisk i de kommende år i de fattigste lande, siger Javier Gonzales Iwansiw, miljøforsker ved Nur Universitetet i Bolivia, der deltog på konferencen i København. Han tilføjer:

– Tilpasning til og begrænsning af klimaforandringerne er ikke to vidt forskellige måder at gribe problemet an på, men udvikling på forskellige niveauer.

### Livtag med lavkarbon-teknologi

Som i mange andre udviklingslande er der i Bolivia ringe politisk opbakning til lavkarbon-udviklingen.

Men bæredygtigt skovbrug kan være ét godt eksempel på, hvordan udviklingen af grøn teknologi kan knyttes til fattigdomsbekæmpelse, mener Javier Gonzales Iwansiw.

– Gode eksempler på bæredygtigt skovbrug øger forhåbentligt politikernes bevidsthed om udvikling af lavkarbon-teknologier i løbet af de næste 2-3 år. De skal gerne vise, at initiativer til begrænsning af klimaændringerne kan knyttes til fattigdomsbekæmpelse gennem nye muligheder for job og øget indkomst, siger han.

de forsvarsforlig bliver stillet krav om, at Danmark skal indstille sig på arbejdsopgaver i Afrika, og at dele af de militære ressourcer bliver målrettet en indsats for Afrika.

Formanden for forsvarsudvalget, Hans Christian Thoning (V) mener dog, det er lidt for tidligt at udtale sig om det.

– Det er helt fint, vi får sat fokus på det. Men jeg ved ikke, om vi har midler til det. Afrika står ikke øverst på listen, erklærer han.

Det gør Afrika til gengæld hos socialdemokraten Jens Christian Lund, der også er med-

lem af forsvarsudvalget og selv er oberst. Han håber, der med det kommende forsvarsforlig kommer et krav om, at det danske forsvar engagerer sig mere i Afrika.

Jens Christian Lund mener, at danske soldater og officerer kan være med til at sikre fred og stabilitet i Afrika, fordi de grundlæggende har en god forståelse for demokrati og neutralitet.

– Men vi politikere har været for dårlige til at beslutte, hvilke spidskompetencer, det danske forsvar skal have, siger han og tilføjer:

Samtidig er der energieffektive besparelser at hente ved at reducere forureningen og udledningen af fossile brændstoffer i udviklingslandene. Til gavn for klimaet og til gavn for de fattigste.

Det påpeger blandt andre Ishmael Edjekumhene, seniorforsker ved *Kumasi Institute of Technology and Environment*, Ghana.

Som et af de eneste afrikanske lande syd for Sahara har Ghana oplevet en stigning i antal let af fattige, der lever for under én dollar om dagen, og landet kæmper i det hele taget en hård kamp med at nå 2015 Målene. På trods af eller netop derfor er det vigtigt at tage livtag med potentialet i lavkarbon-teknologier, der hjælper med til at reducere fattigdommen.

– Der er for eksempel enorme muligheder for CO<sub>2</sub>-kvotehandling, der vil gavne energibesparelsen og den økonomiske indtjening i Ghana. Men barriererne er, at investorerne vælger de fattigste udviklingslande fra, og der er ingen bevidsthed om, at initiativer, som begrænser klimaforandringerne, med fordel kan kobles til fattigdomsbekæmpelse, siger Ishmael Edjekumhene.

### Nye krav til bistanden

Mulighederne i koblingen mellem fattigdomsbekæmpelse og lavkarbon-udvikling stiller derfor nye krav til måden at tænke god bistand på, vurderer Jacob Fjalland på baggrund af konklusionerne fra konferencen i København:

– Udviklingsbistanden kan spille en meget central rolle, når det gælder om at facilitere den teknologiske tilpasning. Ikke i forhold til at udvikle teknologierne, som i de fleste tilfælde allerede findes, men i forhold til at oplyse og at etablere de bedste institutionelle rammer.

I 2009-2013 støtter Danmark blandt andet initiativer i Vietnam med 200 millioner kroner, der rækker ind over både begrænsning af og tilpasning til klimaændringerne. Et energieffektivitetsprogram, der inkluderer energiefersyn på en lang række virksomheder, en energisparefond og uddannelse af vietnamesiske energikonsulenter er blandt de tiltag, der ligger under overskriften 'begrænsning af klimaforandring.'

Anna Mogensen er cand.mag. og freelancejournalist.

Oplæg og dokumenter fra konferencen *Low Carbon Development and Poverty Reduction in Low Income Countries – Opportunities and Challenges for Development Assistance* kan hentes på: [www.diis.dk/sw71480.asp](http://www.diis.dk/sw71480.asp)

– Det er vigtigt, at vi beslutter, hvad vi skal sætse på, så vi kan uddanne soldaterne og indkøbe det materiel, de har brug for – eksempelvis i Afrika, siger han og tilføjer, at man så også bør analysere, om vi overhovedet har brug for at købe nye kampfly eller om vi hellere skulle bruge pengene på helikoptere og transportfly, der kan bruges – for eksempel – i Afrika.

# HYLDEBLOMST TIL HIMALAYA

**Efter borgerkrigens afslutning i Nepal blomstrer udviklingsprojekterne atter op. Et mere alternativt af slagsen er Søbogaards projekt i Kathmandu, der med importerede danske hylde træer støtter udviklingen af en økologisk bevidsthed i det fattige Himalaya-rige.**

Af Lise Josefsen Hermann, Kathmandu

Når man skal bære alting i en kurv på ryggen op og ned ad de snoede bjergstier, så kan sprøjtemidler i store mængder godt undværes. I det bjergrige Nepal er infrastrukturen så simpel, at der oftest ikke er vejadgang til landsbrugsarealerne.

Det kan derfor lyde bizart at skubbe til den økologiske udvikling i Nepal, som i forvejen i bund og grund er økologisk. Ikke desto mindre er det, hvad et dansk projekt arbejder med uden for hovedstaden Kathmandu.

– Det er vigtigt at skubbe til den økologiske bølge, inden vejene kommer og sprøjtemidlerne bliver normen, lyder det fra projektleder



Hyldesaft – nu også i Nepal. Foto: Udvikling.

Heidi Andersen.

Det er det fynske, økologiske firma Søbogaard, der står bag det økologiske projekt. Firmaet har mere end 30 års erfaring med økologisk produktion i Danmark. Ja, enhver dansk café med respekt for sig selv har efterhånden et udvalg af Søbogaards safter – den mest kendte er vel hyldeblomst-saften.

Nu bliver de økologiske værdier eksportret til Nepal sammen med danske hylde træer. En times kørsel uden for storbyens trængsel og larm finder vi det økologiske væksthus, der danner rammen om det danske projekt. Her afprøves forskellige afgrøder. Den danske hylde har sin egen sektion ovre i hjørnet. *Danish Elder Flower* står der på det internationale skilt.

## Hyld er ikke bare hyld

Det er et tilfælde, at Søbogaard kommer til at lave et økologisk projekt i Nepal.

Poul Hansen, der ejer Søbogaard, er i Nepal i andet ophold i 2000. Han har nogle smagsprøver med fra sit firma og møder ejeren af et lokalt mejeri, som synes vældig godt om især smagen af hyldeblomst. En idé fødes: Den smag skal til Nepal og sættes i produktion!

Der findes allerede hyld i Nepal. Den nepalesiske ligner til forveksling den danske med de karakteristiske klaser af små hvidlige blomster.

Og dog er der forskel. Den nepalesiske hylde blomstrer otte måneder om året og blomsterne bliver aldrig til de mørklilla bær, som dens danske søster bærer. Samtidig hverken dufter eller smager blomsterne på den nepalesiske hylde af noget særligt. Altså ubrugelige til hyldeblomstsaft for eksempel. I Nepal har hyldeblomsten til gengæld andre funktioner. Pudsigt nok blandt andet en økologisk af slagsen – et udtræk fra bladene bruges som en slags økologisk sprøjtegift, og blomsterne bruges som dyrefoder.

Men nu skal nepaleserne opdage, at hylde også kan være menneskeføde. Søbogaard søger om danske projektmidler via Danidas daværende PrivatSektor Program (forløbet til Business-to-Business), og snart bliver 4.000 hylde træer fløjet fra et kontinent til et andet. Mens træerne vokser sig store, vokser dog også uroen i Himalaya-området. Inden længe er det officielle projekt gået i stå.

– Det var for besværligt og farligt for os som virksomhed at arbejde i landet, forklarer Poul Hansen.

I 2003 lukker Danida officielt projektet på grund af uroen i landet.

## Maoister skubber til grøn bølge

Først efter våbenhvilen i 2006 bliver tråden taget op. Søbogaards Poul Hansen er i Nepal for at tjekke situationen i landet. Han kommer tilfældigt forbi en tidligere økologisk farm udenfor Kathmandu, hvor en amerikansk dame årtier tilbage havde en økologisk gård – et oplagt sted at plante hylde træer. Det bliver startskuddet på kapitel to i Søbogaards Nepal-projekt. Der søges om B2B-midler hos Danida, og projektet får i første omgang 1,5 mio. kr. til pilotfasen.

Med maoisternes indtræden i regeringen sidste år bliver der endda åbnet op for officiel støtte til økologerne i Nepal.

Det er vand på det danske projekts mølle. I 2008 bliver der for første gang afholdt et officielt økologisk seminar i landet. Søbogaards projektleder i Nepal deltager og bliver siden som eneste udlænding udpeget til at sidde i et nationalt råd for økologi. En af opgaverne bliver blandt andet at udvikle certificering – at sætte økologien i system. Der findes i øjeblikket certificering på kaffe og te i Nepal, men for resten af produkternes vedkommende er der intet system og dermed ingen kontrol med, hvad der er økologisk eller ej.

Det afholder dog ikke nepaleserne fra at



Søbogaard er ikke kun til kvalitetsbevidste øko-forbrugere i Dannevang. Nepalesere har fået smag for den friske, økologiske saft fra 'Danish Elder Flower'. Foto: Lise Josefsen Hermann.

selge varer som økologiske:

– I øjeblikket er der bare gået mode i at kalde noget økologisk. Det er en vigtig del at have certificeringen på plads, fortæller projektleder Heidi Andersen.

## Økologisk – næsten!

Men hvad nytter det overhovedet at arbejde med økologi i et land, der er så fattigt, at de færreste har råd til at vælge, hvad de vil have at spise?

– Nepals næstvigtigste indtægtskilde er turisme. Blandt turister er der stor efterspørgsel efter økologiske varer. Desuden er der en voksende nepalesisk mellemklasse, som finder det trendy at købe økologisk. Og så handler det om at støtte op om en økologisk bevidsthed i Nepal, som bobler i øjeblikket, fortæller projektleder Heidi Andersen.

På Søbogaards økologiske farm bliver der holdt seminarer og undervisning i økologi til egnens bønder. Der er dog barrierer mellem dansk og nepalesisk økologisk tænkning. Nepaleserne ser angiveligt mere afslappet på reglerne, end man gør i Danmark.

– De har nogle gange svært ved at forstå, hvorfor det er vigtigt, at dyrkningen er helt økologisk, og ikke bare næsten, fortæller Heidi Andersen.

## Turister og en økologisk dal

Der er en detalje, der adskiller Søbogaards projekt fra de fleste andre udviklingsprojek-

ter. Det er åbent for turister. Inde midt i junglen af forsøgsplanter er der indrettet et guesthouse, så interesserede mod betaling kan bo midt i projektet og følge med i dets hverdag og resultater. Der bliver serveret økologisk mad fra den dertil indrettede kantine. En ny slags åbenhed omkring udviklingsbistanden, kan man med rette kalde konceptet.

De danske økologer arbejder også med et andet nyt påfund; Søbogaard er med til at støtte en økologisk dal nær Kathmandu. Hovedvejen – og dermed udviklingen – er på vej til dalen, så dens indbyggere har besluttet at markedsføre dalen på at være 100 pct. økologisk.

Søbogaard har købt et stykke jord i dalen. Planen er at afprøve nye afgrøder og stille jorden til rådighed som en slags økologisk landbrugsskole i samarbejde med Katmandus universitet.

Samtidig skal den økologiske dal tiltrække interesserede turister. Og måske kan de danske turister endda tage lidt af de nepalesiske økologiske idealer med sig hjem i kufferten. For hvor mange økologiske dale er det nu, vi har i Danmark?

Lise Josefsen Hermann er freelancejournalist.

Læs mere om Søbogaards projekt på: [www.soebogaardnepal.org](http://www.soebogaardnepal.org)



# GODT GÅET, GHANA

**Valget i Ghana forløb efter afrikanske standarder eksemplarisk. Den dybt respekterede og uafhængige valgkommission i Ghana er en af grundene til det fredelige valg, mener flere eksperter.**

Af Martin Christiansen

I Ghana jublede tilhængerne af sejrherrens parti, NDC, da det stod klart, at deres partis præsidentkandidat, John Atta-Mills, kom sejrrikt ud af valgryseren. Ved sidste valgrunde viste det sig, at der kun var godt 40.000 stemmer til forskel mellem den socialdemokratiske præsidentkandidat John Atta-Mills, og taberen, Nana Akufo-Addo, der tilhører det siddende, borgerlige parti NPP. Atta-Mills fik 50,2 pct. og Addo fik 49,8 pct.

I parlamentet fik NDC 114 pladser og NPP 107 af de i alt 230. De øvrige mandater fordeltes med mellem 4 uafhængige kandidater og de to små partier fik hhv. 2 (PNC) og 1 (CPP). Der mangler fortsat 2 valgkredse.

Men der blev ikke kun jublet i Ghana. Hele verden jublede med. Valghandlingerne i Ghana forløb – efter afrikanske forhold – eksemplarisk. Det hører til sjældenhederne i Afrika, at der bliver holdt et demokratisk valg i ro og orden, og hvor det siddende partis præsidentkandidat accepterer et valgnederlag til oppositionens præsidentkandidat. Det fredelige valg står i skærende kontrast til de seneste afrikanske valg, der er blevet holdt i Kenya, Nigeria og Zimbabwe.

Det ghanesiske valg blev også fulgt med største interesse af udviklingsminister Ulla Tørnæs, som udtaler:

– Valget i Ghana bekræfter, at demokratiske valg i Afrika, selv under vanskelige vilkår, kan afvikles under hensyntagen til høje demokratiske standarder. Jeg vil derfor lykønske det ghanesiske folk samt den nye præsident, Professor John Atta-Mills, med et veloverstået valg, siger Ulla Tørnæs og tilføjer:

– Håndteringen af en delikat og vanskelig situation med næsten stemmemæssig lighed mellem de to kandidater var imponerende.

## Eksperter roser

Demokrati- og valgexpert Jørgen Elklit, professor ved Aarhus Universitet, der var i Ghana på valgtidspunktet for blandt at studere valgkommissionens arbejde, tilslutter sig begejstringen over valget i det vestafrikanske land ved Guldkysten og supplerer:

– Men historien om valget i Ghana er på en måde endnu flottere, idet der i realiteten var tre valgrunder og ikke to. Der var nogle problemer i en valgkreds, som betød, at valgkommissionen besluttede at foretage et omvalg i valgkredsen, da de omkring 57.000 vælgere kunne ændre navnet på den person,



**Et valg efter bogen.** En valgobservatør fra samarbejdsorganisationen ECOWAS holder øje med, at den ældre dame udfolder sin demokratiske ret. Her i Tain-valgkredsen. Foto: Pius Utomi Ekpei/AFP/Polfoto.

som skulle være landets præsident. Umiddelbart kunne det betyde uro, men det gjorde det ikke. Det er ret flot.

Hos den ghanesiske professor Emmanuel Gyimah-Boadi, direktør for Center for Democratic Development, var glæden ved det aktuelle valg ligeledes til stede. Han udtalte følgende til Ghana News Agency, et par dage før anden valgrunde skulle begynde:

– Det tætte kapløb mellem de to partier om præsidentposten betyder, at ghaneserne står over for et valg, hvor hver stemme har stor betydning. Og derudover har befolkningen et godt grundlag at træffe deres beslutning ud fra, idet begge partier siden 1992 har bestridt præsidentposten i to valgperioder.

## Tiltro til systemet

Denne udlægning tilslutter Jørgen Elklit sig, og han formulerer det på følgende finurlige måde:

– I Ghana har der været usikkerhed om resultatet, men sikkerhed om valgets afvikling. Det har betydet, at vælgerne havde tiltro til systemet og var motiverede til at stemme. Desværre har vi ofte set det modsatte i en række afrikanske lande: sikkerhed om valgsultatet og usikkerhed om selve valgets afvikling.

Ifølge Jørgen Elklit er valgkommissionens arbejde og rolle i Ghana hovedforklaringen på det fredelige valg i Ghana. Siden midt i 90'erne har der stået respekt om deres arbejde, og kommissionen fremstår i alles øjne som uafhængig og neutral. Så når valgkommissionen udråber vinderen som præsident, accepterer den tabende part resultatet. Det er en markant forskel mellem Ghana og andre afrikanske lande, eksempelvis Kenya, hvor valgkommissionen af mange blev betragtet som i lommen på regeringen.

## To stærke partier i Ghana

Lindsay Whitfield, Ghana-ekspert og tilknyt-

tet som projektforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), er enig i Elklits betragtninger om valgkommissionens store betydning, men der er også andre grunde til det fredelige og demokratiske valg i Ghana. Hun siger:

– I Ghana er der to stærke partier, der står over for hinanden. Det betyder, at den siddende regering har en stærk opposition imod sig, som holder øje med regeringens gøremog-laden. I andre afrikanske lande tenderer partisystemerne i retning af at være et-parti-systemer, hvor det kan være svært for andre partier at gøre sig gældende i en præsidentvalgkamp.

Derudover er der også den store fordel ved at have stærke partier, at det ikke ender som et big one-man-show, som er tilfældet i visse afrikanske lande, men at partierne overlever i Ghana, selv om deres leder forlader politik, mener den amerikansk-fødte Ghana-ekspert.

Dernæst har der været en række positive episoder i Ghanas nyere politiske historie, der har virket som vækstfremmer på det unge ghanesiske demokrati. Hun kommer med et eksempel:

Da den daværende præsident, Jerry Rawling fra NDC, som havde siddet i to perioder fra 1992 til 2000, skulle træde tilbage, var der dem, der var bange for, om han nu også ville gøre det. Men det gjorde han. Det er med til at skabe en tillid i befolkningen, at deres ledere efterlever det fastlagte regelsæt.

Til sidst betoner Lindsay Whitfield medierens rolle for den positive demokratiske udvikling i Ghana, da de har eksploderet i antal de sidste 10 til 15 år. De er gradvist blevet mere uafhængige med den konsekvens, at der er flere, som kontrollerer den siddende regerings aktiviteter.

Martin Christiansen, freelancejournalist og cand. scient. pol.

## RETTIGHEDER TRUET I ETIOPIEN

Ny lov forbyder frivillige organisationer i Etiopien, der modtager mere end ti pct. af indtægterne fra udlandet, at arbejde med blandt andet demokratiske rettigheder, menneskerettigheder, og ligestilling mellem kønnene eller etniske grupper.

– Dette er en strategi, for at den siddende regering kan beholde magten. Man vil knuse alle muligheder for oplysning, som kan skabe en opposition i folket, siger Kjetil Tronvoll, professor fra Center for Menneskerettigheder ved Universitetet i Oslo.

Loven vil få indflydelse på både internationale (bl.a. Folkekirkens Nødhjælp og Red Barnet) og nationale organisationer, da de færreste er drevet af nationale eller egne midler. Blandt andet *Ethiopian Women Lawyers Association*, der arbejder for kvinders rettigheder, mener, at fremtiden ser dystert ud, da de stort set er baseret på udenlandske donationer og ikke vil kunne fortsætte på frivillig basis. Kilde: Bistandsaktuelt. //JØN

## NIRAS VANDT FLEST DANIDA-KONTRAKTER

Den danske konsulentvirksomhed NIRAS konsoliderede sig i 2008 i toppen på listen over virksomheder med indgåede Danida-kontrakter.

NIRAS landede kontrakter til en samlet værdi af 67 mio. kr. Det var en stigning på 14 millioner kroner i forhold til 2007. De to største kontrakter var et sundhedssektorprojekt i Kenya på 30 mio. kr., det største Danida-projekt i 2008, og et regionalt regeringsadministrationsprojekt i Mali til 22 mio. kr.

Andenpladsen på listen gik til COWI, der samlet landede kontrakter til en værdi 44,5 mio. kr.

En ny stjerne på listen er det danske firma Dansk Energi Management med 28,2 mio. kr. Firmaet vandt alle tre kontrakter, som det bød på i 2007, og i 2008 vandt firmaet også de to kontrakter, som det bød på. Et vindenergi-projekt i Kina og et program for energieffektivitet i Indonesien. //JØN

## ELEFANTEN TILBAGE I MALAWI

Som faste læsere af *Udvikling* vil vide, har vi på redaktionen fulgt Carlsberg i Malawi tæt. Bryggeriet, der er Carlsbergs første uden for Danmark og stadig koncernens eneste i Afrika, fejrede i december sit 40-års jubilæum. Filialen udskrev i den anledning et ølvalg mellem tre velkendte øller: Classic, Guld og Elefantøllen om, hvilken øl der skal være på markedet de næste 40 år. Elefanten vandt med næsten halvdelen af de i alt 76.859 stemmer. Elefantøllen blev første gang lanceret i Malawi i 1977, men bryggeriet måtte trække den tilbage to år senere efter massive folkelige protester, især fra kvinder, der klagede over, at deres mænd blev for fulde. Carlsberg-Malawi er et af de første eksempler på en dansk erhvervsinvestering i et udviklingsland medfinansieret af danske statslånsmidler.

//Jeppe Villadsen

# PRIVATE MIKROLÅN – VEJEN TIL 2015?

**Danske MyC4 tror på, at privat finansierede mikrolån med afkast til långiveren er vejen frem i kampen for en mere lige verden. En ekspert roser initiativet, men påpeger, at det samtidig kan være med til at øge ulighed.**

Af Mille Lübbert Hansen

Det er blevet populært blandt private at støtte små iværksættere i fattige lande gennem mikrolån. På lidt over et år har over 12.000 mennesker været forbi den danske internetportal MyC4 for at låne en afrikansk entreprenør penge til at udvide en mindre virksomhed. Som långiver fastsætter man selv, hvor meget man vil udlåne og til hvilken rente. Hos MyC4 tror de på, at metoden er et vigtigt skridt på vejen mod at nå 2015 Målene.

### Ligeværdige partnere

– Jeg er jo ingen filantrop, siger 47-årige Søren Nielsen med et skælmisk smil om sine

MyC4-investeringer.

Som mange andre investorer går Søren efter at få den højeste mulige rente for sine lån. Han tilbyder for eksempel et lån på 50 euro til en rente på 14 pct., hvorefter andre investorer kan underbyde ham med en lavere rentesats.

Søren har diskuteret med mange, om det er amoralsk at tage renter, men han mener selv, at det stiller ham og låntageren som ligeværdige partnere, og det kan han godt lide. Men lidt filantrop er han nok alligevel.

– Den smule opsparing jeg har, kan jo lige så godt hjælpe nogen, der ellers ikke ville få chancen, til en investering, siger han.

### Gode forretninger skaber kapital

Hos MyC4 er de ikke i tvivl om, at succesens skyldes, at investeringen er en god forretning for begge parter. Kommunikationschef i MyC4, Alette Pramming, fortæller, at folk dog typisk begynder at investere på grund af det gode formål.

– De fleste begynder med at udlåne et lille beløb til en beskeden rente for at støtte modtageren. Når de så opdager, at det går godt og er en god forretning, investerer de større beløb og tager typisk højere renter, siger hun.

Derfor tror de hos MyC4 på, at der er rigtig meget kapital at hente hos private investorer.

### Mikrolån løser ikke alt

Projektseniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS), Lars Engberg-Pedersen, er positiv over for de muligheder, initiativet skaber.

– Generelt er det meget vanskeligt for små entreprenører i fattige lande at få fingrene i risikovillig kapital. Derfor dækker initiativer som MyC4 et klart behov og kan yde et væsentligt bidrag på deres område, siger han.

Samtidig understreger han dog, at mikrolån langt fra kan bane vejen for udvikling i sig selv – heller ikke for entreprenører. Ud over kapital er entreprenører blandt andet afhængige af uddannet og sund arbejdskraft, velfungerende infrastruktur, gode økonomiske politikker og effektive markedsinstitutioner.

### Risiko for at øge ulighed

Lars Engberg-Pedersen peger desuden på, at der er en risiko for, at private mikrolån kan skabe øget ulighed.

– Det bliver de mere progressive entreprenører, der får lånene. Udviklingsorganisationer, der yder mikrolån, ser typisk på, hvem der har størst behov, hvor private investorer

oftere vil vælge de entreprenører, der med højest sandsynlighed vil kunne betale lånet tilbage. Vælger man for eksempel at støtte relativt velfungerende entreprenører i et byområde, hvor mulighederne for at afsætte deres varer er gode, kan det skabe øget ulighed i forhold til folk på landet, der ikke har de samme muligheder, siger han.

### Skal skabe arbejdspladser

Hos MyC4 medgiver Alette Pramming, at den risiko er til stede, men hun understreger samtidig, at et vigtigt kriterium for at kunne låne penge gennem MyC4 er, at låntageren har potentiale for at skabe jobs.

– Vi satser meget på, at virksomhederne skal kunne skabe arbejdspladser – især for kvinder. Vi ved, at kvinder er gode til at få fremgangen til at sprede sig til hele familien, siger hun.

På den måde tror MyC4 på, at investeringerne også kommer de fattigste til gode og dermed kan medvirke til at nå 2015 Målene om at udrydde fattigdom og fremme ligestilling mellem kønnene.

Mille Lübbert Hansen er freelancejournalist



Fattige kvinder i Indien har fået mikrokredit af en NGO til at lave røgelsespinde. Foto: Mikkel Østergaard/Scanpix.

## DENNIS OG SYMASKINEN

**Under et ophold i Indien lånte Dennis Pedersen en bløderpatient penge til at købe en symaskine. Den udviklede sig hurtigt til en lille og velfungerende virksomhed.**

Af Mille Lübbert Hansen

Da Syed Ismail en morgen træder ind ad døren i den lokale bløderforening i Bangalore, Sydindien, for at spørge, om han kan låne penge til at købe en symaskine, er han heldig. Ikke fordi foreningen vil låne ham pengene. Det kan den ikke, når han ikke kan stille garanti for tilbagebetaling. Nej, Ismail er heldig, fordi hans ønske bliver hørt af danske Dennis Pedersen, der dengang i 2006 arbejdede som frivillig ergoterapeut for bløderforeningen.

– Det kan ikke passe, tænkte jeg. Han var utrolig realistisk omkring det hele, og lånet ville gøre en kæmpe forskel for ham. Han arbejdede på en systue, men med en symaskine ville han kunne starte som selvstændig og få bedre råd til den dyre medicin, blødere er afhængige af, fortæller Dennis.

### Symaskine med stor effekt

Dennis sender derfor en mail hjem til sin

omgangskreds i Danmark og spørger, om nogen har lyst til at være med til at låne Ismail pengene. Kort efter har Ismail sin symaskine, og ni måneder senere har han betalt lånet tilbage. I dag, to og et halvt år senere, har han flere ansatte og har fået råd til at sende sine børn i skole.

Siden har Dennis og hans omgangskreds lånt penge ud til yderligere 12 blødere inden for så forskellige erhverv som silkeormsproduktion og dukkemageri.

– Lånene skal gå til indkøb af erhvervsfremmende redskaber, og hvis låntagerne ikke kan betale tilbage, skal de i stedet aflevere redskaberne. Endnu har ingen heldigvis måttet aflevere redskaber, fortæller Dennis, der i dag bor i Danmark, mens en indisk tidligere kollega holder styr på lånene i Bangalore.

### En Nobelpris værdig

Dennis var dog ikke den første til at erfare, at mikrolån kan være en effektiv måde at sætte en udvikling i gang. Få måneder efter, at Ismail havde fået sin symaskine, gik Nobels Fredspris 2006 til Muhammad Yunus, der igennem 25 år havde ydet mikrolån til fattige entreprenører i Bangladesh.

– Jeg troede jo, at det var noget, jeg havde opfundet. Vi var mange som syntes, at det var mig, som skulle have haft Nobelprisen, griner Dennis, som dog med stor alvor tilføjer, at lånene til bløderne i Bangalore er noget af det bedste, han har gjort i sit liv.

# TV-KRITIK KAN STYRKE FAIR TRADE



Ikke helt fair vilkår på Fair Trade-plantagerne, viste tv-dokumentar på DR.

**En afslørende tv-dokumentar om srilankanske teplukkeres usle arbejdsforhold rejste skarp kritik af Fair Trade. Alligevel er salget af Fair Trade produkter ikke dykket. Branche og forskere mener, at filmen tilmed giver forbrugerne en større forståelse for Fair Trades udfordringer.**

Af Charlotte Lund Dideriksen

Uendeligt lange arbejdsdage, ringe løn og kummerlige boligforhold. Det har i mange år været forholdene på mange asiatiske te-plantager. For at komme udnyttelsen af de ludfattige teplukkere til livs har de politisk bevidste forbrugere derfor i stigende grad taget Fair Trade varer til sig.

Af samme årsag fulgte der både national forargelse og højroset kritik i kølvandet på filmproducent Tom Heinemanns afslørende tv-dokumentar *Den bitre smag af te*, der blev vist i primetime på DR i slutningen af november.

Filmene viste, at arbejdsvilkårene på de Max Havelaar-certificerede te-plantager i Sri Lanka ikke er nævneværdigt bedre end på de konventionelle plantager. En afsløring, man kunne forestille sig, ville have fatale konsekvenser for salget af Fair Trade mærkede produkter i Danmark.

Men spørger man branchen, er det slet ikke så ringe endda, at der er kommet fokus på problemerne med rent praktisk at gennemføre de fine intentioner i felten.

## Ikke så lyserødt

Flere fagfolk ser det som en styrke, at det

rosenrøde skær er vasket af Fair Trade-brandet. Det giver nemlig et mere nuanceret og realistisk billede af, at de mange bestræbelser på at skabe bedre globale arbejdsforhold ofte er op ad bakke.

Lokale traditioner, begrænsede kontrolmuligheder og korrupsion står ofte i vejen for at leve op til de idealistiske målsætninger.

– Brandet har fået nogle ridser i lakken på kort sigt, men tilliden vil sandsynligvis genoprettes i takt med, at Max Havelaar viser, at de arbejder på at forbedre forholdene. Udsendelsen kan forhåbentlig også være med til at øge bevidstheden om de ofte meget dårlige vilkår og forhåbentlig give en bedre forståelse af det lange seje træk, det er at sikre ordentlige arbejdsforhold, fortæller Hanne Gürtler, der er sekretariatsleder i Dansk Initiativ for Etisk Handel – en brancheorganisation for virksomheder, institutioner, fagforbund og NGO'er, der beskæftiger sig med at styrke etikken i international handel.

Hun håber, at Max Havelaar og de øvrige distributører af Fair Trade produkter vil bruge lejligheden til i højere grad at informere forbrugerne om deres problemer og dilemmaer.

– Dokumentaren viser, hvor vanskeligt det er at sikre, at varerne produceres under acceptable forhold, og hvor vigtigt det er at kommunikere åbent om de udfordringer, man møder, hvor langt man er nået i arbejdet mod forbedringer, og hvordan man vil arbejde med at gøre det endnu bedre, fastslår Hanne Gürtler.

## Flere nuancer, tak

Steen Vallentin, der forsker i etisk ledelse og bæredygtighed på CBS, støtter dette synspunkt.

– Jeg synes bestemt, at debatten efter dokumentaren også førte meget positivt med sig. Filmen har været en øjenåbner for befolkningen om, at det kan være meget vanskeligt at

sidde i Danmark og stille garantier om, at alt er perfekt, forklarer han, og peger på, at det for fairtrade-folket nu handler om at optimere sin egenkontrol og fremover inddrage de mindre positive resultater i sine udmeldinger til forbrugerne – hvilket, efter hans mening, ikke nødvendigvis er ensbetydende med, at der bliver solgt mindre Fair Trade i Danmark.

Her bakkes han op af COOP Danmark og te-producenten GEMI, der ikke efterfølgende har mærket et nævneværdigt fald i salget af de Fair Trade certificerede varer.

Hos Max Havelaar Danmark mener de heller ikke, at forbrugerne vil svigte dem. Tværtimod undrer man sig her over, at organisationen kun fik et meget begrænset antal negative reaktioner efter afsløringerne. Men generalsekretær Judith Kyst påpeger samtidig, at de ensporede udmeldinger i kommunikationen er blevet genstand for grundig selvransagelse i Max Havelaar.

– I vores iver for at give vores forbrugere et kortfattet og klart budskab har vi nok i flere tilfælde simplificeret vores udmeldinger lidt for meget. Ulempen ved dette er, at det kan være vanskeligt for folk at danne sig et nuanceret billede. Det er svært at dække en kompleks virkelighed med kortfattede kernebudskaber og sandheden er jo, at selvom folk får flere rettigheder vil de i mange tilfælde stadig være fattige, fastslår hun.

Salget af Fair Trade mærkede produkter i Danmark i første halvår af 2008 er anslået til 209 mio. kroner

Charlotte Lund Dideriksen er journalistpraktikant i Udenrigsministeriet.

Filmene *'Den bitre smag af te'* kan genses på DR's hjemmeside: [www.dr.dk/Dokumentar/Arkiv/Video/2008/1211110856.htm](http://www.dr.dk/Dokumentar/Arkiv/Video/2008/1211110856.htm)

## VISA-HÅNDTERING SKADER MUSIK-LIVET

Fejlagtig visumbehandling, langsommelighed og nedladende holdninger er blot nogle af de problemer, som musikindustrien og europæiske kulturarrangører støder på, når de inviterer anerkendte kunstnere til Danmark og andre europæiske lande.

Det fremgår af rapporten *'VISAS / the discordant note'*, som er udgivet af den internationale ytringsfrihedsorganisation Freemuse, Det Europæiske Kunstnerråd samt den europæiske sammenslutning af musikfestivaler, managers og spillesteder (ELMF).

– Ud over at ambassaderne og konsulerne sjældent kan alle regler, så er sagsbehandlingen ineffektiv og uigennemsigtig. Der er mange eksempler på, at store kunstnere behandles usselt, også selvom de er inviteret af borgmestre eller statsfinansierede organisationer, mener Ole Reitov, der har været med til at skrive rapporten. /MØ

## REKORD-INDSAMLING

'Danskerne beviste ved Danmarks Indsamlingen lørdag den 24. januar, at finanskrisen hverken har ødelagt budgettet eller de gode hjerter.' Sådan lyder det i en pressemeldelse fra Folkekirkens Nødhjælp, der er en af de 12 organisationer, der sammen med DR samlede ind til fattige afrikanske familier den 24. januar. Her blev hele 72 mio. kr. samlet ind. Pengene bliver fordelt mellem organisationerne og er øremærkede til 12 specifikke projekter, der alle bygger på hjælp til selvhjælp.

– Der havde ellers været nogen nervøsitet forud for indsamlingen, fordi vi tænkte, at finanskrisen måske ville påvirke folks lyst til at give. Men den frygt blev gjort til skamme, siger Connie Yilmaz Jantzen, national chef i Folkekirkens Nødhjælp.

Folkekirkens Nødhjælp kan håbe på, at offerviljen er intakt, når de allerede 1. marts skal ud og rasle bøsser ved den årlige sogneindsamling. / MØ

## SEKSUELLE MENNESKERETTIGHEDER I KØBENHAVN

For kun anden gang i verdenshistorien, afholdes der en stor international konference om menneskerettigheder for homo-, bi- og transseksuelle, og det kommer til at ske under sommerens *World Outgames* i København.

*'Love of Freedom – Freedom to Love'* er overskriften på konferencen, der skal fremme accept og friheden til at være sig selv. Konferencen finder sted i Danmarks Radios nye koncerthus fra d. 27.-29. juli. World Outgames forventer omkring 1.000 deltagere fra hele verden, der kan deltage i 90 forskellige workshops i løbet af de tre dage. Blandt talerne er tidligere tennistjerne Martina Navratilova og FN's højkommissær for menneskerettigheder Louise Arbouret.

Det overordnede mål for konferencen er at bekræfte og forsvare homo-, bi- og transseksuelles menneskerettigheder.

World Outgames er en art olympiske lege for homo-, bi- og transseksuelle og løber af stablen fra 25. juli til 2. august. / JØN



Vietnam har siden år 2000 haft fart på sin forvandling fra fattigt u-land til asiatisk tigerøkonomi, der med en vækst på gennemgående 7-8 pct. ligger i top i Asien. Mens den rivende, økonomiske vækst stjæler overskrifterne, spirer et civilsamfund gradvist og noget mere upågtet frem i det sydøstasiatiske land. Trods kommunistisk ét-parti-stat, en høj grad af kontrol samt mangel på tradition for ikke-statslige organisationer, kommer der hele tiden nye NGO'er til – både vietnamesiske og internationale.

*Udvikling* ser over de næste sider på nogle af de ret få danske NGO'er i Vietnam og deres samarbejde med lokale partnere.

**Tekst og fotos: Stefan Katić**

De nye vietnamesere. Studerende Ho Chi Minh Cityhygger sig ved julepyntet scooter.



# ONKEL HO'S BØRNEBØRN

**Vietnam er en tigerøkonomi, men tigreren hoster. Prisen for en vækst på 7-8 pct. er øget social ulighed og et stadig mere nedslidt miljø. Forude venter klimaændringer, som vil ramme landet med den lange kystlinje hårdt.**

En langbåd fyldt med eksotisk frugt og en silkeklædt frugtsælger med kegleformet stråhat, der stager båden ned ad en stille, poetisk grøn flod – i baggrunden en enkelt sendræg-

tig, drøvtyggende vandbøffel inde ved bredden.

Sådan ser Vietnam ud ifølge danske rejsebureauer.

Velkommen til virkeligheden, kammerat! Billedet af den kønne, grønne flod flås hurtigt itu af manden uden for mit hotel, der med en trykluffthammer er ved at flå fortovet op, af de heftigt dyttende motorcykler og af højtaleren, der faldbyder en eller anden vare.

Overalt er nogen i gang med at blande cement eller svejse eller tale i mobiltelefon. En fantastisk forrygende aktivitet. Sådan lyder en årlig vækst på 7,6 pct. (2000-07).

Bybilledet i hovedstaden Hanoi og den næsten dobbelt så store Ho Chi Minh City (tidligere Saigon) ændrer sig: Nye biler, utal-

lige motorcykler og en lysavis, der kører uden for en af bankerne med nyt om stigninger og fald i dagens aktiekurser.

Væksten har ikke blot øget levedoden for mange familier. Den har også bragt Vietnam i en position, hvor landet ser ud til at ville kunne opfylde pænt mange af FN's 2015 Mål om menneskelig og social udvikling.

Velstandsstigningen betyder også, at Danmark iværksætter sit sidste egentlige sektorprogram i Vietnam i 2011.

## Men hvad med socialismen?

Vietnams flag er knaldrødt med en gul stjerne i midten. Over for Vietnams Militærhistoriske Museum i Hanoi knejser Lenin stadig i bronze på sin sokkel (her hedder han Le-

## DANMARK STØTTER VIETNAM

Danmarks bilaterale udviklingssamarbejde med Vietnam beløb sig i 2007 til i alt 445 mio. kr. Hovedparten af bistanden kanaliseres gennem fire sektorprogrammer:

- Landbrug
- Fiskeri
- Vand
- Erhverv

Danida støtter også en række projekter inden for Offentlige Private Partnerskaber (OPP) og Business-to-Business-programmet (B2B) + en klimainsats til 200 mio. kr.

Læs mere på Hanoi-ambassadens hjemmeside: [www.ambhanoi.um.dk](http://www.ambhanoi.um.dk)

## PRISEN FOR VÆKST

Den økonomiske vækst har medført en række miljøproblemer i Vietnam. Her er de vigtigste:

- Forurening af floder, søer og vandløb. Stort set ingen spildevandsbehandling.
- Eksplosiv udvikling i antallet af dæmnin-ger med vandkraftværker. Få floder er ube-rørte.
- Stadig større mangel på rent drikkevand
- Truet biodiversitet
- Store infrastrukturprojekter såsom bygge-riet af den nord-syd-gående 'Ho Chi Minh Trail' hovedvej.
- Ringe håndtering af affald fra industri og husholdninger
- Luftforurening fra industri
- Ukontrolleret brug af pesticider i landbru-ge
- Arbejdsmiljøproblemer
- Og fremover: Klimaændringer anslås at ville berøre 20 millioner vietnamesere. Lan-det har over 3.000 kilometer kystlinje og et stort, lavtliggende Mekong-delta.

Nin). Og landsfaderen Ho Chi Minh – Onkel Ho – pryder stadig samtlige pengesedler og væggene på ethvert offentligt kontor. Gad vide, hvad Onkel Ho ville sige til, at Vietnam er blevet et kapitalistisk land – og siden nyt-året 2007 fuldgyltigt medlem af verdenshan-delsorganisationen WTO?

Nok ligger magten ubestridt fortsat hos det kommunistiske parti, der også sidder på 450 af de 493 pladser i parlamentet. Men ellers er det som om socialismen mest er til pynt. Det ses blandt andet i form af store billboards i klassisk socialistisk grafik med budskaber til masserne – der altså bare har alt for travlt med at ræse forbi på deres motorcykel er til at læse noget budskab.

### Et folk med stofmasker

Vendepunktet var 1986. Her blev døren åbnet for en vis liberalisering af økonomien – de såkaldte *doi moi*-reformer. Siden har Vietnam været et samfund i forandring, og det har ikke været én, men to store samfundsændringer, folk har skullet sluge:

Fra østblok-kommunisme til casino-kapi-talisme. Og fra udviklingsland til fremadstor-mende, asiatisk tiger-økonomi på vej mod Thailands og Malaysias liga.

Nu er vietnameserne heldigvis et pragma-tisk indstillet folkeslag fuldt af foretagsom-hed, så det lader ikke til, at de er videre traumatiserede af disse samfundsændringer. Tværtimod. Er der muligheder, skal de brugses! Mange offentligt ansatte kører f.eks. en eller anden form for forretning ved siden af kontorjobbet.

Bagsiden af det økonomiske tigerspring er de heftige miljøproblemer. I den statslige politik har målet om vækst overtrumpet alle andre hensyn.

For ti år siden kørte alle på cykel. I dag er der rigtig mange, som har fået råd til at købe en lille Honda-motorcykel, som her kan erhver-ves for 1.000 dollars. I myldretiden er trafikken så tæt, at folk kører lange strækninger inde på fortovet. Luften er slem i myldretiden. 'Løsning-gen' er en stofmaske for næse og mund, som tager de værste sodpartikler og vejstøv.

### Det flade land i fare

Der er noget af et spring fra den individuelle løsning med en stofmaske for munden og så til at takle fremtidens klimaudfordringer, der i særlig høj grad vil ramme Vietnam. Landet er med sin lange kyststrækning og hele det store, flade Mekong-delta et af de udviklings-lande, der spås at blive hårdest ramt af frem-tidens klimaændringer – 70 pct. af vietname-serne lever i områder, der er i risiko for at bliver ramt af klimaskabte katastrofer.

Ifølge UNDP og Vietnams meteorologiske Institut vil gennemsnitstemperaturen stige til 30 grader i år 2100 og vandstanden i havet stige med én meter i gennemsnit. Herved vil Vietnam miste 70-80 pct. af sit Mekong-delta (Cuu Long), og 20 millioner mennesker må se sig om efter et nyt sted at bo.

At forberede Vietnam på at tackle fremti-dens klimaudfordringer spiller en stadig stør-re rolle i den danske bistand til Vietnam. Danmark er i øvrigt *lead donor* på klima og har sat 200 mio. kr. af til området.

Men det er ikke forurening eller klima, som optager befolkningen. Vietnameserne ved godt, at deres egen stræben efter økonomisk vækst er ved at forårsage nogle problemer, men ønsket om mere velstand er fortsat entydigt i fokus.

Væksten sker især i hovedstaden Hanoi, ud mod den store havneby Hai Phong samt syd på i industribyen Ho Chi Minh City.

Men mange er blot vidner til den økonomi-ske udvikling:

Landets etniske minoriteter – der udgør 14 pct. af befolkningen – og småbønderne i provin-sen, er ikke med i festen. Og mange af de gamle, der gav deres ungdom i Vietnam-krigen (som her hedder The American War) og i dag overlever på en pension på 50 dollars om måneden, kan se moderne, mobilsnakkende, velklædte, vietnamesiske forretningsfolk stige ind og ud af sorte Mercedes.

Alt dette er ikke noget, som er til debat i offentligheden. For Vietnam er fortsat et land, som har høj vækst, men ingen sam-fundsdebat.

### BLOGS OM KORRUPTION

Vietnameserne giver dagligt udtryk for deres vrede og frustration over korruptionen, f.eks. på BBC World's nyhedsservice på vietnamesisk. Et udpluk af kommentarer:

"Hvordan bekæmpe korruption i et system, der lever af korruption?" *Sai Gon.*

"Jeg værdsætter den japanske regerings beslutning, og dette vil kunne være en god inspiration for andre lande, som giver bistand til Vietnam. Jeg håber, den japanske regering fortsat vil fortsætte dens pres på Vietnam for at tage sig af denne sag." *HS.*

"Det vigtigste i kampen mod korruption, er, at de, der bekæmper den, også har frihed til at bekæmpe korruptionen. Men i Vietnam er de, der skal bekæmpe korruptionen, under kommunistpartiet, og har derfor ingen frihed." *Nguoi Viet.*

Kilde: [www.bbc.com](http://www.bbc.com) – *Tieng Viet.*

# MINISTER SÅ PÅ REHABILITERING

Tekst og foto: Merete Jensen.

**Ministerbesøg:** Der var skamfulde blikke, forsikringer om bedre opførsel i fremtiden og en forsigtig bøn om flere donorpenge på den uofficielle dagsorden, da udviklingsminister Ulla Tørnæs 18. januar mødte nogle af de knap 1.000 indsatte stofmisbrugere, prostituerede og hiv-smittede vietnamesere på rehabiliteringscenteret Ba Vi uden for hoved-staden Hanoi.

Bortset fra 44 frivilligt ankomne er de ind-satte, der offentligt betragtes som et socialt onde, idømt behandlingsdomme på to år. I løbet af den tid bliver de afvænnede, genopdra-get (som det hedder i den vietnamesiske ter-minologi) og oplært i et håndværk.

Bagefter venter verden udenfor. En verden, der for mange er skræmmende på grund af stigmatisering og manglende jobmuligheder. Også for 23-årige Hang, der er genganger på centeret:

– Jeg faldt tilbage i prostitution og stofmis-brug, fordi jeg følte mig diskrimineret, da jeg kom tilbage til Hanoi. Folk undgik mig. Nu vil jeg helst blive på centeret for altid. Jeg er ikke længere til nogen nytte for samfundet, forklarede hun ministeren.

På dette sit tredje Vietnam-besøg som udviklingsminister åbnede Ulla Tørnæs også en regional workshop om klimaforandringer, besøgte projekter under B2B-programmet og



mødte ledere af FN-organisationerne i Hanoi til en gennemgang af *One UN*, reformprojek-tet for ét fælles, effektiviseret FN. Projektet er kommet hurtigt fra start i Vietnam, siden lan-det blev udnævnt som det første af en række pilot-projektlande i 2006.

Ministeren fortsatte sin rejse til Burma for at se på den humanitære hjælpeindsats her.

## SAMFUNDSDEBATTEN, DER BLEV VÆK

**Korruption:** Et seksårigt barn kom hjem fra skole med dårlige karakterer og sagde til sine forældre: 'Jeg må vist hellere få en kuvert med til min lærer.' Når man allerede som seks-årig har fattet mekanismerne, så er det fordi den mekanisme – korruption – gennemsyner alle led og alle lag i Vietnam. For den menige hr. og fru Nguyen skal pengepungen frem, hvis man vil noget i det vietnamesiske samfund. Skolelæreren skal du betale.

Færdselsbetjenten skal du betale. Og skal du behandles på et hospital er det et hækkeløb af korruption – startende med 15.-20.000 dong (en dollar) til portvagten. Videre og betale til lægen, der sørger for at du kommer nogen vegne i køen etc.

Skal man have et job, er det ikke usædvanligt at skulle betale 10 pct. af lønnen til den, der har skaffet én inden for i varmen. Uden tidsbegrænsning.

En anti-korruptionslov blev vedtaget af parlamentet i 2006. Ikke desto mindre flo-re-rer bestikkelse i bedste velgående på alle

niveauer. Landet landede i år som nummer 121 på Transparency Internationals årlige rangliste corruption perception index (CPI). Selv Malawi, Rwanda og Tanzania ligger bedre på listen.

Nok endte forhandlingerne med donor-samfundet i december 2008 med fem milliarder fra tilfredse donorer – men den statslige, japanske bistandsorganisation JICA besluttede for nylig at indefryse bistand til Vietnam som en reaktion på misbrug af japanske bistandsmidler. (Se blog til venstre).

/sk

### VIETNAM

Areal: 330.363 km<sup>2</sup>  
Befolkning: 85,2 millioner (2007)  
Gennemsnitlig befolkningstilvækst:  
3,1 pct. i 1960-70  
1,3 pct. i 2002-07.



Nej, det er ikke 'postkasse-NGO'er' – det er NGO'ernes postkasser i 'NGO-byen' La Thank Hotel, hvor en god del af NGO'erne i Hanoi har til huse.

# NÅR BLOT INDPAKNINGEN ER RIGTIG

**Spillerummet er blevet større for Vietnams civilsamfund de seneste 3-4 år. Men det er fortsat de internationale NGO'er, der sætter dagsordenen.**

Måske du gik rundt og troede, at der i et land som Vietnam med étparti-styre ikke levnes meget rum for græsrodsbevægelser at tumle sig på?

Så ryst posen igen. Vietnamesiske civilsamsfundsorganisationer kan gå rigtig langt. Hvis bare indpakningen er den rette.

– Du kan godt arbejde med menneskerettigheder, men du må bare ikke kalde det dét. Så det hedder 'kvinders rettigheder' eller 'børns rettigheder', forklarer Trine Glue Doan fra paraplyorganisationen *NGO Resource Center* i Hanoi og tilføjer:

– Der er heller ingen NGO, som arbejder med anti-korruption her. Nej, det hedder 'god regeringsførelse.'

Før en vietnamesisk NGO kan begynde at fungere, skal den igennem en lang procedure med at lade sig registrere hos myndighederne. Og før den kan udgive noget, skal den indhente en tilladelse fra myndighederne, som skal fornyes hvert år.

Inden for de seneste tre-fire år er myndighederne dog blevet stadigt mere åbne både over for at erkende værdien af de ikke-statsli-

ge organisationers arbejde og at give dem et større spillerum.

– Ændringen er sket dels som følge af Vietnams nylige medlemskab af verdenshandelsorganisationen (WTO), dels på grund af det pres, som bilaterale donorer og internationale NGO i den løbende dialog med myndighederne har lagt på Vietnam, siger programkoordinator Tran Thi Hai fra den lille borgergruppe *Action for the City*.

Der er dog en grænse:

– Er du kritisk over for partiet, så får du problemer, vurderer Trine Glue Doan, der har boet ni år i Vietnam og er vietnamesisk gift.

Stadigt flere vietnamesiske og internationale NGO'er er blevet registreret i landet inden for de seneste ti år.

Sidstnævnte – INGO'er også kaldet – kanaliserede sidste år 250 mio. dollars ind i Vietnam og er dermed som gruppe den største bistandsyder, fortæller Trine Glue Doan. Hun vurderer, at selvom der er 600 internationale NGO'er med 'relationer' til Vietnam, så står en kerne på godt 150 INGO'er for 80-90 pct. af dette beløb.

## Partiets monopol på magt

Staten har dog et ganske godt overblik over hvad INGO'er foretager sig. Skal man rejse til andre provinser, noteres pasnummer og udløbsdato omhyggeligt. Og som Jakob Jespersen fra O.V.E. (se næste side) udtrykker det:

– Vi bliver kontrolleret ret tæt. Vi arbejder

med khmer-befolkningen nede sydpå, og er der en udenlandsk gæst med, så kommer der også en civilbetjent med, siger han.

Også han har dog forlængst vænnet sig til, at dette blot er et vilkår, man må tage med et smil, hvis man vil arbejde i Vietnam.

De nationale vietnamesiske NGO'er er stadig i deres spæde vorden:

Dang Huong Giang, leder af *Action for the City*, skønner, at der er 300 landsdækkende og mere end 20.000 helt lokale civilsamsfundsorganisationer (CSO'er). Ud over de registrerede NGO'er er der mange smågrupper af frivillige, der samles om en enkelt sag som f.eks. 'nej til plastikposer', 'lad-motorcyklen-stå-dag', 'genbrug' etc.

– Mange beror helt og holdent på nogle få, aktive individer, som regel studerende, som dropper ud når de får andre jobmuligheder, siger hun.

NGO'erne opererer inden for et juridisk tomrum. Der findes nemlig endnu ingen specifik lov om NGO'er, som derfor må definere sig med den bredere titel 'civilsamsfundsorganisation.'

– Mens hele erhvervslovgivningen i Vietnam er blevet reformeret og i dag er meget klar, så er lovgivningen, der berører NGO'er, uklar og fordelt på flere love, siger Dang Huong Giang.

En reform på området, Law of Associations, har længe været i støbeskeen, men er endnu ikke blevet vedtaget. En mulig grund kunne være, fordi den vil komme til at røre ved det ømfindtlige spørgsmål om partiets og masseorganisationernes status, påpeger Trine Glue Doan.

## Som for 10-15 år siden

Hvert år i december afholder Verdensbanken et stort årsmøde mellem de vietnamesiske myndigheder og de donorer, der arbejder i landet, for at fastlægge de brede linjer. Det er de såkaldte Consultative Group (CG)-forhandlinger – og også NGO-miljøet er inviteret. Men det er de store, internationale NGO'er som Oxfam og ActionAid, der er med ved CG-mødet som talerør for det vietnamesiske civilsamfund.

– De internationale NGO'er fylder rigtig meget i forhold til de vietnamesiske, fastslår tidligere generalsekretær for Mellemløst Samvirke, Lars Udsholt. Han arbejder i dag som konsulent med base i Hanoi, hvor han i øjeblikket er ved at lave flere studier for donorerne.

Lars Udsholt mener, at NGO-scenen i Vietnam kunne lære meget af erfaringer med civilsamsfundsudvikling fra andre udviklingslande:

– Det er ukoordineret, og billedet er domineret af enkeltstående projekter. Man ser for eksempel ingen NGO-midler blive samlet i fælles puljer, sådan som internationale donorer og nationale myndigheder har etableret i andre u-lande, siger han.

Danske NGO'er kunne yde væsentlige bidrag i de kommende år, for eksempel ved at støtte kapacitetsudvikling i civilsamsfundet, og fremme en større og mere kritisk dialog mellem borgere og myndigheder, foreslår Lars Udsholt og tilføjer:

– Et solidt landekendskab og respekt for Vietnams egenart er dog afgørende forudsætninger. /sk

# 'VI HAVDE PENGE MED HJEMMEFRA'

**Kvinderne bag den lille NGO Action for the City arbejder blandt andet for at skabe et marked for økologiske grøntsager.**

– Generelt kender folk i Vietnam slet ikke til NGO-begrebet. De tror, vi er et firma, ler Tran Thi Hai fra *Action for the City*.

Staben i den lille Hanoi-baserede civilsamsfundsorganisation *Action for the City* består af seks kvinder og en mand – alle universitetsuddannede. Den er prototypen på en vietnamesisk NGO. De ansattes gennemsnitsalder er lav, omkring de 30.

*Action for the City* har to store projekter: Et om *neighborhood empowerment* i samarbejde med Irish Aid. Det andet handler om økologiske grøntsager og udføres i samarbejde med danske ADDA (se side 15). Hertil kommer to helt små projekter: Et 10.000 dollars-bidrag fra Verdensbanken til fremme af mere grøn transport samt et initiativ med at få studerende til at hjælpe Hanois talrige gadekøkkener med at få en bedre fødevarerhygiejne.

## Folk med INGO-baggrund

Et andet initiativ er en hjemmeside, hvor studerende kan gå ind og skrive klager – 'i stedet for at vente på at myndighederne gør noget', siger Dang Huong Giang. Om gruppens spæde start siger hun:

– *Action for the City* blev dannet af folk, der selv har arbejdet hos internationale NGO'er i Vietnam. Tre ud af de i dag syv ansatte har da også tidligere arbejdet i en af de internationale NGO'er (INGO'er), der arbejder i landet.

– Vi havde penge med hjemmefra, da vi skulle starte. Vi håber at kunne etablere et system, så vi kan modtage donationer fra vietnamesiske enkeltpersoner eller firmaer, men der er endnu lang vej at gå, supplerer Tran Thi Hai.

*Action for the City* er udsprunget af forskningsmiljøet og har da også til huse i et beskedent lokalt bag Hanois naturhistoriske museum. /sk

## DANSKE NGO'ER I VIETNAM:

- Dansk-Vietnamesisk Forening
- CARE Danmark
- Agricultural Development Denmark-Asia (ADDA)
- Organisationen for Vedvarende Energi (O.V.E.)
- Sex & Samfund

# GRØNT HANOI

## Dansk NGO laver kvarterløftsprojekt med beboerne i Hanois betonslum.

Millionbyerne i u-landene bliver stadig større. År for år bare vokser byernes indbyggertal, og det samme gør problemerne med sanitet, hygiejne, drikkevand, affald osv.

Alligevel er der ikke mange danske NGO'er, der har povet at gå i clinch med storbyernes problemer.

En undtagelse er Organisationen for Vedvarende Energi (O.V.E.), som siden 2000 har gennemført et projekt for et grønnere Hanoi. Der er tale om et Agenda 21-projekt, som har til hensigt at løfte miljøet i fire lokale, tætbefolkede kvarterer.

Quynh Mai kvarteret består af 20 noget nedslidte beton-element-bygninger, der blev bygget i 60'erne og 70'erne som boligområde for tekstilarbejdere. Mange af gaderne er så smalle, at en bil ikke kan dreje om hjørnerne. I dag rummer blokkene to-tre gange flere familier, end de oprindeligt er bygget til. I flere af blokkene må op til 80 beboere deles om ét toilet, som blot er et hul i gulvet.

Ønsket om flere toiletter og bade stod højt på beboernes ønskeseddel, dengang vi begyndte at arbejde i området, fortæller Jakob Jespersen fra O.V.E.

En vigtig del af øvelsen for beboerne har været selv at finde frem til hvilke problemer, der optager dem mest – her 'vandt' sanitet, rent vand og luftforurening. Og dernæst at diskutere sig frem til, hvad der skulle laves først. Det er indtil videre blevet til 41 toiletter

– skoene stilles pænt uden for døren. Lederen af beboer-arbejdsgruppen i blok E-1, 65-årige Mai Giang Nam, kan ikke et ord engelsk, men viser pavestolt de nye, fine fliseklædte 'pedal-toiletter' frem for de danske gæster og kød-randen af nysgerrige børn. Han fremhæver især folks forbedrede bevidsthed om det lokale miljø, som en af de vigtigste ting, Agenda 21-projektet har affødt.

### Et mentalt spring

Alt i alt lyder det måske ikke som den store revolution, der er sket i blokkene i Quynh Mai. Men for mange af beboerne har det været et stort mentalt spring at opdage, at man selv kan handle frem for at vente på, at myndighederne kommer med en løsning – for det kan have lange udsigter.

– Folk er meget stolte af at vise, at de selv har fundet frem til løsningen, siger Jakob.

Plantning af træer, renovering af huse samt gyder og drængrøfter, som er blevet gravet, så beboerne undgår oversvømmelser i husene i den heftige regntid, er siden kommet til.

– I Vietnam er det stort set umuligt at gennemføre projekter uden en eller anden form for indblanding af de lokale myndigheder, så beboerne var meget tøvende med at gå ind i projektet, når vi kom med løsninger, hvor vi ikke blot kom med penge, men hvor de også selv skulle investere gennem opsparingsgrupper. De var bange for, at myndighederne ville stikke halvdelen til side til sig selv. Der kom først et gennembrud, da vi forelagde dem regnskabet, så de kunne se hver enkelt budgetpost og selv lægge det hele sammen, fortæller Jakob Jespersen. /sk



Ikke mange danske NGO'er har kastet sig over storbyernes problemer. En undtagelse er O.V.E., som siden 2000 har samarbejdet med beboerne i betonblokkene i Quynh Mai om at give deres nedslidte og tætbefolkede kvarter et løft.

# SUCCEES VIA SYSTEMET

## ADDA, en lille danske landbrugs-NGO, rådgiver Vietnams 12 millioner medlemmer store nationale bondeorganisation.

Lige fra begyndelsen har ADDA's tilgang i Vietnam været den rent landbrugsfaglige.

– Det politiske kan medføre problemer, fortæller ADDA's mand i Hanoi, agronom Bjørn Jensen. Og det betyder at arbejde inden for de rammer, der nu engang er i en ét-partistat.

– Vi stiller ikke spørgsmål ved det system, der er – vi bruger det, siger han. Og systemet i Vietnam, det er en række nationale, folkelige organisationer – kvindeforbundet, ungdomsforbundet, veteranorganisationen osv. organiseret under paraplyorganisationen Fædrelandsfronten. Den tæller i øvrigt paradoksalt nok også Vietnams Kommunistiske Parti som medlem – selvom det er partiet, der reelt har magten.

ADDA's samarbejdspartner er den vietnamesiske landboorganisation National Vietnamese Farmers' Union (NVFU).

– Det er et stort og tung bureaukrati. Men når man kommer igennem det, så er det utroligt effektivt, fastslår Bjørn Jensen.

– Samarbejdet er ikke blot på lokalt niveau, hvor der diskuteres forsøgsmarker og træningsmetoder. ADDA sidder også med til højborgs og drøfter mere overordnede linjer med den nationale ledelse af NVFU – det vietnamesiske landbrugs top, om man vil.

En lille, relativt ny dansk NGO med i dag næsten 400 private medlemmer arbejder således sammen med NVFU, der repræsenterer 12 millioner medlemmer, og dermed tæller stort set samtlige bønder i Vietnam.

Helt apolitisk er ADDA's agenda nu ikke. Med et nyt projekt om retshjælp (finansieret af Den danske Ambassade) er fokus flyttet fra rissorter og dyrkningsmetoder og til kampen for adgang til jord. Spillerummet er blevet større.

ADDA's kerneydelse har i ti år heddet *far-*

*mer field schools* med brug af demonstrationsmarker og metoden *Integrated Pest Management (IPM)*, der søger at anvende så lidt og så rigtig brug af sprøjtemidler som muligt.

– Inden projektet slutter, vil vi have undervist 18.-20.000 bønder på farmer field schools og dannet 400 produktionsgrupper. Det siger noget om den effektivitet og kraft, du får, hvis du har en masseorganisation bag dig, siger Bjørn Jensen.

Ikke blot er bønderne godt organiseret. Folk i landsbyerne kan også læse og skrive og har adgang til lægehjælp. Helt forskelligt fra et klassisk u-land, siger han.

– At lære bønderne at få mere udbytte med mindre input, dét er noget, der sælger billetter. Men det andet er at lære dem at samarbejde. Endemålet er, at de tager ansvar for landsbyen, siger Bjørn Jensen. Og netop dette sidste handler ADDA's projekt om community development så om.

ADDA tager i øvrigt nu springet og starter – inviteret af MS – et projekt med farmer

schools i Iringa i Tanzania, hvor den danske landbrugs-NGO vil bygge på sine 10 års erfaring fra Sydøstasien. Og som Bjørn Jensen siger:

– Vi har set så mange farmer field schools, at vi straks kan spotte det, hvis noget er ved at køre af sporet. /sk

### ADDA

I 1996 så det første ADDA-projekt så dagens lys – ganske vist i nabolandet Cambodja. To år efter var det Vietnams tur – efter grundige sonderinger hos National Vietnamese Farmers' Union (NVFU) og deres besøg i Danmark.

### FARMER FIELD SCHOOLS

I begge lande er grundstammen i ADDA's projekter såkaldte *farmer field schools*, hvor bønderne organiserer sig i farmer-grupper, der selv kører markforsøg, så de ved selvsyn kan se, hvordan de kan få et større udbytte med et mindre input.

Erfaringerne med farmer field schools indgår i dag også som byggesten i andre, beslægtede ADDA-projekter, som arbejder med at etablere et marked for økologiske grøntsager, med lokaludvikling og med retshjælp.



# ABORT-REKORD

To børn pr. familie. Så fat det dog!

**I intet land foretages flere abort-indgreb end i Vietnam, og antallet af hiv-smittede har rundet de 200.000. Der er nok at lave for danske Sex & Samfund, som organiserer seksualoplysning i fire provinser i Vietnam.**

For hver 100 nye, små vietnamesere, der fødes, finder der også 60 aborter sted. Vietnam har dermed en noget dystre verdensrekord.

Og det er ikke fordi landets unge kan prale af et voldsomt udsvævende sexliv: Ud af tre kvinder mellem 22 og 25 år, har kun én overhovedet haft et samleje, viser en undersøgelse fra det vietnamesiske sundhedsministerium.

Når så mange bliver uønsket gravide, skyldes det manglende kendskab til, hvad man kan gøre for at undgå graviditet. Kun 14 pct. bruger prævention, viser en interviewundersøgelse blandt unge vietnamesere.

Baggrunden for de mange aborter er Vietnams to-barns-politik. Staten lægger et vist pres på familierne til kun at få to børn, blandt andet i form af store propaganda-billboards, der viser den ideelle 2-voksne og 2-børns kernefamilie. Vælger man alligevel at få flere børn, er en række privilegier i fare.

Når staten blander sig i, hvor mange børn folk skal have, er det ikke for at genere folk. To-barns-politikken bunder i en bekymring for, at befolkningstilvæksten skal æde den økonomiske vækst op, sådan som det er sket i en række afrikanske lande. Ikke desto mindre er det naturligvis et indgreb i folks rettigheder.

**Vietnam bliver et mandesamfund**  
Med kun to skud i bøssen er der lagt et mas-

sivt pres på unge, vietnamesiske kvinder for at levere svigerfamilien det brændende ønskede drengebarn, der kan føre slægten videre.

Dette – sammen med en meget liberal abortlovgivning, manglende oplysning om prævention samt brug af fosterscanning for at fastslå fosterets køn – har betydet, at Vietnam i øjeblikket har en skæv ratio på 115-128 drengebørn for hver 100 fødte piger. Og dermed kommer landet ligesom Kina og Indien til at opleve en alvorlig mangel på brude, når fremtidens par om nogle år skal smedes sammen.

Regeringen har ændret loven, så statslige hospitaler ikke længere må oplyse forældrene om, hvilket køn barnet har. Forbuddet er dog reelt uden effekt, for de fleste hospitalslæger bestikkes til at røbe resultatet af fosterscanningen. Desuden er der de seneste år åbnet talrige private klinikker, som tilbyder scanning og abort. Prislister hænger synligt lige inden for døren.

## 200.000 med hiv/aids

At kondomet ikke er synderligt udbredt, har også betydet, at antallet af hiv/aids-smittede i Vietnam har passeret de 200.000 personer ud af en befolkning på 86 millioner. Og de smittede bliver stadig yngre. Alene fra 1993 til 2002 steg andelen af unge i aldersgruppen 20-29 år med hiv-smitte fra 15 pct. til 62 pct. af samtlige hiv-smittede.

– Teenagere er en overset gruppe i forebyggelsen. For nu spreder hiv sig til 'normale' mennesker på landet. Det er en stor risiko i fremtiden, siger Pham Kim Ngoc. Hun er leder af den lille NGO og forskningsinstitution Research Centre for Gender, Family and Environment in Development (CGFED).

I Vietnam kommer stort set alle børn i skole. Men modtager de også seksualundervisning?

– Eleverne får én times undervisning om hiv/aids. I biologi i niende klasse bliver der talt om mandens og kvindens anatomi, men i et rent biologisk lys. I faget 'citizen education' i de ældre klasser indgår dog både emner som kærlighed og menneskelige relationer, siger Pham Kim Ngoc fra CGFED.

## Initiativ og ansvar

En bred vifte af internationale NGO'er arbejder med at forebygge hiv/aids i Vietnam.

En af dem er den danske organisation Sex & Samfund, der siden 2003 – i samarbejde med CGFED og den statslige kvinde-union – har drevet et projekt i fire provinser i Vietnam – to i nord, én i syd og én i det centrale Vietnam (se også artiklen overfor). Dynamoen er en række klubber eller studiekredse for henholdsvis unge og for forældregruppen, der mødes hver måned for at øge deres viden om prævention, sex og følelser – og om hvordan man taler om disse rødme-fremkaldende emner.

Udgangspunktet for projektet er en såkaldt rettighedsbaseret tilgang (se boks side 17). Det betyder, at målgruppen – 1.400 unge og deres forældre – skal lære om retten til at bestemme over egen krop. Og at man har ret til at praktisere og nyde et privat og beskyttet seksualliv.

Det handler altså ikke kun om at overføre viden, men også om at lære selv at tage initiativ og ansvar for egen situation i bredere forstand.

– Det er spændende at se vores projekter i en større udviklingspolitisk sammenhæng for borger- og menneskerettigheder. Vietnam er et samfund i forandring, fastslår projektkoordinator Elisabeth Riber Christensen fra Sex & Samfund.

## Retten til et ungdomsliv

Ud over det formelle oplysningsarbejde om

blomsten og bien, er et vigtigt aspekt hele den dynamik, der ligger i, at klubberne også er ungdomsklubber.

– Vi er med til at introducere et ungdomsliv på landet. Ellers så går de jo lige fra at være børn til at være voksne, fortæller Elisabeth Riber Christensen.

– Forældrene satser på uddannelse, og disciplinen er enorm. Og skal man nå målet om uddannelse, er der ikke meget rum til et ungdomsliv. Det eksisterer slet ikke her som begreb. Det er her klubberne, vi har lavet, kommer ind i billedet, siger hun. /sk

## KR. 3.500 PR. DELTAGER

Sex & Samfunds projekt (fase II) i Vietnam fik i efteråret 2006 en bevilling på 8,5 mio. kr. fra Danida.

Målgruppen i fase II er 1.200 unge og 1.200 forældre, altså 2.400 personer. Det giver en 'kontaktpris' på 7.138 kr. for at nå hver af de unge – eller 3.541 kr., hvis man tæller både den primære og den sekundære målgruppe, forældrene, med.

*Udvikling: Er det ikke et ret højt beløb pr. deltager?*

– Det kan godt være, man når en masse mennesker med en radiokampagne, men det rykker jo ikke noget. Det vigtige her ligger i dybden med forandringen i projektet. De skal ikke blot få rettigheden, de skal også nyde rettigheden og vise den til andre. De her mennesker rykker sig, fastslår Elisabeth Riber Christensen, som også påpeger, at det er svært at værdisætte en ting som bevidsthedsudvidelse i kroner og øre.

I praksis spredes viden dog til flere end de 1.200 unge og de 1.200 forældre i de fire provinser. Derudover arbejder projektet med en vigtig målgruppe på 100 beslutningstagere – vigtig, fordi disse 100 har indflydelse på lovgivning, regler, lokale arbejdsplaner, budgetter etc., der berører sundhed og seksualitet.



Hver måned mødes folk i landsbyen Thoung Vu i en klub for at drøfte p-piller, kønssygdomme og reproduktive rettigheder. Men spørgsmålet, der er på alles læber, lyder: Hvordan slipper vi hurtigst muligt væk fra landbruget?

Landsbyen Thoung Vu godt 100 km nord for Hanoi ligner enhver anden. Frugttræer med lyche-bær. Lave huse og jordveje. Og et beskedent forsamlingshus med et langbord, nogle sportsvimpler og det obligatoriske billede af Onkel Ho – Ho Chi Minh.

Men lokalet rummer også en lille bibliotek med et par hundrede titler. Ikke blot om landbrugsmetoder og hiv/aids-forebyggelse, men også emner som seksualitet og prævention.

Det lille bibliotek tilbyder ikke blot de unge konkret information om seksualitetsmysterier. Tanken er også, at bøgerne kan fungere som en døråbner til en samtale mellem de unge og deres forældre om forplantning og andre svære emner.

#### Bedste tilbud i Thoung Vu

Bag biblioteket står et projekt fra den danske organisation Sex & Samfund, der har lavet klubber om reproduktiv sundhed i fire forskellige provinser i Vietnam. Projektet betaler også hr. Hyen en ganske beskedne tarif på 400.000 dong (knap 150 kr.) om måneden for at stå for biblioteket og de to klubber:

En ungdomsklub og en forældreklub – begge klubber er så populære, at der er en venteliste.

Det månedlige møde i klubben annonceres både i de højtalere, der er stillet op i enhver vietnamesisk landsby, samt i den lokale radio.

Klubben, hvor der er møde en gang om måneden, er ikke fest og ballade. Fokus ligger seriøst på at give deltagerne viden om emner som seksuelt overførte sygdomme og prævention. Her skal læres noget.

Det kan måske undre, at en studiekreds om reproduktiv sundhed bliver det mest populære fritidstilbud i landsbyen, som dog også huser tre andre klubber, der bærer de meget vietnamesiske navne Kvinde-Unionen, klubben 'Intet 3. barn' og 'Klubben for Lykkelige Landbofamilier'. Ingen af de tre tilbyder dog så mange aktiviteter.

#### Bedre livskvalitet

Flertallet på egnen er bønder og tilhører forskellige etniske minoriteter. Det er formiddag, så det er flest ældre, let vejrbitte ansigter, der tager plads ved langbordet for at fortælle lidt om erfaringerne med klubben.

Kanden med grøn, bitter te – der dog er forbeholdt gæsterne og mødets ledere – er allerede på bordet.

Jeg spørger de fremmødte, hvilken betydning, danske Sex & Samfunds projekt har haft i landsbyen. Første svar lyder høfligt:

– Vi har fået en meget bedre viden om årsager til hiv/aids, seksuelt overførte sygdomme og prævention. Og så ved vi meget om retten til information og loven mod hustruvold. Det har forbedret vores livskvalitet, siger Bui Thi Nga.

# 'HER HAR VI INGEN HOMOSEKSUELLE'



Grænsen for, hvilke emner, man kan tale om, er blevet flyttet i landsbyen Thoung Vu, fortæller kvinderne fra forældreklubben.

– Hustruvold var temmelig 'populært' før. Nu bruger vi vores viden om rettighederne til at argumentere med over for manden, supplerer Nguyen The Hoan.

Projektet har også gjort det muligt at tale om et svært emne som seksualitet:

– Før projektet kom følte jeg mig genert over for at skulle tale med mine forældre om

”

*De unge vil ellers bare få deres viden fra andre kilder såsom internettet eller pornofilm.*

Nguyen Huu Dung, forælder.

dette her. Det kan jeg nu, siger 19-årige Nguyen Thi Mo.

*Men er der ikke forældre, som er bekymrede for, om ikke al denne information om kondomer, p-piller og spiraler vil føre til en tidligere seksuel debut?*

– De unge vil ellers bare få deres viden fra andre kilder såsom internettet eller pornofilm, erkender en mand ved navn Nguyen Huu Dung.

– En pige, som ikke har nogen viden om alt dette, vil blive gravid før ægteskabet, mener han og spørger interesseret til, om der findes klubber som denne her i Danmark. Og om der er nogen mulighed for, at projektet kan udbredes til andre landsbyer i området.

Denne og lignende klubber i projektet kæm-

per også mod stigmatiseringen af det stigende antal hiv/aids-smittede i Vietnam. Det sker ikke mindst ved at oplyse om smittekilder og behandlingsmuligheder. Deltagerne rundt om bordet siger dog samstemmende, at der ingen hiv-smittede er i Thoung Vu. Det er der til gengæld andre steder i kommunen, mener de.

#### Ingen tabuer

Lidt samme melodi lyder, når de spørges om homoseksualitet.

– Jeg har hørt om det, siger en kvinde. En anden kvinde, Nguyen The Hoan, mener, at det er en sygdom. Latter og småsnak breder sig i lokalet.

– Homoseksualitet har ikke fundet sted her. Det er uacceptabelt, fastslår en mand ved navn Nguyen Hue Xeyen, der dog noget senere tilføjer:

– En mand i landsbyen spurgte mig, om jeg ville have sex med ham, men det afviste jeg.

Mødet er slut, folk siger farvel og siver videre til dagens gøremål. Klubbens formand og næstforkvinde lukker skodder og døre på klubben og lukker med en hængelås. Alt er igen stille på den flisebelagte gårdsplads foran klubben, der er dækket af en snittet rodfrugt, som er lagt ud til tørring.

Jeg spørger næstforkvinden, om der er problemer med at få de unge til at blive i landbruget:

– De unge vil alle væk fra landbruget og det samme vil vi. Arbejdet er hårdt og priserne er lave, svarer næstforkvinden og kører væk på sin motorcykel. Præcis samme svar som

dagen før under et møde med en lignende klub i landsbyen Thum Cu ikke langt derfra.

Folk mødes en gang om måneden og drøfter seksualitet, hiv-risiko og uønsket graviditet. Og så er det store, altoverskyggende problem, de går og tumler med, i virkeligheden dette: Væk fra det slidsomme liv i landbruget. Det er deres dagsorden. /sk

#### REPRODUKTIVE RETTIGHEDER

Danske Sex & Samfund har netop startet fase II af et projekt med klubber i fire provinser i Vietnam, som skal uddanne og oplyse unge og deres forældre om de såkaldte seksuelle og reproduktive rettigheder.

Det handler om at:

- Vælge med hvem de vil have børn, hvor mange, og hvornår de vil have dem
- Vælge om de vil bruge præventionsmidler og hvilke
- Få information og rådgivning om abort, og hvor det er lovligt
- Få viden om sammenhængen mellem sundhed og seksualitet – både som ung og som voksen
- Have adgang til sunde og sikre fødsler
- Få adgang til behandling af kønssygdomme, herunder hiv, og andre ydelser der er relateret til sundhed og seksualitet gennem hele livet

Mere på [www.sexogsamfund.dk/international/vietnam](http://www.sexogsamfund.dk/international/vietnam)

## DANSKE FORSKERE TESTER MALARIA-VACCINE

**Fem millioner dør årligt af malaria. Men den kurve vil forskere fra Statens Serum Institut knække med en vaccine, der i øjeblikket testes på 2.000 afrikanske børn.**

Af Charlotte Lund Dideriksen

Afrikas farligste dyr er hverken flodhesten, løven krokodillen eller bilen. Det er den lille malariamyg.

Hvert år dør, hvad der svarer til Danmarks samlede befolkning af sygdommen. Det gør malaria til en af Afrikas helt store dræbere – især blandt små børn, som malaria i mange tilfælde forhindrer i at blive gamle nok til at fejre deres fem års fødselsdag.

### Store forventninger

Men den nedslående statistik vil måske snart være fortid. Danske forskere er nu gået ind i afprøvnings-fasen af en vaccine mod malaria-parasitten *Plasmodium falciparum*, der er årsag til sygdommen. Planen er, at den skal testes på 2.000 børn, der lever i malaria-udsatte områder i Gabon, Gambia, Burkina Faso og Uganda, der igennem det næste år skal følges intenst for at vurdere vaccinenes effekt.

– Jeg tror, at det kan få en utrolig stor betydning for Afrika, hvis vaccinen virker, som den skal. Den høje sygelighed og dødelighed er en stor byrde, som trækker store veksler på både menneskelige og økonomiske ressourcer, fortæller forskningsleder Michael Theisen fra Statens Serum Institut.

### Børn i farezonen

Vaccinen vil – hvis den virker – efter al sandsynlighed kunne begrænse Afrikas høje børnedødelighed, eftersom det især er børn under fem år, der dræbes af sygdommen.

– Små børn er særligt udsatte, da deres immunforsvar endnu ikke er højt, så det er først og fremmest dem, som vaccinen vil gavne. Overlever man de første fem år, har man gode chancer, fastslår forskningslederen, der regner med, at vaccinen vil komme på markedet om 10 år.

Grundstenen til den danske forskning blev lagt for omkring 25 år siden, da man blev opmærksom på, at visse børn i malaria-områder udviklede antistoffer mod malaria-parasitten og dermed blev immune overfor sygdommen.

Charlotte Lund Dideriksen er tidligere journalist-praktikant i Udenrigsministeriet. Hun er netop rejst til Bangkok for at fortsætte sin uddannelse.

# NU ER DE FLESTE GRISE ER DØDE

**Udvikling har besøgt 'The Hornsleth Village' i Uganda, hvor beboerne for snart tre år siden tog navnet Hornsleth i bytte for en ged eller en gris – og blev mødt af taknemmelige landsbyboere, gemte grise og døde dyr.**

Af Jeppe Villadsen

Umiddelbart er der ikke mange spor tilbage af Kristian von Hornsleth og hans 'tag mit navn, og du får et dyr'-projekt. Med sine lerklinede huse og hytter ind imellem træer og bananpalmer ligner landsbyen så mange andre i området nord for Victoriasøen i Uganda. Halvt by, halvt vildnis.

Et par hundrede meter nede ad vejen har USAID et enkelt hvidt skilt, men ellers er der ingen NGO-hvide fingeraftryk i det frodige palme-krat.

Medierne er marcheret videre, og Hornsleth selv har for længst kastet sig over nye kunstprojekter, senest fremstilling af store, pompøse aktier á 20.000 kr., hvor hele beløbet med garanti ville blive investeret i våbenindustrien. Men landsbyen Buteyongera – eller *Hornsleth Village*, som det var meningen, den skulle hedde – ligger der endnu, og beboerne har ikke glemt Hornsleth og hans helt egen udgave af NGO'ernes giv-en-ged-kampagne.

– Han skulle komme tilbage til Uganda. Han tjener penge i Danmark, mens vi ikke får noget her. Lad Hornsleth komme og besøge os, så vi kan få en god snak om tingene. Vi har brug for, at han kommer tilbage, siger landsbyboeren James Entalo.

Men det kan han ikke, for den ugandiske stat satte i 2007 en stopklods for projektet ved at forbyde von Hornsleth indrejse, og ved at forbyde tilgang af flere husdyr til projektet.

### Et projekt i opløsning

Til forskel fra hjælpeorganisationernes 'julegave-geder' lagde Kristian von Hornsleth, da han lancerede *The Hornsleth Village Project* i maj 2006, vægt på, at der ikke var tale om veltgørelse, men en handel: dyrene i bytte for landsbyboernes navne.

Et af projektets hovedmål var at udstille fattigdommens og markedets nådesløse mekanismer. Hvor nogle sælger sex, deres organer eller endda deres børn for at overleve, slap de billigere i Buteyongera. Det var kun deres navn, der skulle handles. 110 ugan-

dere tog navnet Hornsleth og fik til gengæld en ged, et får eller en gris.

Halvdelen af dyrenes afkom skulle gives videre til nye småbønder, der var villige til at tage Hornsleth-navnet for på den måde at sprede velstanden som ringe i vandet. Men spørger man indbyggerne i Buteyongera, er det ikke gået sådan.

– Jeg fik en gris, men den døde. De fleste af de dyr, folk har modtaget, er døde, fortæller 58-årige Nakamya Rovisa.

– Først var jeg glad for at komme med i projektet. Men ikke længere, for grisen er død, og projektet er ikke fortsat, som vi regnede med, siger hun.

Som andre af de landsbyboere, *Udvikling* taler med, tegner hun et billede af et projekt i opløsning. Enten er dyrene døde, eller også skjuler folk afkommet for at slippe for at give det videre.

På vej gennem byen møder vi landsbyhøvdingens kone, der sidder på en plads af stampet jord foran sit hus. Hun fortæller, at alle hendes grise er døde af sygdom på nær den smågris, der går rundt bag hende.

– Vi fik en so, men den døde af malaria sammen med de unger, den nåede at få. Kun den sidstfødte smågris er i live, men den er også syg, siger Safina Nakafero og peger på grisen bag sig.

Hun er ikke meget for at tale med *Udviklings* udsendte, men når dog at fortælle, at familien har været meget glade for at deltage i projektet.



I 2007 besøgte den ugandisk journalist Richard M. Kavuma projektet i Buteyongera. Hans indtryk kan læses i *Udvikling* nr. 07/2007.

– Vi er mange, der har modtaget grise. Næsten hele landsbyen. Vi har været glade for at være med. Kom endelig med et projekt mere, hvis du kan, lyder den ikke helt ukendte sang.

### Et navn er bare et navn

Lidt længere nede ad den hullede jordvej, der løber gennem landsbyen, møder vi landsbyhøvdingen Francis Gidwono, der er ved at drive familiens fem køer hjem for natten. Han fortæller beredvilligt, at mens hovedparten af landsbyens geder og grise er gået tabt, har han

”

*Kristian gav os, hvad han havde, nemlig penge, mens vi gav Kristian, hvad vi havde, nemlig vores navne.*

Henry Hornsleth Kayondo, projektleder, The Hornsleth Village

selv fem-seks smågrise foruden den oprindelige so.

– Alle dyrene i landsbyen er allerede døde, har du set et eneste? Men nogen er stadig glade, jeg selv for eksempel. Jeg fik én gris, og nu har jeg over fem, siger den 55-årige landsbyformand.

Det viser sig, at hans kone har løjet om, at grisene er døde for ikke at risikere at skulle give grise videre til andre i landsbyen, sådan som det oprindeligt var meningen med projektet.

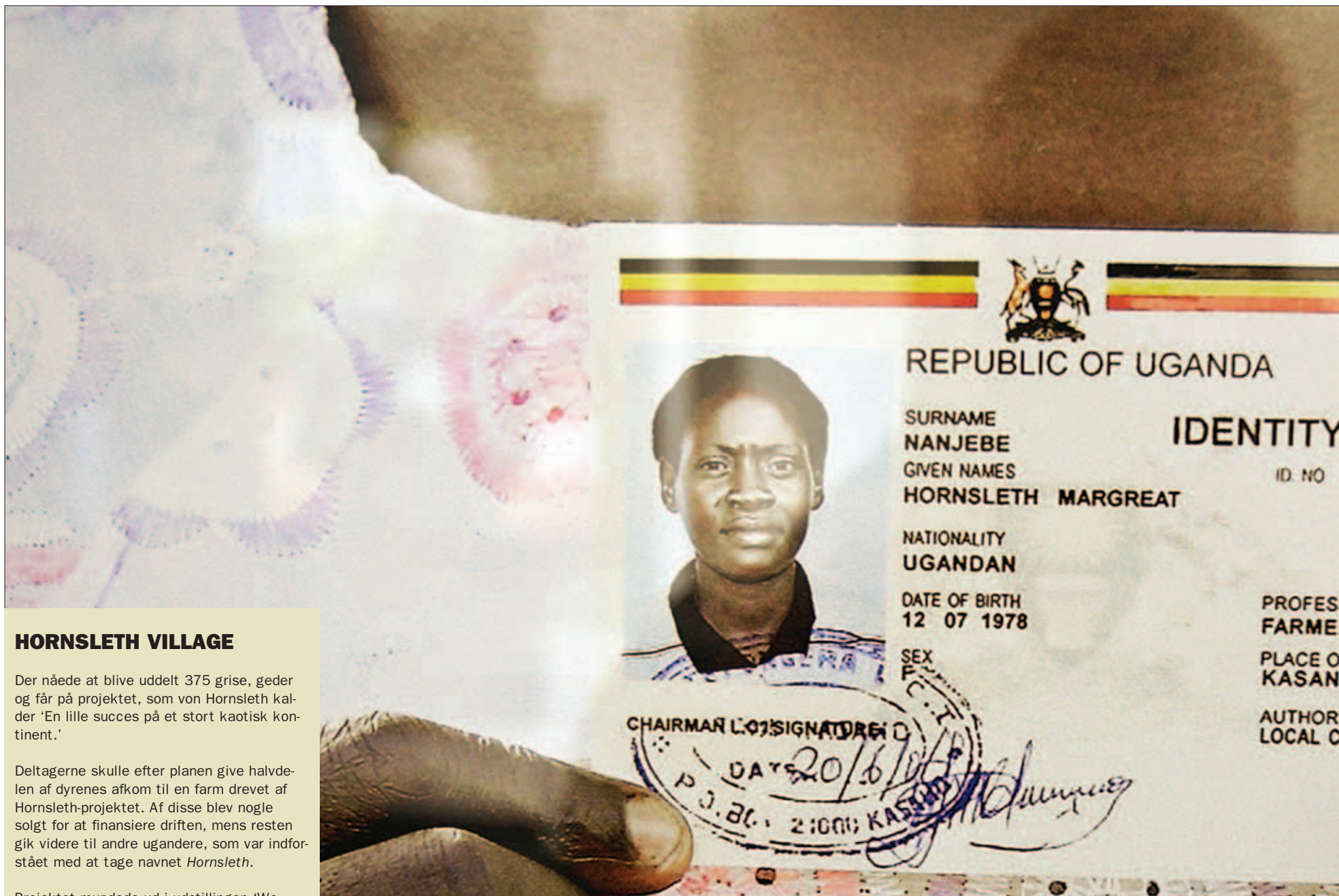
*Udvikling* spørger om lov til at fotografere høvdingen, men han afslår, hvis ikke han får betaling.

– Du spilder min tid. Du får noget ud af mig ved at skrive om projektet, det er kun rimeligt, at jeg også får noget. Giv mig noget sukker! Det lykkes dog, at stille et par (gratis) spørgsmål mere, inden vi skilles.

*Hvad synes du om, at folk skulle tage navneforandring til Hornsleth for at modtage dyrene?*

– Det havde jeg ingen problemer med, fordi vores mål var at vinde på det, og det gjorde vi. Som formand for landsbyen kan jeg fortælle dig, at det ikke betød noget for folk. Mange er stadig glade for Hornsleth, siger Francis Gidwono.

*Men var der ingen, der følte sig lidt ydmygede ved at skulle tage en anden mands navn?*



## HORNSLETH VILLAGE

Der nåede at blive uddelt 375 grise, geder og får på projektet, som von Hornsleth kalder 'En lille succes på et stort kaotisk kontinent.'

Deltagerne skulle efter planen give halvdel af dyrenes afkom til en farm drevet af Hornsleth-projektet. Af disse blev nogle solgt for at finansiere driften, mens resten gik videre til andre ugandere, som var indforstået med at tage navnet *Hornsleth*.

Projektet mundede ud i udstillingen 'We want to help you, but we want to own you' med fotografier af landsbyboerne med deres nye id-kort (se foto).

Hornsleth har fået fremstillet tre kopier af hvert fotografi, som blev udstillet på gallerier i København. Billederne blev sat til salg i Illums Bolighus for 52.000 kr. stykket, hvilket svarer til en bruttoindtægt på 15,6 mio. kr., hvis alle billeder blev solgt.

– Det betød ikke noget med navnet, fordi det ikke skader os. Mit navn er stadig Francis, og jeg er katolik, hvilken skade kan det gøre mig?

### 'Leg ikke med os'

Projektet har fået massiv omtale både i Danmark og i Uganda, hvor Hornsleth Village har været forsidesstof (blandt andet i *Udvikling* nr.07/2007).

I begge lande har kritikken været hård: Hvis det er kunst, er det dårlig kunst, og hvis det er bistand, er det dårlig bistand, lød vurderingen fra udviklingseksperter og kunstnere. Hornsleth blev beskyldt for at udnytte og 'lege' med ludfattige mennesker uden nogen reel mulighed for at kunne sige nej.

Andre har rost projektet for at gøre opmærksom på de skæve handelsforhold mellem Afrika og de rige lande og for at fremholde, hvor langt fattige kan være tvunget til at gå for at overleve.

Efter få måneder satte den ugandiske etik-

**Dyrene er døde** og projektet stort set gået neden om og hjem. Og indbyggerne i Hornsleth Village de bruger igen deres rigtige navne. Foto: Jens Dreisling/Polfoto.

og integritetsminister James Nsaba Buturo imidlertid en stopper for projektet. Ingen skal lege med den nød, vort folk befinder sig i, lød det ministeren.

– Regeringen kan ikke tillade, at et sådant projekt fortsætter. Manden ejer en kult, og han er homoseksuel. Hans agenda er ikke god for dette land. Han bruger sjofelt sprog og har ingen respekt for Gud. Så snart han kommer til landet, vil politiet tage kontakt til ham for at undersøge hans aktiviteter, sagde James Nsaba Buturo i 2006 til den ugandiske avis *Daily Monitor*.

Ministeren beordrede senere, at projektet skulle ophøre med at bringe nye dyr ind i projektet, men ikke at det skulle stoppe sine aktiviteter helt. Det betød, at mange landsbyboere, som havde håbet at få et husdyr, måtte vente forgæves.

### Politisk lukning

Men regeringen har bevidst misforstået projektet, mener projektleder Henry Hornsleth Kayondo. Det skyldes, at projektets ugandiske ledere tilhører den politiske opposition,

– Regeringen mente, at hvis vi blev ved med at tilføre husdyr til lokalsamfundet, ville befolkningen begynde at støtte oppositionen, men det var ikke vores mål. Vores mål var at gøre folk rigere og give dem noget at lave. Regeringen er bange for, at omverdenen skal blive klar over ugandernes fattigdom.

Henry Kayondo tog selv Hornsleth-navnet, da han blev projektleder, og forstår ikke al virakken omkring navnene.

– At tilføje Hornsleths navn til mit eget forandrer intet i mit liv. Mit fornavn Henry er heller ikke et afrikansk navn. Kristian gav os, hvad han havde, nemlig penge, mens vi gav Kristian, hvad vi havde, nemlig vores navne. Til gavn for alle. Folk i landsbyerne lider – de har hverken råd til mad, sæbe eller benzin – men så kom Kristian von Hornsleth dem til undsætning.

Han erkender, at hovedparten af husdyrene i dag enten er solgt eller døde.

– Da regeringen lukkede programmet, måtte vi opgive at behandle dyrene, fordi vi ikke havde penge til medicin og heller ikke løn til dem, der indsamler afkommet hos landsbyboerne. Og der var ikke nogen til at vejlede landsbyboerne i, hvad de skal gøre med dyrene.

– Hornsleth forsøgte at finansiere projektet fra Danmark, men kunne ikke, fordi den ugandiske stat afviste at forny vores projektregistrering ved udgangen af 2006. Og uden den godkendelse kunne kan ikke fortsætte med at støtte projektet – det ville være ulovligt, siger Henry Hornsleth Kayondo.

### Ingen billeder solgt

Dermed stillede Hornsleth også andre planer for at udvikle området i bero, blandt

andet trække elektricitet ud til landsbyen, at åbne kunstgallerier og fremstille kunsthåndværk.

Det lykkedes lige før deadline at fange Kristian von Hornsleth på mail fra Brasilien. Han er stadig tilfreds med resultatet af projektet, når han ser tilbage:

– Det var en herlig berigende oplevelse for os alle, at alle aftaler indgået blev overholdt fra begge sider. En lille succes på et stort kaotisk kontinent.

*Opnåede du, hvad du ville med det?*

– Ja, vi blev ambassadører for hinanden, jeg for dem, og de for mig. Symbolikken lever, siger Kristian von Hornsleth. Han skriver samtidig, at han ikke har solgt et eneste billede fra projektet bortset fra dem, sponsorerne skulle have ubeset inden projektet startede.

*Kan du forstå kritikken af projektet?*

– Ja, kritikken var vigtig for dialogen, tingene sat på spidsen udfordrer vores tankemønstre.

*Var der noget, du ville have gjort anderledes?*

– Ja, jeg ville gerne haft vist projektet i flere lande.

*Jeppe Villadsen er Afrika-korrespondent for Kristeligt Dagblad med base i Nairobi og skriver fast i Udvikling.*

# BØNDERNE UDGØR FLERTALLET I DEN AFRIKANSKE PRIVATSEKTOR

**Støtte til landbrug udgør kun en meget lille af dansk bistand. Det bør der nu rådes bod på.**

Af Ole Zethner

Statsminister Anders Fogh Rasmussen har meldt ud, at vi skal udvide støtten til den private sektor for at bekæmpe fattigdom i Afrika.

Den af Danmark nedsatte Afrikakommision, som statsministeren er formand for, har på det nylige møde i Addis Ababa fremlagt seks forslag til anbefalinger, som statsministeren kaldte 'den største danske udviklingspolitiske satsning nogensinde'.

Forslagene omfatter blandt andet:

- uddannelse med fokus på at starte nye virksomheder og på erhvervsuddannelser
- forbedring af adgang til risikovillig kapital
- forarbejdning af egne råvarer og derved øge beskæftigelsen
- forbedring af konkurrenceevnen ved skift til en businesscentreret udvikling

Et medlem af Afrikakommisionen, Christian Friis Bach, har påpeget betydningen af, 'at landbruget og god regeringsførelse bliver skrevet ind under initiativerne i den private sektor frem til kommissionens sidste møde'.

Dette kan ikke stærkt nok bakkes op, ikke mindst når det drejer sig om landbruget.

## De fleste arbejder i landbrug

I de allerfleste afrikanske lande bor hovedparten af befolkningen stadigvæk på landet, tilhører privatsektoren og ernærer sig som private jordbrugere eller som arbejdskraft i private landbrug. Og mange af de råvarer, som skal forarbejdes af den private sektor, bliver dyrket af private jordbrugere.

Landbrugssektoren i vore afrikanske samarbejdslande har – sammenlignet med andre sektorer – i mange år modtaget forholdsvis lidt i udviklingsbistand fra Danmark. I 1994 udgjorde støtten til landbrugssektoren 5,5 pct. af den bilaterale ramme. Efter at støtten var blevet tredoblet i 1999-2000, faldt den igen til 6,4 pct. i 2007 efter tiltrædelsen af den Venstre-dominerede regering i 2002.

Også støtten til landbrugsforskning og til internationale landbrugsorganisationer er blevet kraftigt reduceret. Dette er egentlig lidt mærkeligt, både i betragtning af Venstres egen historie og den store betydning landbruget har haft for vores eget lands udvikling.

## Anerkend landbruget

Det kan der rådes bod på nu, hvis landbruget anerkendes som den betydelige del af privatsektoren, det er. De mange nye initiativer bør støtte konkrete tiltag, der sætter gang i dyrkning, lokal forarbejdning og markedsføring af landbrugsvarer, lokalt, regionalt og internato-

nalt. For at den enkelte jordbruger skal få del i udviklingen, er det helt afgørende, at støtten til disse aktiviteter bliver meget jordnær og relevant for bønderne og ikke kun kommer nogle få af de allermest initiativrige bønder til gode. Rige afrikanere investerer allerede i dyrkning af landbrugsafgrøder i nærheden af store byer og bør af deres regeringer opfordres til at udvide disse investeringer.

Der finder tusindvis af mindre projekter og aktiviteter sted på landsbyniveau i Afrika. I medierne ser og hører vi desværre alt for lidt om resultaterne. Når man endelig hører om Afrika, er det ofte nødhjælpssituationer og fiaskoer, man præsenteres for.

Ikke desto mindre får millioner af bønder direkte udbytte af aktiviteterne i form af mere og bedre mad til dem selv og deres børn og penge til børnenes skolegang. Og netop tilstrækkelig og sund kost og rent drikkevand er forudsætninger for at have kræfter til at kunne dyrke jorden bedre og til at kunne få nye ideer og initiativer. Både sundheds- og vandsektorerne i vore afrikanske samarbejdslande har gennem mange år modtaget meget værdifuld dansk støtte.

Udvikling af jordbruget kræver kapital, også hos den lille bonde. Bønderne mangler konstant likvider til at dække umiddelbare behov og til at sende deres børn i skole. Først i anden række kommer investeringer i jordbruget. Her kan vi forbedre lånemulighederne bl.a. ved at udbrede de succesfulde mikrolån til et meget større antal bønder end tilfældet er nu, især kvinder, som statsministeren og mange andre tidligere har peget på som helt afgørende for udviklingen af afrikansk landbrug.

For at støtte til privatsektoren skal blive en succes, er det helt afgørende at støtte aktiviteter, der kommer råvareproducenterne, bønderne, til gode.

*Ole Zethner er pensioneret u-landskonsulent og jordbrugsforsker.*



En touareg-gartner vander køkkenhave i landsbyen. Foto: Jørgen Schytte.



## NY PJECE OM EU'S UDVIKLINGSSAMARBEJDE

EU's udviklingsamarbejde! Nej, det er ikke ligefrem det, der får flest billeder op på nethinden til trods for, at det fylder mere og mere – både politisk og økonomisk. Men det gør den danske EU-NGO Platform nu noget ved.

En ny pjece giver en kort og overskuelig indføring i EU's omfattende udviklingsamarbejde set fra et civilsamfundsperspektiv. Pjecen omhandler både afsnit om, hvordan udviklingsamarbejdet er finansieret og de institutionelle rammer.

Læs mere på [www.eu-ngo.dk](http://www.eu-ngo.dk)

# NÅR VI – **DE GODE** – GLEMMER, HVAD VI KÆMPE FOR

**Når NGO'erne samles, er det ikke altid den gode sag, der er mest fokus på. FAO-konference i Bangkok gik mere op i frokoster og sondering efter nye projektaftaler end at kæmpe en politisk kamp for småfiskere.**

Af Kurt Bertelsen Christensen

Efter 20 aktive år i græsrods- og NGO-arbejde inden for havmiljø, fiskeri og udviklingsbistand deltog jeg i oktober 2008 for første gang i en større international konference arrangeret af FAO (FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisation).

Konferencen skulle sætte fokus på verdens småfiskere og de meget alvorlige trusler, de står overfor, og den foregik i Bangkok med deltagelse af 70 lande. De fleste deltagere var folk fra NGO-miljøerne og fra de internationale organisationer og konsulenter, som arbejder med fiskeri. Politikere og aktive fiskere var der ikke mange af.

Jeg vidste, at det ville blive svært at komme fra Bangkok med konkrete resultater til støtte for småfiskerne i deres kamp for at overleve i fiskeriet, men jeg er alligevel meget skuffet over selve konferencen og dens resultater. Jeg synes, at NGO'erne og de professionelle projektmagere – vi der taler småfiskernes sag – svigtede småfiskerne. Jeg mødte flere, som arbejdede med småfiskernes problemer overalt i verden. Det havde de gjort det meste af deres liv, fra det ene projekt til det andet, og mange havde endog gang i flere projekter ad gangen.

Disse professionelle projektmagere svigte skesmåfiskerne ved deres mildest talt sporadiske deltagelse i selve konferencen til fordel for mange møder uden for salen, hvor de fik snakket med deres projektpartnere om, hvordan det stod til i projektet – og om det vigtigste: at få snakket om nye projekter. Disse møder bestod ofte af en hvid og et mindre antal mørke mænd og kvinder i koncentreret samtale om muligheder for samarbejde. Det

foregik ofte på de mørke mænds sprog, for de professionelle projektmagere fra nord kan ofte 4-5 fremmedsprog... og så lidt swahili.

I salen deltog en tredjedel af deltagerne, og endnu færre deltog i de mange arbejdsgrupper, som hver dag blev arrangeret efter frokost. Frokost fik vi i overvældende grad på det luksushotel, hvor konferencen blev afviklet. Og så var der også de store receptioner om aftenen. Ingen kunne undslå sig arbejdet på grund af sult.

## Politik er vigtigst

Projekterne i sig selv gør forhåbentlig gavn og nytte der, hvor de gennemføres. Men deres virkelige nytte er det politiske arbejde for at få de rige lande til at give en større udviklingsbi-

”

*Vi levede i sus og dus, alt imens vi skulle diskutere meget alvorlige problemer for millioner af familier, som tvinges fra deres levebrød.*

Kurt Bertelsen Christensen, Levende Hav.

stand; give bedre handelsaftaler og stoppe med subsidierne af deres landbrug og fiskeri. Hertil er efter min mening FAO én af de vigtigste internationale organisationer, når det gælder en mere retfærdig fødevarerpolitik, og konferencen i Bangkok var helt direkte en mulighed for at samles og udtrykke politiske krav så præcist som muligt, baseret på de mangeartede erfaringer, vi har gjort os rundt i hele verden. Derfor burde det også stå lysende klart for deltagerne, at man ved en sådan lejlighed ikke sidder og plejer egne interesser, men tværtimod kæmper i fællesskab for at komme sulten og fattigdommen til livs. Men det gjorde vi ikke.

Konferencens formål var at udveksle erfaringer og komme med forslag til måder at bremse afviklingen af verdens småfiskerier, hvis

eksistens er akut truet af globaliseringen og privatisering af fiskerettigheder og kvoter, af forureningen; af turistindustrien, af lukkede områder til havs – og så som noget nyt af den miljømærkede fisk som *Marine Stewardship Council* har defineret og markedsfører.

Alle de, der i dag lever af småfiskernes problemer, burde om nogen være klar over, at skal småfiskerne bevare deres fiskeri, så skal deres regeringer sikre deres fiskeri gennem lovgivningen, og dertil kunne stærke FAO vedtagelser hjælpe de enkelte landes småfiskere. For med de internationale resolutioner i hånden vil de (fiskerne) kunne lægge større pres på deres regeringer og myndigheder.

Og sådanne resolutioner kan komme eller starte under en konference som denne, hvor deltagerne lægger et optimalt pres på FAO ved aktiv deltagelse i arbejdet, ved at sende pressemeddelelser, skrive artikler, ved at diskutere resolutionstekster, ved at forfine dem, ved at stille de rigtige spørgsmål i arbejdsgrupperne osv. Men i stedet for denne nødvendige aktivisme måtte vi i salen lægge øre til de voksende beklagelser fra de mange gode oplægsholdere over, at salen var noget tyndt besat. Og i helt særlig grad i arbejdsgrupperne hvor der ofte var under 10 deltagere (konferencen samlede 300 deltagere).

Det så alt andet end godt ud. Vi levede i sus og dus, alt imens vi skulle diskutere meget alvorlige problemer for millioner af familier, som tvinges fra deres levebrød, som fængsles og beskydes, fordi de ikke kender de mange grænser og regler for fiskeriet, og som ikke har noget af den elektronik, som kunne fortælle dem det. Vi hørte om småfiskere, der blev sat i fængsel for ubetydeligheder, alt imens regeringer solgte – og EU og andre lande og store selskaber købte – fiskerettighederne til deres fisk.

## Spild af penge

Det er klart, at vi alle nødvendigvis føler vrede over for de store fiskere og den skruppelløse industri, de store selskaber samt korrupte og følelseskolde politikere. Men efter Bangkok er jeg også blevet vred på de gode. For hvad hjælper vores gode projekter, hvis de skal stå alene som enkeltstående initiativer

rundt omkring i verden? Og kan vi forsvare det, vi laver? Hvad er vores egen rolle i den negative udvikling? Bidrager vi ligefrem til den negative udvikling ved blot at skabe en

”

*Og de professionelle projektmagere svigtede småfiskerne.*

Kurt Bertelsen Christensen, Levende Hav.

form for avanceret nødhjælp til de mennesker, der taber i den store kamp om fiskeresourcerne? Jeg ved ikke så meget om, hvad der foregår på andre udviklingsområder som landbrug, uddannelse, miljø etc. Men nu ved jeg, at på det overordnede plan – altså temaet for denne konference 'hvordan sikrer vi småfiskerne i fremtiden?' – hjælper vore projekter ikke.

Opgaven er nu krystallklar: At få mobiliseret fiskerne, få gjort dem politisk aktive og bedre i stand til at kæmpe for deres egne rettigheder. Og det gør man ved det benhårde politiske arbejde, gennem klare politiske budskaber og udarbejdelse af lige så klare internationale deklamationer og resolutioner, som verdens småfiskere kan bruge i deres kamp for retfærdighed. Og alt dette gennemføres gennem en effektiv brug af medierne.

Jeg ved ikke, hvor mange millioner kroner, FAO-konferencen i Bangkok kostede, men jeg ved, de penge blev smidt ud ad vinduet, og jeg ved, at det var os selv, der gjorde det.



**Kurt Bertelsen Christensen** var fisker og fiskeskipper (fra 1974 – 1990) og formand for Landsforeningen Levende Hav (1995 – 2007). Debattør og koordinator for Danidastøttede fiskeriudviklingsprojekter i Asien og Afrika.

## DELTAG I DEBATTEN

**Udvikling modtager gerne debatindlæg om udviklingsbistand eller forholdene i den tredje verden. Vi modtager både større og mindre indlæg, men korte indlæg – dvs. 3.000 anslag inkl. mellemrum – har størst chance for at ramme spalterne.**

Send dit indlæg til [avisenudvikling@um.dk](mailto:avisenudvikling@um.dk)

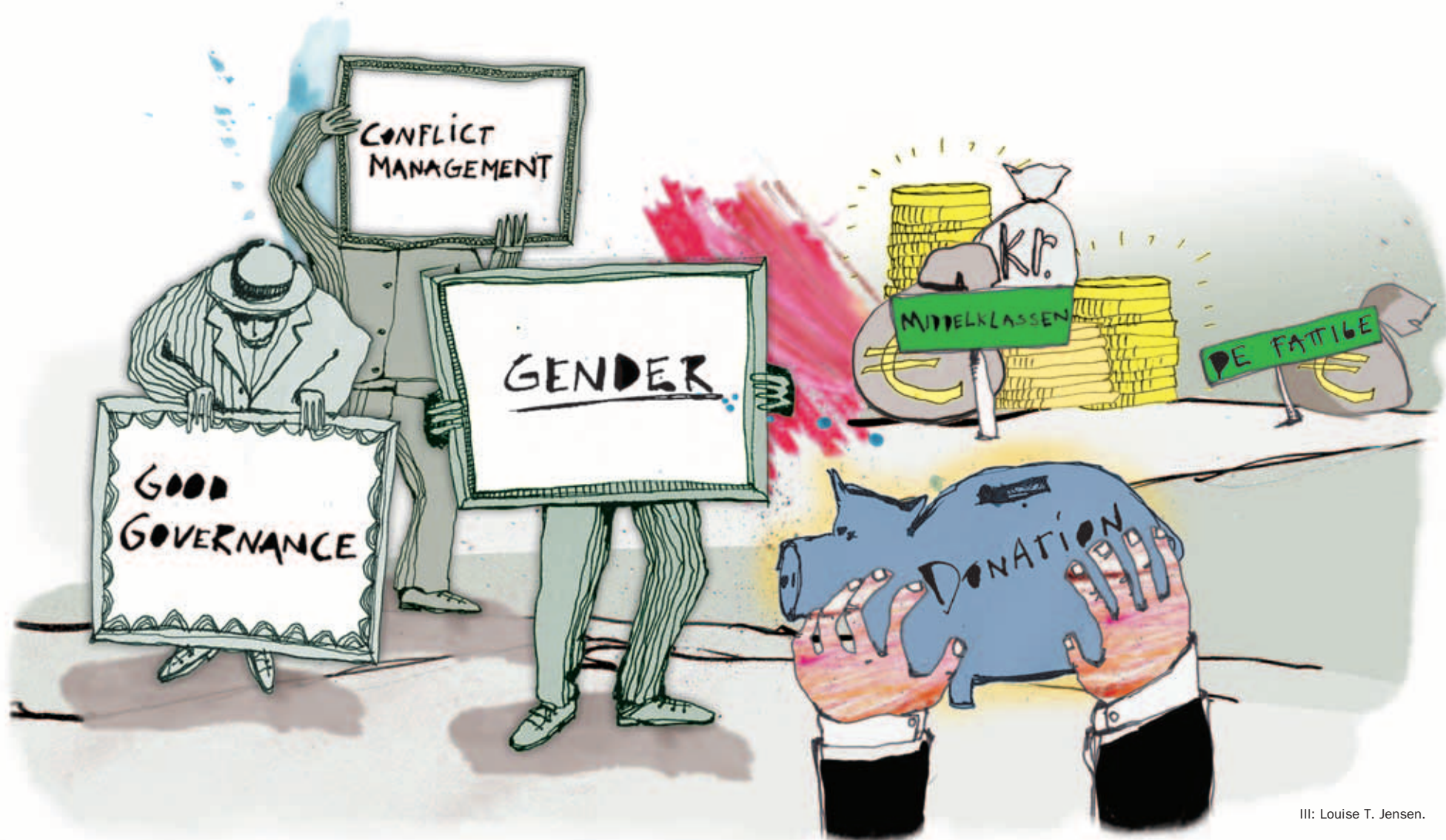
## NY CIVILSAMFUNDSSTRATEGI

Udenrigsministeriets nye strategi for dansk støtte til civilsamfundet i udviklingslandene kan nu downloades eller bestilles.

Den opdaterede civilsamfundsstrategi vedrører Udenrigsministeriets bistand gennem de danske civilsamfundsorganisationer samt den bilaterale statslige bistand direkte til organisationer i modtagerlandene.

Det overordnede formål med den opdaterede civilsamfundsstrategi er at sikre en effektiv og relevant støtte fra de danske myndigheder til civilsamfundsorganisationer i udviklingslandene.

Strategien kan downloades eller bestilles her:  
[www.netpublikationer.dk/um/9217/index.htm](http://www.netpublikationer.dk/um/9217/index.htm)



III: Louise T. Jensen.

# SMID **GODHEDSINDUSTRIEN** PÅ PORTEN!

**Ny bog gør op med de seneste 30 års bistandshjælp til Mozambique og der er ikke mange roser til hverken de statslige bistandsorganer eller NGO'erne. Tværtimod mener bogens forfatter, Joseph Hanlon, at især NGO'erne misbruger og spilder stærkt tiltrængt bistand og faktisk burde forlade landet.**

Tekst og foto: Irene Nørgaard, Maputo

Han tager imod i et smukt gammelt portugisisk kolonistils-hus i Mozambiques hovedstad, Maputo.

En ældre engelsk herre med glimt i øjet og lektorat i udviklingspolitik på visitkortet. Derudover mangeårig anerkendt forfatter og journalist. Indenfor i den mørke stue og på kontoret er rapporter, bøger og stakke af papirer stablet op omkring en computer. Joseph Hanlon holder af at grave. Det kan man blandt andet læse i hans og medforfatter Teresa Smarts veldokumenterede bog, *Do Bicycles Equal Development in Mozambique?*,

som netop er udkommet på engelsk.

Han holder også af sit andet hjemland, Mozambique, som han er vendt tilbage til igen og igen, siden han arbejdede her som journalist fra 1979 til 1985.

### Ineffektive og korrupte

Måske netop kærligheden til Mozambique gør, at der ikke bliver lagt skjærmende fingre imellem slag og balle, når Hanlon taler om donorlandenes bistandspolitik og deres udførelse af den. Særligt de hundredvis af internationale hjælpeorganisationer får et skud for boven.

– Internationale ikke-statslige hjælpeorganisationer, INGO'er (internationale NGO'er, red.), er mere korrupte og mere ineffektive end den mozambikanske regering. Dén gør det både bedre og billigere end dem! Jeg siger ikke, at der ikke er korruption i staten, men udgiften til den statslige korruption er langt mindre end til donorerne, siger han og fortsætter:

– Hvis jeg var regering i Mozambique, ville jeg smide INGO'erne ud af landet. Det er spild af penge.

Mozambique kaldes i bistandsverdenen for en donordarling, pengestrømmen over grænsen er derfor massiv, og landet har da også en årlig vækst på 7-8 pct. Alligevel viser de sene-

ste tal, at fejlnærings og fattigdom stiger.

Joseph Hanlon mener, at donorerne har så travlt med at tilpasse sig bistandsorganernes politikker og fonde, så de hvert eller hvert

”

*Hvis jeg var regering i Mozambique, ville jeg smide INGO'erne ud af landet. Det er spild af penge.*

Joseph Hanlon.



Joseph Hanlon – NGO-revser.

andet år ændrer deres programmer og mål, før programmerne overhovedet har effekt.

– Det resulterer i en masse rapporter og en lind strøm af facilitatorer, konsulenter og chefer, der flyves ind i landet for på store årsmøder at finde ud af, hvad der nu skal stå i årsrapporten og det nye program, så de igen kan fundraise. Donorerne orienterer sig mod, hvad de skal skrive i programmerne for at rejse penge. Ikke hvad Mozambique har brug for. Derfor giver deres indsats ingen særlig livsforbedring for den fattige mozambikaner. **Fisk, men ingen net**

Som eksempel nævner han blandt andet en af de mange landsbyer, Lapala, i det nordlige Mozambique, som han besøgte i forbindelse med researchen på sin bog. Her havde den internationale organisation Care i 2004 sat en produktion af fisk i gang sammen med en lokal bondeorganisation. Efter to år havde den 24 fisketanke, velholdte og fyldte med fisk. Men som en bonde forklarede: 'Det er virkelig svært at sælge fiskene, for vi har ingen net til at fange dem med'. Care erkendte over-

for Hanlon, at 'nettene havde været et problem', men da de kort efter i 2006 forlod distriktet, fordi deres EU-midler udløb, var problemet endnu ikke løst, og projektet smuldrede.

Hanlon understreger, at anklagen ikke specielt er rettet mod hverken Danida eller danske NGO'er, men donorindustrien som helhed. Han nævner også flere eksempler på

”

*NGO'erne skaffer mange arbejdspladser, og det skal man skam slet ikke underkende, men deres mål om at hjælpe fattige i fattige lande er de langt fra.*

Joseph Hanlon.

NGO'er, som holder fast i deres programmer og dermed har fået stor effekt af bistandspengene. For eksempel CLUSA, en amerikansk NGO, som de seneste 10 år udelukkende har hjulpet med at opbygge og stabilisere kooperativer inden for landbruget i Mozambique.

– Udvikling tager tid og kræver mangeårige samarbejder, før man ser varige effekter. Derfor nytter det ikke noget, at donorindustrien konstant ændrer fokus og program. Det er ineffektivitet på højt plan og spild af midler, som i den grad er tiltrængte i et af verdens fattigste lande.

*Men ligefrem korrupte?*

– Ja, det mener jeg. Organisationerne hyrer konsulenterne til at skrive de rigtige ting til fundraising, og de samarbejder med lokale civilsamsfundsorganisationer, som heller ikke udfører andet arbejde end at rapportere og udskrive de flotte værker med laserprintere. Alt sammen så INGO'en med udgangspunkt i disse igen kan søge om penge. Det kalder jeg korrupt!

Også donorlandenes egne institutioner, for eksempel Danida, får generelt for lidt ud af pengene, mener Hanlon, særligt fordi pro-

grammerne generelt er dårligt drevne og alt for små. Dog ser han budgetstøtte, hvor donorstaten giver midler direkte til udviklingslandets statsapparat, som et godt skridt i den rigtige retning.

– I årevis har donorlandene sagt, at Mozambiques regering skal sørge for undervisning til alle og forbedre infrastrukturen. I dag har rigtig mange børn adgang til undervisning, men som en bonde i Nampula sagde til mig: 'Mine børn går i skole, men min pung er stadig tom.' Man har troet, at skolegang og bedre veje ville fostre en privat sektor – af sig selv, nærmest magisk. Men der er voldsomt brug for at uddanne folk i basale forretningsfærdigheder, støtte små virksomheder med for eksempel marketing og distribution og give dem mulighed for billige lån og statsstøtte, siger han.

#### Skaffer job

Ifølge lektoren i udviklingspolitik lægger mozambikanerne enten knapt mærke til donorerne, eller også ser de dem som kilde til indtægter.

– De er så vant til donorer, hver uge kommer der en ny forbi, og så har de flip-overen parat. De kender alle ordene. Good governance, transparency, gender, conflict management og har standardansøgninger med modeordene liggende klar i skuffen. Et af medlemmerne fra en lokal bondeorganisation sagde til mig: 'Der er så mange NGO'er. De siger altid, at de vil komme tilbage med en masse ting, men det gør de aldrig', fortæller den britiske lektor og journalist.

Sat på spidsen mener Joseph Hanlon, at NGO'ernes største succes er, at de støtter middelklassen i hovedstaden i form af arbejdspladser til deres hjem og deres kontorer og på restauranterne.

– Set med mine øjne, er det NGO'ernes vigtigste funktion. De skaffer mange arbejdspladser, og det skal man skam slet ikke underkende, men deres mål om at hjælpe fattige i fattige lande er de langt fra.

*Irene Nørgaard er freelancejournalist bosat i Mozambique.*

## KATASTROFE AT SMIDE NGO'ERNE PÅ PORTEN

**Udvikling har spurgt Ibis' direktør i Mozambique Anne C. Hoff, hvad hun siger til kritikken: Hos os er det programmerne, der styrer, ikke pengene, fastslår hun.**

*Hvad siger du overordnet til kritikken fra Hanlon?*

– Det er sat på spidsen, men Hanlon ved en masse om udvikling, og han har nogle pointer. Først og fremmest at udvikling tager tid, og det ikke nytter noget at åbne og lukke programmer af 1-2 års varighed. Det er uden effekt.

*Er Ibis Mozambique korrupt og ineffektiv?*

– Nej, det mener jeg bestemt ikke. Vi besluttede allerede for mange år siden at lægge vores fokus på uddannelsesområdet og medborger-skab. For eksempel har vi været i Zambesiregionen i mere end 15 og arbejdet for bedre uddannelse, og det har vi faktisk fået stor anerkendelse for. Hos os er det programmerne, der styrer, ikke pengene.

”

*Han har nogle pointer. Først og fremmest at udvikling tager tid.*

Ibis' direktør i Mozambique Anne C. Hoff.

*Er det rigtigt, at bistandsarbejde generelt er mere tilrettet fundraising, end den er rettet mod de fattiges behov?*

– INGO'erne er tvunget til at fundraise i dag, og derfor er de til en vis grad nødt til at indrette deres programmer efter, hvilke fonde, de søger. Og det er en problematisk kurs.

*Kan Mozambique bruge de mange NGO'er til noget?*

– Ja, bestemt. Det ville være en katastrofe, hvis INGO'erne blev smidt på porten. Civilsamsfundet er meget svagt her, og sammen med bistandsorganerne er INGO'ernes vigtigste opgave at være med til at opbygge det. Der er ikke andre, der gør det.

*Kan du bruge kritikken til noget?*

– Ja, det kan jeg da. Jeg kan minde mig selv om at fundraise ud fra vores programmer, holde mig fra forskellige små fonde med korte varigheder og styre efter vores kurs.

/in

## BOGNOTER

### Den Ny Verden:

#### Internationale retsopgør

Det seneste nummer af tidsskriftet for internationale studier sætter med 11 artikler fokus på opgør efter krigsforbrydelser, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden. Redaktion: Erik André Andersen og Cecilie Felicia Stokholm Banke, 120 sider, løssalg 85 kr. Den Ny Verden udgives af Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS).



### Cultures nr. 1

Første nummer af Danmarks nye kulturtidsskrift er på gaden i februar. Du kan bl.a. læse om kulturpolitikernes forhold til magtfordelingen i dansk kulturpolitik, om indvandrerbørns forhold til egen og andres hudfarve, om verdenslitteratur, musik, interviews og meget mere. Redaktion: Ivan Rod, Mik Aidt, ca. 100 sider, løssalg 80 kr.



### Development Dialogue no.20, december 2008.

Revisiting the heart of darkness – Exploration into genocide and other forms of mass violence. Antologi om folkedrab. Red.: Henning Melber og John Y. Jones, 302 sider.



### Population Politics and Development

Lisa Ann Richey undersøger forholdet mellem magt, interesser og institutioner i afrikansk befolknings- og familieplanlægning. 288 sider, \$79,95. Forlaget Macmillian.



### Backstabbing for Beginners. My Crash Course in International Diplomacy

Ung, idealistisk dansker lander i det største humanitære program i FN's historie: Oliefor-mad-programmet, hvor svindlen med midler passerede de 100 milliarder kroner. 322 sider, 199 kr. Nation Books.



### Africa. Altered States - Ordinary Miracles.

Af Richard Dowden: 576 sider. Portobello Books.



### Global vækst - globale kriser.

En undervisningsbog om alle aspekter af den accelererende globale udvikling og udfordringerne for Nord og Syd. Af journalist, kommentator og forfatter Knud Vilby. Hovedland, 360 sider, 299 kr.



### På flugt

En roman af Benjamin Zephaniah om flygtninges vilkår i Vesten. 320 sider, 169 kr. Forlaget Phabel.



### Forbindelser

Roman af den somalisk-fødte forfatter Nuruddin Farah. Forbindelser er en rystende beskrivelse af 1990'ernes krigshærgede Somalia set inde fra. Forlaget Athene, 376 sider, kr. 299,95.

### DO BICYCLES EQUAL DEVELOPMENT IN MOZAMBIQUE?

1. december sidste år udkom bogen 'Do Bicycles Equal Development in Mozambique?'. En rejse gennem bistandsudviklingen i Mozambique de seneste 30 år og en anklage mod donorlandene om fejlslagne neoliberale bistandspolitikker til gavn for donorlandene selv og ikke mindst spild og misbrug af bistandspengene.

Danida har støttet den portugisisk-sprogede udgave, der udkom i august 2008.

Bogen er forfattet af Joseph Hanlon og Teresa Smart. Den er udkommet på forlaget James Currey Ltd. Den koster £ 45.

### Do Bicycles Equal Development in MOZAMBIQUE? JOSEPH HANLON & TERESA SMART



# KRASSE KLUMMER FRA KAMPALA

I årevis har den britiske ex-diplomat Kevin O'Connor skrevet klummer i en af Ugandas førende aviser. Det er der nu kommet en god og sjov bog ud af for enhver, der gerne vil forstå hverdagslivet i en afrikansk storby.

Af Morten Østervang

Kevin O'Connor, der i årevis har arbejdet for British Council, elsker Kampala. Ingen tvivl om det. Det bliver sagt i stort set hver eneste klumme. Landets hovedstad Kampala har alt, hvad hans hjemby London, der er befolket af gamle, trætte og navlebeskuende mennesker, mangler.

Derfor bor han også nu på syvende år med sin hustru i Kampala, hvor han ernærer sig som klumme-skribent, forfatter og frivillig løbetræner for professionelle sportsudøvere. Og han har valgt *ikke* at bosætte sig i de to-tre kvarterer, hvor den øvrige koloni af *muzungu'er* (hvide, *red.*) bor, hvilket han – måske en kende frelst – ikke undlader at skose byens øvrige hvide befolkning for.

Ligeså stor som hans kærlighed til landet er, ligeså ægte følt er hans indignation og harme imidlertid over alt det, som et u-land som Uganda så rigeligt er leveringsdygtig i: En grum virkelighed, hvor unge piger må sælge sig selv til fede, gamle grise for at få en øl og en kylling – og får hiv med i købet. Han er harm over tobaks-selskaber, der sætter alle sejl ind for at nå de unge ugandere, nu hvor Vesten siger nej tak til smøgerne. Han er harm over, at han ikke kan få lov til at se en harmløs film som *Brokeback Mountain* i biografen, fordi den handler om bøsse-kærlighed. Og han er harm over det hvide diplomati, der bruger formuer på receptioner og aldrig bevæger sig ud blandt uganderne. I det hele taget er han harm over en masse ting, men det vender vi tilbage til.

## Brug vibrator!

Kevin O'Connor har i en årrække haft en fast klumme i avisen *The Sunday Monitor*. Nu har han samlet dem i bogen 'Ugandan Society Observed' med over 100 klummer om alt fra religion og sex til sprog og fattigdom. Det er der kommet en både humoristisk og alvorlig bog ud af. Vi får historien om et smukt land. Dejlige mennesker. En fantastisk natur. Men det er også historien om ulykkelige tragedier. Om tidlig død. Om hykleri, hvor mænd i stort omfang boller udenom samtidig med, at der prædikes kristelig afholdenhed. Bogen tager både bestik af alvorlige fattigdomsproblematikker – men tager også fat i tabuiserede emner som kvinders menstruation og om at kvinder burde bruge vibrator! Kvaliteten af klummerne er svingende. En



Kristen moral fylder godt i Ugandas offentlige debat. Men hvorfor er Uganda fortsat så korrupt og polygam? spørger forfatteren Kevin O'Connor. Foto: Thomas Borberg/Polfoto.

stor del er ret sjove, en del er alvorlige og nogle er kedelige. Men de giver alle et rigtigt godt indblik i Ugandas hverdagsliv.

Vi hører en del ugandiske stemmer i artiklerne, og det er med til at give en god autentisk fornemmelse af uganderne holdninger og synspunkter, selvom det selvfølgelig er en engelsk, veluddannet mand og de dertil hørende værdier, der betragter.

## Hyklerisk samfund

Særligt klummerne om religion og sex er interessante. Kevin O'Connor irriterer sig grænseløst over det paradoks, at Uganda er dybt mærket af 'born again christian' bevægelsen, der med amerikansk støtte vælter ind i landet. Landets offentlige debat er præget af en fundamentalistisk kristen sex-moral samtidig med, at Uganda ifølge O'Connor altid har været et promiskuøst samfund. Han fortæller levende om, hvordan 'pigen i huset' er jaget vildt, og polygami synes nærmest at være uganderens natur. Han undrer sig derfor over de stort opsatte bryllups-annoncer i aviserne, der altid lyder: 'Bare os to for altid'.

Men værst af alt er, at kombinationen af en viktorsk sexmoral (der ifølge O'Connor dybest set en vestlig, kolonial eksportvare, der er trukket ned over hovedet på uganderne) og et reelt dybt polygam og promiskuøst samfund, er en farlig cocktail. Der dyrkes usikker sex i stor stil – samtidig med at den kristne fundamentalisme prædiker afholdenhed og forhindrer en ordentlig udbredelse af kondomer.

## Selvironi

Han fortæller også om diplomater, der overdriver faren, når de rapporterer hjem, så de kan beholde deres fare- og genetillæg og om hvide unge frivillige praktikanter, der er i Kampala midlertidigt. Men tiden bliver ikke brugt på menneskerettighedsprojekter i Norduganda, men på at feste på Kampalas barer.

Heltene i bogen er selvfølgelig den almindelige ugander, der er hjælpsom og imødekommende, men alt for flink over for sine egne korrupte magthavere.

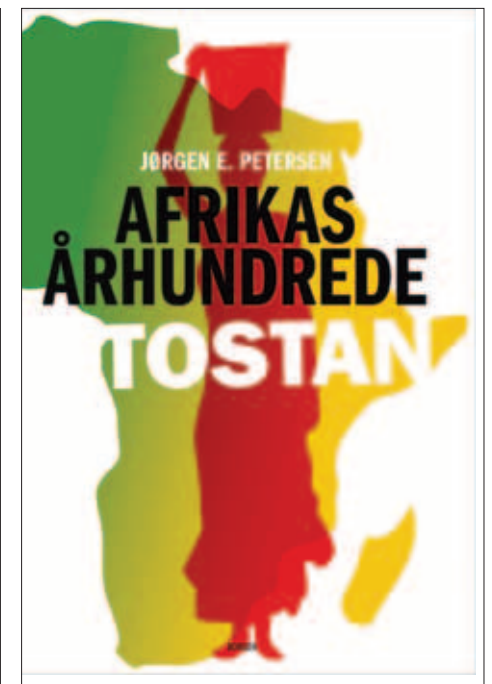
Han gør en del ud af at kritisere sit eget land Storbritannien og være selvvironisk. Det kan nogle gange virke lidt apolegetisk eller påtaget a lá: "Jeg erkender, at min kultur har fejl, derfor må jeg gerne sige, at jeres kultur har fejl". Han gør, som en høflig brite, også en del ud af at kritisere hele vejen rundt.

Men i sidste ende er det jo egentlig ikke overraskende, at en hvid, veluddannet mand, der har arbejdet med kultur og bistand, mener, at dødsstraf er af det onde. At abort er et nødvendigt tilbud. At sex før ægteskab er ok og sikker sex vejen frem. At kristne fundamentalister er noget bras, og at tobaksselskaberne er nogle slyngler. Men det skal siges til hans forsvar, at han argumenterer godt for sig og udstiller hykleriet hele vejen rundt.

Og selvom hans synspunkter er indlysende for bistands-parnasset, er det sikkert meget sundt at få dem gentaget i en ugandisk offentlighed. Men jeg ville gerne have hørt, hvad den ugandiske læser synes om klummerne, der jo *ikke* først og fremmest er skrevet til en hvid målgruppe. Derfor havde det været spændende, hvis forfatteren havde tilføjet et appendix, hvor han reflekterede over sin egen rolle i Ugandas offentlighed. Når det er sagt, er der tale om en god, sjov, letlæst bog for enhver, der gerne vil forstå det mere hverdagsagtige liv i Afrika.

Bogen kan købes her: James Currey Ltd Amazon [www.amazon.com](http://www.amazon.com); Michigan State University [www.msupress.msu.edu](http://www.msupress.msu.edu); Barnes and Noble [www.bn.com](http://www.bn.com); the African Books Collective [www.africanbookscollective.com](http://www.africanbookscollective.com) og på udgiverens egen hjemmeside [www.fountainpublishers.co.uk](http://www.fountainpublishers.co.uk)

\$ 25. Den kan også købes på Amazon [www.amazon.com](http://www.amazon.com).



## NYT DANSK VÆRK OM AFRIKA

En gennemgang af Afrikas samtlige lande og de vigtigste tendenser på kontinentet er nu tilgængelig på dansk.

Det er den erfarne Afrika-kender, Jørgen E. Petersen, der har været ved tasterne og skrevet bogen *Afrikas århundrede: Tostan*. Jørgen E. Petersen, der er en kendt stemme i DR's program 'Orientering', har rejst i Afrika i mere end 50 år.

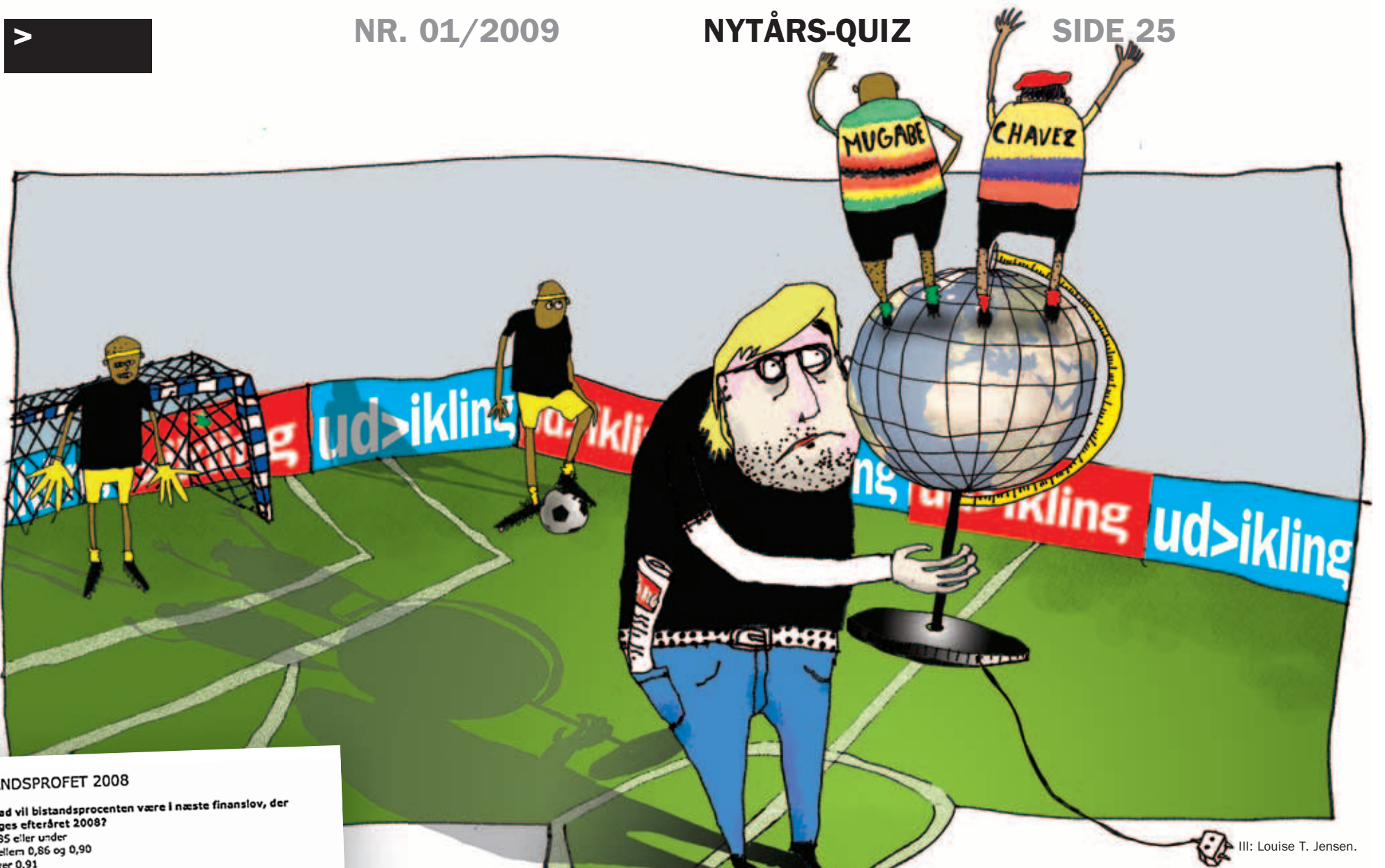
Bogen beskriver Den Afrikanske Union, deltagerlandene, dynamikken, konflikterne og lederne. Den tager læseren på en rejse gennem et kontinent, som har været plaget af blodige krige og griske kolonimagter. Her fortælles om jagten på olie og mineraler, om Europas og Kinas rolle og medansvar, om udvikling, kvindernes vigtige rolle, aids og om diktatorer, som har myrdet hinanden og deres hårdt plagede folk. Bogen er nærmest bygget op som et opslagsværk – og man kan derfor også læse om de lande, man primært er interesseret i.

Tostan betyder 'gennembrud' på det senegalesiske sprog *wolof*. Og bogens forfatter er overbevist om, at dette århundrede kan blive kontinentets gennembrud, og at Den Afrikanske Union (AU) kan blive en væsentlig magtfaktor i den tredje verden.

Jørgen E. Petersen er en erfarne herre ud i Afrika. Han har siden 1959 lavet især radioindslag om kontinentet og mødt ledende personligheder lige fra Jomo Kenyatta til Nelson Mandela. Han var aktiv i Den Danske Algeriekomite og medstifter af Den Danske Anti-apartheid Komité.

Jørgen E. Petersen  
AFRIKAS ÅRHUNDREDE: TOSTAN  
Forlaget Borgen.  
304 sider, pris 349 kr.





# SÅDAN GIK DET I 2008

Den royale families rejseplaner og afrikansk sport er ikke det, *Udviklings* læsere er bedst til at spå om. Til gengæld var de i 2007 stensikre på, at Mugabe ikke ville rykke sig en tomme i 2008, og at Darfur-styrken stadig ville være underbemandet. Var læserne dygtige til at spå? Det synes vi. Måske er det fordi de læser *Udvikling*!

Af Morten Østervang og Christian Struckmann Irgens

'Bistands-året 2008' har udmærket sig på mange måder.

Vi har fået højere bistand. En storstilet international Afrika-kommission. En mediestorm om korrupsion. Men ikke mindst: Den danske kongefamilie har i rigt omfang gæstet vores afrikanske venner i Syd. Prins Joachim rejste med Care til Mozambique. Kronprinsesse Mary besøgte under stor pressebevågenhed Norduganda. Og regentparret besøgte alt fra landbrugsprojekter til sundhedsklinikker i Tanzania. Men det havde *Udviklings* læsere tilsyneladende ikke lige set komme.

Da 56 læsere i julen 2007 udfyldte de 17 spørgsmål i *Udviklings* quiz og skulle spå om 2008, troede *under halvdelen* af læserne på, at statsminister Anders Fogh Rasmussen eller Hendes Majestæt Dronningen ville tage på officielt besøg i Afrika. Men det var Hendes Majestæt Dronningen som bekendt – i Tanzania. Og Anders Fogh Rasmussen var på et såkaldt bilateralt besøg i Kenya og Etiopien. Og hans næstformand, Lars Løkke Rasmussen, tog turen til Mozambique sammen med udviklingsminister Ulla Tørnæs. Det officielle Danmark må således siges at have været i Afrika i 2008!

Vi spår ikke godt om os selv

Begivenhederne på den hjemlige bistandscene var ikke det, som læserne spåede bedst om. Over halvdelen af vores læsere mente, at der ville komme en kvinde til fadet i Røde Kors – og medierne havde da også spekuleret i indtil flere spektakulære kvindenavne som Grevinde Alexandra, Anita Bay Bundegaard og Lykke Friis.

Men, men. Sådan skulle det ikke gå. Det blev som bekendt Anders Ladekar, der i forvejen var international chef i Dansk Røde Kors. Og så var tiltroen til, at Danida ville have gennemført et klimatjek af alle programsamarbejdslandene ikke stor (det mente kun 27 pct. at Danida ville). Men det skete faktisk. Og endnu mere glædeligt: Så var virkeligheden mere positiv end vores læsere spåede, når det gjaldt Danmarks-indsamlingen. Under halvdelen troede på at beløbet kom over 60 mio. kr. Men med de 66 mio., der blev indsamlet, blev pessimismen gjort til skamme.

Men det spørgsmål, hvor færrest gættede rigtigt, var i genren afrikansk fodbold! *Hvem ville vinde African Cup i 2008?* blev der spurgt. Kun 27 pct. af deltagerne havde forudset at det ville være et land i Nordafrika – nemlig Egypten, som også vandt i 2006.

Hvad kan man lede ud af alt det? Afrikansk sport og den royale families gøren og laden synes ikke at være vore læsers fremmeste vidensfelt.

**Chavez og Mugabe ved vi hvor vi har**

Hvad læserne ikke kunne præstere på grønsværen, blev til gengæld vundet på den storpolitiske scene. De spørgsmål, som flest læsere besvarede rigtigt, var nemlig, at Chavez stadig ville være præsident i Venezuela (det mente hele 95 pct.). At Mugabe ikke ville rykke sig en tomme (det mente 84 pct.). At Irak stadig ville være ét land (det mente 95 pct.). Og så synes læserne heller ikke at have den store tiltro til, at Bush ville underskrive Kyoto i 2008. Det skete som bekendt heller ikke. Der var heller ikke stor tiltro til at FN-styrken i Darfur ville komme op på 20.000 tropper. Det skete heller ikke.

Et spørgsmål måtte desværre udgå. Forinden avisen overhovedet var på gaden, blev Jacob Zuma valgt som leder af ANC, hvilket en kvik læser havde gjort opmærksom på. Spørgsmålet er derfor udgået og quizen består af 16 spørgsmål.

Hvor mange geni'er var der så? Ingen læsere havde alle rigtige. Vinderen havde 15 rigtige. Og nu til lidt tal. Lægger man alle de svar sammen, der samlet er givet, blev der svaret rigtigt på 62 procent af alle spørgsmålene. Var læserne dygtige til at spå om 2008? Døm selv.

Og vinderen – med 15 rigtige svar ud af 16 – er... Martin Kalleisen, Harsdoffsvej 7B, 3. tv, 1874 Frederiksberg C. Han får tilsendt en af årets bedste u-landsbøger, nemlig Peter Tygesens nye bog om Mozambique 'De gode menneskers land'.

## U-LANDSPROFET 2008

- 1/ Hvad vil bistandsprocenten være i næste finanslov, der vedtages efteråret 2008?
  - 0,85 eller under
  - mellem 0,86 og 0,90
  - Over 0,91
- 2/ Hedder præsidenten i Zimbabwe fortsat Robert Mugabe den 31. december 2008?
  - ja
  - nej
- 3/ Går Nobelprisen i litteratur til en forfatter fra Syd (Afrika, Asien, Latinamerika)?
  - ja
  - nej
- 4/ Sidder oppositionslederen Aung San Suu Chi fortsat i husarrest i Burma?
  - ja
  - nej
- 5/ Hedder Venezuelas præsident fortsat Hugo Chavez den 31. december 2008?
  - ja
  - nej
- 6/ Vil Danmark anderkende nye selvstændige nationer i løbet af det næste år?
  - ja – **Kosovo**
  - nej
- 7/ Bliver Jacob Zuma valgt som ny leder af ANC i Sydafrika?
  - ja – **udgår**
  - nej
- 8/ Er Irak fortsat én, samlet nation ved årets udgang?
  - ja
  - nej
- 9/ I øjeblikket består FN's Darfur-styrke af blot 6.000 mand. Målet er 26.000 soldater. Kommer styrken op på 20.000 mand på noget tidspunkt i løbet af 2008?
  - ja
  - nej
- 10/ Ligger Sierra Leone igen på sidstepladsen i UNDP's Human Development Index i 2008?
  - ja
  - nej
- 11/ I januar 2007 samlede syv danske NGO'er 55 mio. kr. ind ved et fjernsynsshow. I januar 2008 står 12 NGO'er bag "Danmarks indsamling" i januar på DR. Kommer indsamlingsresultatet op over 60 mio. kr.?
  - ja
  - nej
- 12/ Lukker Ugandas myndigheder von Hornsleths 'en-gris-for-mit-navn'-projekt inden udgangen af 2008?
  - ja
  - nej
- 13/ Vil Danmark have gennemført 'klimatjek' af bistandsprogrammerne i alle danske programsamarbejdslande i løbet af 2008?
  - ja
  - nej
- 14/ Kommer statsministeren eller Hendes Majestæt Dronningen på officielt besøg i Afrika i 2008?
  - ja
  - nej
- 15/ Bliver Dansk Røde Kors' næste generalsekretær en kvinde?
  - ja
  - nej
- 16/ For nylig valgte Australien at undertegne Kyoto-protokollen. Vælger USA's præsident Bush at gøre det samme i løbet af 2008?
  - ja
  - nej
- 17/ I 2006 vandt Egypten African Cup i fodbold. Hvor kommer vinderen fra i 2008?
  - Det nordlige Afrika
  - Det vestlige Afrika
  - Det centrale/sydlige/østlige Afrika.

# BISTANDENS **BULLDOG**

**Hvid og velhavende, med en passion for ældre racerbiler. Men afrikaner med stort A – sydafrikanske Greg Mills er et hyperenergiske medlem af Afrika-kommissionen.**

Af Jeppe Villadsen

Da Greg Mills for nogle år siden i lufthavnen i Singapore fik øje på Robert Mugabe og 15 højtbelæssede bagagevogne efter en massiv østasiatisk shoppingtur, greb han straks kameraet og dokumenterede overforbruget, der fandt sted midt under en alvorlig fødevarerkrise i Zimbabwe. Selv om Greg Mills er forsker og på det tidspunkt direktør for Sydafrikas Institut for Internationale Anliggender.

I dag er han et ud af 18 medlemmer af den danske Afrika-kommission og leder af den sydafrikanske tænketank *Brenthurst Foundation*, der blev etableret i 2005 af den hovedrige Oppenheimer-familie. Men billedet af

Greg Mills som en maverick, der ubesværet krydser grænserne mellem journalistik, forskning, politik og formidling, består.

Til daglig rejser han rundt i Afrika og rådgiver præsidenter og regeringer i at skabe vækst og udvikling. Han har skrevet over 20 bøger og hundredvis af artikler, rapporter og analyser om Afrikas historie og fremtid. Hans kommentarer optræder jævnligt i alt fra *New York Times* til *Politiken*.

De seneste år har Greg Mills brugt det meste af sin tid på at bygge *Brenthurst*-insti-

”

*Så hvis Afrika gør, som andre kontinenter har gjort før dem, vil det også ske for Afrika*

Greg Mills.

tutionen op fra bunden, men har også nået fire måneder i Kabul som specialrådgiver for NATO-styrkerne i Afghanistan og et halvt år i Rwanda, hvor han var rådgiver for præsidenten.

## For hurtig?

Så det kan næppe undre, når det er ord som 'energisk', 'dynamisk' og 'effektiv', der går igen, når kolleger skal beskrive Greg Mills. Ofte med tilføjelsen *forbløffende* foran.

– Man skal altså stå tidligt op. Han stiller store krav til dem, han samarbejder med, siger professor emeritus ved Center for Afrikastudier Holger Bernt Hansen, der har arbejdet tæt sammen med Greg Mills i en årrække.

'Pragmatisk', 'løsningsorienteret' og 'frygtløs' er andre beskrivelser, der bliver hæftet på Greg Mills. Og så er han afrikaner med stort A trods sin baggrund som hvid sydafrikaner ud af landets britiske establishment. Han bliver smækfornærmet, når han på konferencer fejlagtigt bliver slået i hartkorn med de hvide, vestlige ekspertdeltagere.

Greg Mills kan lide at udtrykke sig i konkrete tal og klare sprogbilleder: Hvorfor skal det tage 72 timer at cleare en container i Mombasa, når det kan gøres på to minutter i Singapore? Hvorfor går kun 10 pct. af Afrikas lønninger til kvinder, selv om de i gennemsnit arbejder 10-15 timer mere om ugen end mænd?

Det er den slags klare opstillinger, der – sammen med en mobiltelefon og en e-mail, der kører nærmest i døgn drift – har gjort ham til en darling blandt journalister både i og uden for Sydafrika.

'En kommunikerende akademiker' kalder *Politikens* korrespondent i Sydafrika, Jesper Strudsholm, Greg Mills, og tilføjer, at han måske ind i mellem er lige hurtig nok:

– Hvis researchdelen skal leve op til kommunikationsdelen af hans arbejde, så bruger

han rigtig mange timer på research.

Som barnebarn af en legendarisk sydafrikansk racerfører har Greg Mills ikke tempoet fra fremmede. Han har selv en passion for at istandsætte og køre ældre racerbiler og har skrevet fire roste bøger om sydafrikansk motorsport.

## Afrikas øjeblik

Greg Mills er kendt for at sige ubekvemme sandheder. Som da han til Afrika-kommissions møde i Kampala foran en fyldt sal af afrikanske NGO'er, eksperter og topembedsmænd beskyldte de afrikanske lande for at være verdensmestre, når det gælder om at få penge ud af Vesten, men helt savne samme foretagsomhed på andre områder.

Men trods problemerne er han grundlæggende udviklingsoptimist på Afrikas vegne. Hans kongstanke er, at udviklingshjælpen ikke har ført til den forventede økonomiske vækst og derfor skal omlægges radikalt, mens der bliver skabt plads for, at den private sektor bliver samfundslokomotivet.

Økonomisk vækst og velstand er ikke noget hokusfokus, men resultatet af ganske bestem-

te adfærdsmønstre hos stater og individer. Så hvis Afrika gør, som andre kontinenter har gjort før dem, vil det også ske for Afrika, lyder hans enkle opskrift, der blandt hovedingredienserne har effektivisering, afbureaukratisering og korruptionsbekæmpelse.

Det er Afrikas øjeblik, og Greg Mills er manden på rette tid og sted.

*Jeppe Villadsen er Afrika-korrespondent for Kristeligt Dagblad med base i Nairobi og skriver fast i Udvikling.*

## BLÅ BOG

### Greg Mills (f. 1962)

Mastergrad samt en ph.d. fra Lancaster University i England.

Er direktør for den sydafrikanske tænketank *The Brenthurst Foundation* og tidligere direktør for Sydafrikas Institut for Internationale Studier.

Forfatter til over 20 bøger om internationale forhold.

Bor med sin kone, der er billedkunstner, og tre børn i Johannesburg, Sydafrika.

## SEKS INITIATIVER DER SKAL SÆTTE SKUB I AFRIKA

På Afrika-kommissionens andet møde i Addis Ababa 20. november blev medlemmerne enige om at fokusere på én af Afrikas største udfordringer: At skabe nye og bedre job til Afrikas unge. Medlemmerne blev enige om seks konkrete initiativer, de skal fokusere på:

■ At skabe bedre adgang til at skaffe kapital til investeringer og rådgivningsydelse for små og mellemstore virksomheder

■ At støtte den private sektor for at forbedre værdikæden – der skal være særligt fokus på landbrug

■ Der skal være øget støtte til ungdomsudannelser, herunder tekniske og faglige uddannelser og træning der skal støtte op om vækst i det private og en forbedret konkurrenceevne.

■ Der skal kigges på udvikling af bæredygtig energi, særligt på lokalt niveau

■ Der skal gives støtte til unge entreprenører gennem adgang til risikovillig kapital, træning og rådgivning.

■ Der skal skabes et index for afrikansk konkurrenceevne

Afrika-Kommissionen afholder sit afsluttende møde i København den 7. maj.

Læs mere på Afrika-kommissionens hjemmeside <http://www.africacommission.um.dk>

Han er hvid sydafrikaner – men ikke vesterlænding. Foto: Brenthurst Foundation



# HUN HAR HABITUS

**Hun har sat sig for at ændre kvinders stilling. Oumou Sall Seck – en af Malis få kvindelige borgmestere – var i København for at modtage PL-prisen for sin kamp for menneskerettigheder i det fattige og mandsdominerede vestafrikanske land.**

Af Charlotte Lund Dideriksen

I Mali er der en del kvinder i politik – der dog er henvist til at føre kampagne for de mandlige politikere! Landet har ikke tradition for kvindelige beslutningstagere, og det betyder, at kvinders problemer ikke bliver hørt, endsi-ge taget hånd om.

Det har Oumou Sall Seck sat sig for at ændre. Siden 2004 har den 41-årige kosmetolog været borgmester i byen Goundam i det centrale Mali og er dermed en af de meget få kvinder i landet, der har et politisk embede.

Borgmesteren – der har kvinderettigheder og afskaffelse af pige-omskæring som centrale mærkesager – gæstede København i de-

cember for at modtage PL-fondens frihedspris på 100.000 kr. PL-prisen er en udmærkelse, der blev stiftet i 1985 af den tidligere frihedskæmper og erhvervsmand Poul Lauritzen, og som uddeles til et menneske eller en organisation, der med 'uomtviselig habitus' har gjort en indsats for menneskerettighederne.

### En stemme til kvinderne

– Mange mænd mener, at kvinder er uegnede til at være i politik. Det er fint, at vi slår på tromme for at få dem valgt, men vi skal ikke selv have indflydelse. Kvinderne i Mali har langt den største arbejdsbyrde, men de har ikke nogen medbestemmelse, fastslår Oumou Sall Seck, der mange gange har prøvet at få sine politiske ambitioner bremset af landsbyens mandlige politikere og imamer.

Eksempelvis blev den valgliste, hun oprindeligt var opstillet på, erklæret ugyldig i sidste øjeblik. Men der skulle mere til at stoppe hende.

– Jeg gik bare over til en anden politisk gruppering, der gerne ville have mig – og så endte jeg med at vinde valget, fortæller Oumou Sall Seck. Og det er ikke kun på politisk plan, at hun er en mønsterbryder.

I et land hvor 90 pct. af kvinderne er analfabeter, tog hun som ung teenager til nabolandet Elfenbenskysten for at uddanne sig på en kosmetolog- og frisørskole, og som 23-årig åbnede hun sin egen butik i hovedstaden Bamako. Men idealismen trak i hende og hurtigt sad hun i de første ti komiteer for kvinders rettigheder. Dette arbejde skinner også igennem virket som borgmester, hvor hun står bag en række initiativer som undervisning til kvinder og piger i både skrivning, hygiejne og deres rettigheder.

En af den viljestærke borgmesters største mærkesager er kampen imod kvindelig omskæring. En kamp, der efter hendes mening skal vindes gennem en holdningsændring i befolkningen.

Omkring 19 ud af 20 piger bliver omskåret i Mali, så det handler om at undervise folk i alle de forfærdelige bivirkninger med blødning og betændelse. Derudover er det vigtigt, at de kvinder, der udfører omskæringerne, får et andet indtjeningsgrundlag, så de har mulighed for at lægge deres knive uden at dø af sult, påpeger Oumou Sall Seck.

### Dårlig mor

Oumou Sall Secks opskrift på succes er hårdt arbejde og endnu stærkere viljestyrke. Men vejen til magten har bestemt krævet sine ofre. Manden, de to sønner og adoptivdatteren bor 600 km sydpå i hovedstaden Bamako. Med



**Oumou Sall Seck.** Kvinde, kosmetolog, kommunalpolitiker – og nu også modtager af PL-fondens frihedspris. Foto: Svend Erik Sokkelund.

borgmesterjobbet i Goundam, går der tit lang tid imellem hun ser dem.

– Mange venner og familiemedlemmer synes, at jeg er en forfærdelig mor – og mændene driller min mand med, at jeg ikke er hjemme og holder hus, fortæller hun.

Heldigvis har manden stor forståelse for hendes kamp og har efterhånden lært at selv at tage vare på det hjemlige.

– Det er hårdt, men det hele værd når folk banker på min dør klokken ni om aftenen for at spørge om råd. Jeg føler, jeg gør en forskel for min hjemby. Så det vil jeg blive ved med, så længe jeg har kræfterne til det, forsikrer hun.

## NYT OM NAVNE FEBRUAR 2009

### NGO'ER



Tania Dethlefsen, 36, er tiltrådt som ny international chef i foreningen Sex & Samfund, der driver flere aktiviteter i udviklingslandene, blandt andet med støtte fra Danida.



Antropolog Anne Marie Frøkjær er i begyndelsen af januar rejst til Sierra Leone i Vestafrika som projektassistent for Mission Afrika (tidl. Sudanmissionen).



Henny Hansen, 57, er udsendt som Building Local Democracy Advisor til Nepal af Mellempolkeligt Samvirke. Henny Hansen skal styrke MS-Nepals lokale partnere i at arbejde med lokaldemokrati i Nepals vestlige distrikt Palpa.



Røde Kors sender sygeplejerske Vivi Helsberg til Libanon, hvor hun skal arbejde blandt landets palæstinensiske flygtninge.



Himedan Mohamed Himedan, 42, er rejst til Etiopien, hvor han de næste seks måneder skal arbejde som feltkoordinator for Læger uden Grænser.



Mikkel Iversen, 32, er ansat som ny kampagneleder hos Operation Dagsværk.



Sygeplejerske Alice Nielsen, er rejst til Gaza, hvor hun skal deltage i Internationalt Røde Kors' hjælpeaktion blandt områdets sårede.



Læge Jonas Torp Ohlsen, 31, er for Læger uden Grænser rejst til Vest Kasai-provinsen i Den Demokratiske Republik Congo, hvor han sammen med et hold på 18 specialister skal hjælpe med at opdæmme et udbrud af den stærkt smitsomme sygdom ebola.



Folkekirkens Nødhjælp har netop sendt antropolog Mads Lindegaard, 39, til De palæstinensiske Selvstyreområder for at styrke den humanitære indsats i Gaza.



Socialpædagog Peter Schleicher, 57, er udsendt for Røde Kors til Zimbabwe. Her skal han de næste 7 måneder være med til at gennemføre et projekt, der skal give 4.000 familier såsæd og husdyr.

Mette Kirstine Schmidt, er 1. december 2008 tiltrådt som International Advocacy medarbejder i Sex & Samfund.



Journalist Birgitte Therkelsen, 36, er rejst til Indonesien, hvor hun skal skrive rapporter om Læger uden Grænser arbejde i landet siden 1995.



Morten Østervang, 32, skifter fra journalist på Avisen Udvikling, til Public Relations og Medierådgiver for Mellempolkeligt Samvirke i Uganda. Han skal styrke en række ugandiske anti-korrupsionsorganisationer indenfor PR, strategisk kommunikation etc.

Ingeniører uden Grænser (IUG) har pr. 15. januar ansat akademikonk Christina Hennings, 39, som ny sekretariatsleder efter Ellen Bleeg, der fratrådte 31. december 2008. Christina Hennings kommer fra en stilling som kommunikationsmedarbejder hos Rehabiliterings- og Forskningscenter for Torturofre (RCT) i København.

### ANDRE:

Marie Andergren, 31, skifter 1. februar fra Berlingskes udlandsredaktion til Kampala, Uganda hvorfra hun skal dække Afrika for Berlingske Tidende.

Katrine Herold, er ansat som projekt koordinator for nordiske aktiviteter og kommunikation ved NIAS (Nordisk institut for Asiatiske studier). Hun afløser Martin Bech.

Cand.scient.pol. Linda Jakobsen, 34, bliver fra 1. april ny globaliseringschef i organisationen Dansk Erhverv. Hun har det seneste halvandet år (siden september 2007) været udstationeret for Udenrigsministeriet som daglig leder af handelsafdelingen på den danske ambassade i Bangkok i Thailand.

Chefen for det Nordiske Kontor for FN's Befolkningsfond (UNFPA), Asger Ryhl, forlader Midtermolen i København for at lede UNFPA's landekontor i Papua Ny Guinea.

Nye medlemmer af forskningsrådet for U-landsforskning: Udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) har udpeget nye medlemmer af Det Forskningsfaglige Udvalg for Udviklingsforskningen for perioden 2009-2011. Det nye udvalg har fået følgende sammensætning:

Udpeget fra U-landsstyrelsen:

- Professor Henrik Secher Marcussen, Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet (formand)
- Lektor, ph.d. Anne Mette Kjær, Århus Universitet
- Direktør, MSc. Lisbeth Valentin Hansen, Dansk Hydraulisk Institut

De øvrige medlemmer er:

- Professor, dr. scient. Anette Reenberg, Københavns Universitet (næstformand)
- Professor, dr. med. Peter Skinshøj, Rigshospitalet
- Centerdirektør, dr. agro. Niels Elers Koch, Københavns Universitet
- Professor, dr. scient., Lene Lange, Aalborg Universitet
- Ph.d. Jens Kovsted, Copenhagen Business School (CBS)
- Kontorchef John Nielsen, Danida

# BRODER **GADDAFIS** MEGA-MOSKE

**Udvikling tog på rundvisning i Ugandas nye Gaddafi-moske og konstaterede, at der skal mere end et fælles byggeprojekt mellem Idi Amin og Muammar Gaddafi til at så splid mellem religionerne i Uganda.**

Tekst og foto: Jeppe Villadsen

Det starter godt. Efter at have ladet sig indregistrere ved indgangen bliver *Udviklings* udsendte budt velkommen til den enorme, nybyggede moske. Ønsker journalisten en rundvisning med guide? Jo tak.

En lille gruppe turister har lige forladt moskeen, der ikke alene er Afrikas næststørste moske, men også Ugandas største bygning. Jeg kan få en rundvisning i moskeen, hvis jeg lægger et større beløb i en slags entré-afgift, der går til 'rengøring', fortæller den venlige leder af moskeen. Men jeg er nødt til at betragte det som en bestikkelse, hvis der ikke følger en kvittering med, gør jeg opmærksom på.

Efter nogen forhandling bliver vi enige om, at almindelige drikkepenge til guiden efter rundvisningen er tilstrækkeligt adgangsbillet.

Den såkaldte 'Gaddafi National Mosque' blev indviet i marts sidste år efter at have været 35 år undervejs. Som frugten af et samarbejde mellem to af Afrikas mest omstridte diktatorer: Ugandas despot Idi Amin, der indledte byggeriet i 1972, og Libyens enevældige hersker siden 1969, Muammar Gaddafi, der i 2001 genoptog byggeriet og var æresgæst ved sidste års store åbningsfest.

Ikke mange nyere bygninger kan prale af to så kontroversielle bygherrer.

## 'Leve broder Gaddafi'

Vores guide hedder Isah Ibrahim, en venlig ugander i matchende refleksgul skjorte og bukser, som samtidig er ansvarlig for sikkerheden i moskeen.

– Idi Amin var ikke så dum; han gav os moskeen her, siger Isah Ibrahim, mens han i det store bederum viser mikrofonen, der sender bønnen op i toppen af minareten og via højtalere videre ud over det meste af Kampala.

Han har fulgt projektet fra begyndelsen, først som byggearbejder i 1970'erne, da Idi Amin stod for projektet, og igen da byggeriet blev genoptaget af Gaddafi.

– De siger, at der ikke findes en lige så stor moske i Libyen. Vi er heldige at have fået sådan en, siger Isah Ibrahim.

Moskeen har plads til 15.000 troende, men til fredagsbønnen kommer der sjældent mere end 5-600, fortæller guiden.

Gaddafi-moskeen blev indviet under pomp og pragt sidste år. Snesevis af sheiker, stammeledere, afrikanske statsoverhoveder, arabiske journalister og religiøse ledere fra hele verden blev fløjet ind for at lykønske den libyiske leder ved indvielsesceremonien. I sin tale slog Gaddafi blandt andet fast, at 'den, som ikke accepterer islam, vil tabe til sidst', mens

Ugandas præsident Yoweri Museveni, som selv er genfødt evangelistisk kristen, lettere anstrengt lyttede på ved hans side. Det hele foregik på Kampala fodboldstadion foran mere end 10.000 mennesker, der råbte 'længe leve broder Gaddafi'.

## Den store moske-bygger

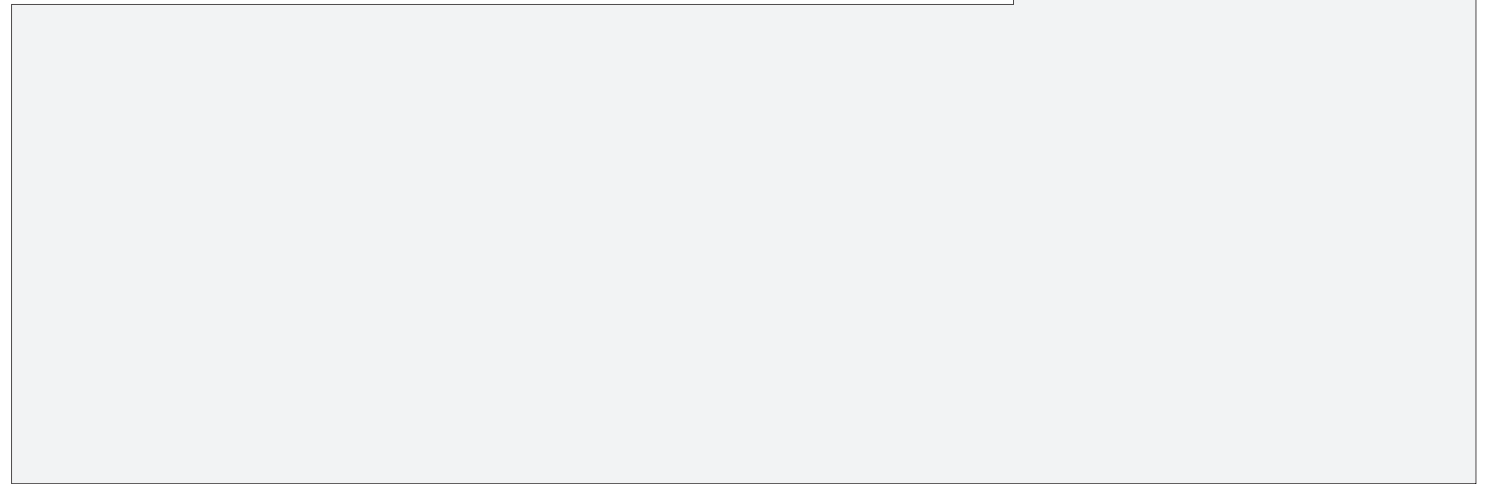
Moskeen ligger midt i Kampala med en prominent placering på toppen af en af de syv høje, der oprindeligt udgjorde byen.

På andre af de 21 palmeklædte høje, som Kampala i dag spreder sig over, ligger hindu-templer sammen med allehånde kristne kirker som et vidne om, ikke bare Ugandas enor-

i Afrika. Religiøs bistand enten i form af hardware som kirker, moskeer og religiøse skoler, eller i form af missionærer, tv- og radiokanaler og andet sakralt software.

## 'Vi er samme blod'

Trods sine nyskurede, sandfarvede mure og flotte, skinnende kobberkupler har 'Gaddafi National Mosque' et umiskendeligt præg af beton. Men hvad den måtte mangle i udvendig elegance, har den i indvendig overdådighed med ægte tæpper i væg-til-væg vævet i Libyen, træudsmykning i mahogni udført i DR Congo, og lamper hentet hjem fra Egypten.



Sheiker, stammeledere og afrikanske statsoverhoveder var i 2008 med til åbningen af 'Gaddafi National Mosque' i Kampala – Afrikas næststørste moske.

me religiøse mangfoldighed, men også om, at landet på linje med resten af Afrika er blevet en religiøs tumleplads for snart sagt enhver religiøs gruppe, der har ønske om at multiplicere sig. Afrika er ved at koge over af religiøse bevægelser, der kæmper fra husdør til husdør og hytte til hytte om landets hjerter og hjerter. Ofte med held.

Gaddafi-moskeen hører under den særlige variant af udviklingsbistand, som lande som Libyen og Saudi-Arabien sammen med sne-sevis af vestlige og arabiske trossamfund yder

Moskeen er ganske stille, da *Udvikling* besøger den. Enkelte muslimer hænger ud ved bygningen.

Fra en noget mere beskeden nabobygning strømmer der til gengæld musik og sang ud af døre og vinduer. *Bethel Healing Centre* er en kirke for genfødte kristne. Der er ingen præst til stede, det er bare menigheden, som spontant har samlet sig for at prise Herren.

Hvad synes disse stærkt troende kristne om at have fået Afrikas næststørste moske som nabo?

Al henvendelse: Schultz Distribution, Herstedvang 4, DK-2620 Albertslund  
Magasinpost UMM Id-nr. 42328

– Det betyder ingenting, de er også Guds folk, ligesom os. Vi kan lide dem, fordi vi i bund og grund er samme blod, siger Miriam Qsasela, der er 42 år og frivillig hjælper i Bethel Healing Centre.

– Alle kan lide moskeen, for alle vil jo gerne have et sted, hvor de kan bede, fastslår hun entusiastisk.

Uganda er simpelthen et religiøst særdeles tolerant samfund – så er det sagt!

Jeppe Villadsen er Afrika-korrespondent for *Kristeligt Dagblad* med base i Nairobi og skriver fast i *Udvikling*.

Kom til konference:

**FREMTIDENS  
KOMMUNIKATION  
OM FATTIGDOM  
OG UDVIKLING**

**Torsdag den 5. februar  
kl. 8.30 – 12.30  
I PH Cafeen, Halmtorvet 9A,  
1700 København**

Tilmelding til Udenrigsministeriet  
på: [konference@um.dk](mailto:konference@um.dk)

Læs mere på [www.um.dk](http://www.um.dk) under  
nyheder.